

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ
แนวทางการพัฒนาเครือข่ายกลุ่ม/องค์กรประชาชน
ในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น

โดย ดร.ปรีดา ประพฤติชอบ และคณะ

มีนาคม 2548

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ : แนวทางการพัฒนาเครือข่ายกลุ่ม/องค์กรประชาชนในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น

คณะผู้วิจัย	สังกัด
1. ดร.ปรีดา ประพฤติชอบ	ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มข.
2. นายวีระ ภาคอุทัย	ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มข.
3. นายอัมพน ห่อนาค	ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มข.
4. นางจริยา วิรัชกุล	ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มข.
5. นายไพฑูรย์ คัชมาตย์	ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มข.
6. นายเพียรศักดิ์ ภัคดี	ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มข.
7. นางสาวเยาวรัตน์ ศรีวรรณันท์	ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มข.
8. นางสาวจินตนา เอี่ยมละออ	ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มข.
9. นายสาริต อติโต	ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มข.
10. นางสาวพัชรี สุริยะ	ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มข.
11. นางสาวนิรมล ศรีธงชัย	สถาบันวิจัยและพัฒนา มข.
12. นางหนึ่งฤทัย เรืองจิต	สำนักงานสหกรณ์จังหวัดขอนแก่น

ชุดโครงการ : แนวทางการพัฒนาเครือข่ายกลุ่ม/องค์กรประชาชน

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทคัดย่อ

โครงการแนวทางการพัฒนาเครือข่ายกลุ่ม/องค์กรประชาชนในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น เป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการกำหนด แนวทางการดำเนินงาน เชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่ม/องค์กรประชาชน และเสนอแนะแนวทางการ พัฒนาเครือข่ายให้เกิดความยั่งยืน การวิจัยนี้ใช้วิธีการศึกษาที่ดัดแปลงจากกรอบแนวคิดการ วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ของนักวิจัย กลุ่ม/องค์กร หน่วยงานของรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินงานโครงการมีระยะเวลา 2 ปี โดยระยะที่หนึ่งศึกษาศักยภาพในการพัฒนา เครือข่ายขององค์กรที่มีอยู่แล้วในพื้นที่ ระยะที่สองเป็นการพัฒนาเครือข่ายต้นแบบ ระยะที่สาม ขยายเครือข่ายและการเชื่อมโยงกิจกรรมระหว่างเครือข่ายต่างๆ และระยะที่สี่เป็นการติดตาม และเขียนรายงานการวิจัย

การดำเนินการได้ขยายเครือข่ายออกเป็น 3 เครือข่ายหลักๆ คือ เครือข่ายขององค์กร ทางการเงิน เครือข่ายของกลุ่มอาชีพ และเครือข่ายสหกรณ์ และทำการเชื่อมโยงระหว่างเครือ ข่ายและภายในเครือข่ายเอง ผลการดำเนินงานปรากฏว่า องค์กรทางการเงินอันได้แก่เครือข่าย ธนาคารหมู่บ้านวัดชัยศรีได้ขยายออกไปเชื่อมโยงกับเครือข่ายกองทุนหมู่บ้าน โดยใช้ยุทธ ศาสตร์การถ่ายทอดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการระหว่างผู้นำองค์กร ได้แก่การนำโปรแกรม คอมพิวเตอร์เพื่อใช้ในการบริการเงินฝากและเงินกู้มาใช้เป็นสื่อกลางในการเชื่อมโยงเครือข่าย ระหว่างกลุ่มองค์กรทางการเงิน ซึ่งเป็นผลให้องค์กรสมาชิกในเครือข่ายและนอกเครือข่ายที่อยู่ ในพื้นที่ใกล้เคียงเกิดความสนใจและได้เข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังได้มีการอนุมัติ ให้กลุ่มอาชีพสามารถเข้ามาถือหุ้นของธนาคารหมู่บ้านวัดชัยศรีได้ ผลจากการเชื่อมโยงที่เห็นชัด คือเกิดมีความร่วมมือกันภายในเครือข่ายเพิ่มมากขึ้น และได้แพร่ขยายไปยังกลุ่มอาชีพที่อยู่ข้าง เคียง

สำหรับเครือข่ายด้านสหกรณ์นั้น เดิมทีสหกรณ์การเกษตรมีเครือข่ายที่เป็นทางการอยู่ แล้วแต่การเชื่อมโยงส่วนใหญ่ยังเป็นเพียงการประชุมพบปะร่วมกัน และการบริการสมาชิกส่วน ใหญ่เน้นด้านสินเชื่อ มีการทำธุรกิจร่วมกันภายในเครือข่ายหรือระหว่างเครือข่ายน้อยมาก ซึ่ง ทางคณะนักวิจัยได้เข้าไปช่วยจัดเวทีให้มีการพบปะเจรจาระหว่างผู้นำให้มากขึ้นจึงเกิดการ ดำเนินการที่เป็นรูปธรรมชัดเจน โดยได้มีการเชื่อมโยงกันระหว่างเครือข่ายสหกรณ์การเกษตร ในพื้นที่ซึ่งเป็นผู้ผลิตมันสำปะหลังกับเครือข่ายสหกรณ์โคนมซึ่งเป็นผู้ใช้มันเส้นเหล่านี้เป็น อาหารสัตว์ และมีกลุ่มอาชีพเช่นกลุ่มของเกษตรกรที่ผลิตเมล็ดพันธุ์หญ้าซึ่งเข้ามาร่วมเครือข่าย ธุรกิจด้วย

ประสบการณ์การทำงานในโครงการฯพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ได้มีกิจกรรมที่ช่วยสร้างและพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่ายที่ได้ทดลองทำนั้น มีทั้งที่ประสบความสำเร็จและที่ไม่ประสบความสำเร็จ ในส่วนที่ประสบความสำเร็จอาจจะยั่งยืนและอาจเป็นความสำเร็จชั่วคราว ซึ่งผลจากการทำงานร่วมกันกับองค์กรประชาชนเหล่านี้อาจสรุปบทเรียนได้ 2 ปัจจัย สำหรับปัจจัยความสำเร็จหรือไม่สำเร็จขึ้นอยู่กับ ความเข้มแข็งของสมาชิก/ผู้นำองค์กรที่ต้องมีวิสัยทัศน์ กระบวนการกิจกรรมการเชื่อมโยงเครือข่ายต้องเกิดจากบทบาทการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของสมาชิกเพื่อให้สมาชิกมีความรู้สึกว่าได้รับประโยชน์จากการมีเครือข่าย สมาชิกเครือข่ายต้องเข้าใจความแตกต่างขององค์กรภายในและระหว่างเครือข่ายและมีความพยายามที่จะช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน และสภาพแวดล้อมภายนอกของเครือข่ายได้เข้ามามีบทบาทต่อเครือข่ายเป็นอย่างมาก เช่นกระแสความต้องการมันเส้นจากกลุ่มผู้เลี้ยงโคและความต้องการจากนอกประเทศ ทำให้สหกรณ์การเกษตรที่สมาชิกผลิตมันสำปะหลังได้มีความตื่นตัวและสนใจที่จะทำธุรกิจ หรือแม้นโยบายของรัฐที่จัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน อย่างไรก็ตามกิจกรรมนี้จะสำเร็จได้ในระยะยาว การสร้างจิตสำนึกให้เกิดขึ้นนั้นคงมิใช่เพียงแต่การบรรยายหรืออบรมสั่งสอน แต่จะต้องสร้างความรู้และความเข้าใจให้เกิดกับสมาชิกอย่างแท้จริงและเห็นผลประโยชน์ของการมีสถาบันสำหรับบทบาทของนักวิจัยนับว่ามีบทบาทไม่น้อยต่อความสำเร็จของการพัฒนาเครือข่าย เป็นการเข้าไปเปิดโอกาสให้สมาชิกเครือข่ายได้มาพบปะ ปรึกษาหารือกัน เป็นผู้สนับสนุนความรู้เชิงวิชาการและเทคโนโลยี อย่างไรก็ตามความเหมาะสมพอดีของบทบาท และความสม่ำเสมอของคณะนักวิจัยจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ สำหรับปัจจัยความยั่งยืนของเครือข่ายนั้นพิจารณาได้จาก การคงอยู่ของเครือข่ายเกิดขึ้นจากแรงภายในกลุ่มเองที่ผู้นำ/สมาชิกได้เห็นถึงความสำคัญ ของกิจกรรมซึ่งจะคงอยู่และช่วยเสริมให้เกิดความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่อไป และการคงอยู่ของเครือข่ายเกิดจากแรงสนับสนุนของหน่วยงานภายนอก ซึ่งได้แก่การผู้นำจังหวัดได้มีความสนใจและมีนโยบายที่จะเข้ามาสานต่อภารกิจ นอกจากนั้นทางคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งมีบทบาทในด้านการให้บริการวิชาการแก่สังคมอยู่แล้วจะเป็นอีกองค์กรหนึ่งที่จะเข้าไปช่วยสนับสนุนเชิงวิชาการอย่างต่อเนื่อง

Abstract

The Cooperative Group and People Organization Networking Development Project in Khon Kaen province is the participatory action research (PAR) project mainly designed for creating the common knowledge so that the networking system is sustainable, not being only an ad hoc or temporary relationship. The method adopted by this project utilized the standard technique of PAR and focus group discussion among researchers, government officers, NGO staff, and other stakeholders.

The project lasted for two years. The first phase was for the exploratory survey of the strength of the existing networks within the province. The second phase was for the development of the pilot networks whereas the third phase was for the expansion of the networks and activity implementation. The forth and last phase is for follow-up activities and writing the report.

Three main networks were identified and implemented. They were financial organizations, occupational organizations, and agricultural cooperatives. Regarding the financial organizations, the Village Banking System centering around Chai Sri temple of Ban Siew in Nampong district was organized jointly with the Village Fund Network. The strategy employed for creating the network was through development of the computer program for the financial transaction of the bank deposit, and loaning activity which could increase the efficiency and the participating organizations of the networks sending their personnel for training. Some organizations of the occupational group network were allowed to hold the shares of the Village Bank of which formerly was limited to only the villagers of their villages. The outcome of this activity enlarged the size of this financial network and the expansion through the similar organizations of the village funds in its locality.

With reference to the agricultural cooperative network, there had been the structure of network of the cooperatives within the province but the major activity was limited to occasional meetings among the member organizations. The most prominent activity was the agricultural credit service rendering to their members with no other business connection among the members within the network. Through this project the initiative for linking the local agricultural cooperatives where their

members produced the cassava roots with the dairy cooperatives where there was a demand for cassava chips to feed their dairy cattle. The attempt for promoting the cassava processing for the agricultural cooperatives was realized through the forum of the meetings among the member organizations and the business negotiation and transaction was firstly introduced between these two networks and some other profession group such as the Ruzy grass production group also joined this network.

The experience learning from implementing this project in Khon Kaen had both successful and unsuccessful ones. Even for the successful cases there were both the sustainable and non-sustainable ones. The two major factors contributing to the success of the project were the cohesiveness of the members and the good vision of their leaders. The second factor was the actual participation of the members in the activities implemented by the project and the members really recognized the benefits receiving from the participation. The external factors such as the demand of the products in the international market in case of cassava which induced the higher prices of cassava chips or the support of the government for the village fund were not less important. The role of researchers contributing to the success of the project could not be underestimated. Their consistency and regular visits as well as the proper role of intervention were another important factors. The continuous academic support of the Faculty of Agriculture of Khon Kaen University was also required for the sustenance of the network.

สรุปสำหรับผู้บริหาร
โครงการแนวทางการพัฒนาเครือข่ายกลุ่ม/องค์กรประชาชน
ในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น

การดำเนินงานโครงการวิจัยแนวทางการพัฒนาเครือข่ายกลุ่ม/องค์กรประชาชนในพื้นที่จังหวัดขอนแก่นได้ผ่านไปแล้วเป็นระยะเวลา 2 ปี โดยในระยะที่หนึ่งเป็นการศึกษาสภาพทั่วไปและศักยภาพในการพัฒนาเครือข่ายขององค์กรที่มีอยู่แล้วในพื้นที่ ในระยะที่สองเป็นการพัฒนาเครือข่ายต้นแบบ ระยะที่สามเป็นการขยายเครือข่ายและการเชื่อมโยงกิจกรรมระหว่างเครือข่ายต่าง ๆ และระยะที่สี่เป็นการติดตามงานและเขียนรายงานการวิจัย

ผลการดำเนินการปรากฏว่าในกิจกรรมของ 3 เครือข่ายหลัก ๆ คือ เครือข่ายขององค์กรทางการเงิน เครือข่ายของกลุ่มอาชีพ และเครือข่ายสหกรณ์ นั้น ได้มีความก้าวหน้าตามลำดับ โดยเฉพาะองค์กรทางการเงินอันได้แก่เครือข่ายธนาคารหมู่บ้าน ซึ่งในระยะที่สามได้ขยายออกไปเชื่อมโยงกับเครือข่ายกองทุนหมู่บ้าน ส่วนการพัฒนาเครือข่ายของกลุ่มอาชีพนั้นปรากฏว่าไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร เพียงแต่มีการทำกิจกรรมของกลุ่มอาชีพบางกลุ่มที่ได้ไปเชื่อมโยงกับเครือข่ายองค์กรทางการเงิน และเครือข่ายสหกรณ์

สำหรับเครือข่ายขององค์กรทางการเงินนั้นทางคณะผู้วิจัยได้ใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์ความรู้ในการบริหารจัดการให้แก่องค์กรที่เป็นแกนนำ และได้มีการขยายออกไปยังสมาชิกในเครือข่าย ซึ่งก็ปรากฏว่าได้ผลพอสมควร เนื่องจากความพร้อมขององค์กรสมาชิกแต่ละองค์กรนั้นไม่เหมือนกัน อย่างไรก็ตามผลที่เห็นชัดก็คือได้มีความร่วมมือกันภายในเครือข่ายเพิ่มมากขึ้น จากเดิมซึ่งมีการรวมตัวกันอยู่อย่างหลวม ๆ ยิ่งไปกว่านั้นยังได้มีการแพร่ขยายไปยังกลุ่มอาชีพที่อยู่ข้างเคียง สำหรับเครือข่ายด้านสหกรณ์นั้นได้มีการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมชัดเจนโดยเฉพาะสำหรับสหกรณ์การเกษตรในพื้นที่ในการดำเนินกิจกรรมด้านการแปรรูปมันสำปะหลังในรูปของมันเส้นสะอาดเพื่อใช้เป็นอาหารสัตว์ ทั้งนี้ได้มีการดำเนินกิจกรรมเชื่อมโยงกับเครือข่ายของสหกรณ์โคนมในจังหวัดขอนแก่น เป็นหลัก โดยมีกลุ่มอาชีพเช่นกลุ่มของเกษตรกรที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวซึ่งเข้ามาร่วมด้วย

รายละเอียดของการดำเนินงานของเครือข่ายแต่ละเครือข่ายมีดังต่อไปนี้

1. เครือข่ายองค์กรทางการเงิน ทางคณะผู้วิจัยได้ร่วมมือกับทางเครือข่ายธนาคารหมู่บ้านโดยมีธนาคารหมู่บ้านของวัดชัยศรีบ้านเสียวเป็นแกนนำ ได้มีการพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อใช้ในการบริการเงินฝากและเงินกู้ ซึ่งช่วยให้การบริหารทางการเงินของกลุ่มเป็นไปอย่างทันสมัย ถูกต้องและรวดเร็วขึ้น ผลจากการนี้ทำให้องค์กรสมาชิกในเครือข่ายนี้เกิดความสนใจ และได้เข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้ มีการฝึกอบรมเป็นระยะ ๆ และคาดว่าในเร็ว ๆ นี้จะได้พัฒนาไปสู่ความร่วมมือในทางธุรกรรมการเงินระหว่างองค์กรในเครือข่าย ยิ่งไปกว่านั้นยัง

ได้มีการขยายผลไปสู่กิจกรรมในลักษณะเดียวกันของเครือข่ายกองทุนหมู่บ้าน (กองทุนเงินล้าน) ซึ่งหากดำเนินต่อไปในลักษณะนี้ก็จะช่วยให้สถาบันการเงินในท้องถิ่นของชาวบ้านได้พัฒนาขึ้นไปอีกระดับหนึ่ง ในส่วนของร้านค้าชุมชนในหมู่บ้านก็มีความสนใจที่จะเข้ามาเรียนรู้เพื่อจะเอาไปใช้ในการดำเนินงานของตน รวมทั้งกลุ่มอาชีพบางกลุ่ม เช่น กลุ่มแม่บ้านห้วยเสือเต็น ซึ่งประสบความสำเร็จในด้านการดำเนินธุรกิจก็สนใจที่จะนำเอาความรู้ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศนี้ไปใช้ในกลุ่มของตนด้วย

2. เครือข่ายสหกรณ์ ถึงแม้ว่าโดยโครงสร้างแล้วสหกรณ์การเกษตรจะได้มีการติดต่อสัมพันธ์ในรูปของเครือข่ายที่เป็นทางการอยู่แล้ว แต่ในทางปฏิบัติแต่ละสหกรณ์ก็ต่างเป็นเอกเทศไม่ค่อยจะได้มีการทำธุรกิจร่วมกันเว้นแต่ในกิจการบางด้าน เช่น การขนส่งน้ำมันเชื้อเพลิง สหกรณ์การเกษตรส่วนใหญ่ยังคงมีรายได้จากการให้บริการสินเชื่อแก่สมาชิกเป็นหลัก ซึ่งกิจการด้านนี้ในระยะหลังก็ได้รับการทำลาย เพราะในแต่ละท้องถิ่นก็มีกองทุนต่าง ๆ ที่รัฐให้การสนับสนุนให้บริการสินเชื่อราคาถูกแก่ชาวบ้านมากยิ่งขึ้น หลังจากได้มีการจัดเวทีการประชุมปรึกษาหารือในระหว่างเครือข่ายสหกรณ์การเกษตรในพื้นที่ ปรากฏว่าสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรเหล่านั้นมีอาชีพในการปลูกมันสำปะหลังส่งโรงงานแปรรูปซึ่งเป็นของเอกชน โดยเอาไปใช้ในการผลิตแป้งมันสำปะหลัง และในการทำมันเส้นซึ่งเอาไปใช้ในการผลิตมันอัดเม็ด หรือเอาไปใช้เป็นอาหารสัตว์โดยตรง โดยในระยะหลังมีความต้องการมากยิ่งขึ้นทั้งในประเทศ และต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศจีน สหกรณ์การเกษตรเหล่านี้เกี่ยวข้องกับการผลิตมันสำปะหลัง เฉพาะในแง่ของการให้บริการสินเชื่อแก่เกษตรกรสมาชิก แต่ในส่วนของการแปรรูป และการตลาดนั้นสหกรณ์การเกษตรเหล่านี้แทบจะไม่ได้ทำอะไร ทั้ง ๆ ที่สหกรณ์ก็มีความพร้อมทั้งในแง่ของเงินทุน โกดังเก็บสินค้า ลานตาก พนักงาน ยานพาหนะ ฯลฯ ยิ่งไปกว่านั้นช่องทางการตลาดในพื้นที่ก็มีอยู่ โดยเฉพาะการเลี้ยงโคนม และโคเนื้อที่มีอยู่ทั่วไป สหกรณ์โคนมในพื้นที่หลายสหกรณ์ต้องสั่งมันเส้น (ที่เรียกกันว่า “มันสะอาด” หรือ “มันสับมือ”) จากเอกชนนอกพื้นที่ หรือจากสหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาดลูกค้า ธกส. (สกต.) ผลจากเวทีการประชุมปรึกษาหารือ สหกรณ์การเกษตรเหล่านี้หลายสหกรณ์สนใจที่จะเข้ามาดำเนินกิจการแปรรูปมันสำปะหลัง ในรูปของการผลิตมันเส้น ทั้งนี้โดยมีสหกรณ์การเช่าที่ดินดงมูลหนึ่งซึ่งอยู่ในเขตอำเภอกระนวนที่เคยมีประสบการณ์ในการผลิตมันเส้นเป็นแกนนำ ทางคณะผู้วิจัยได้เข้ามาสนับสนุนไม่เฉพาะในการจัดเวทีการประชุมปรึกษาหารือเท่านั้น แต่ยังเข้ามาสนับสนุนในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการแปรรูป อุปกรณ์ และเครื่องมือที่ใช้ การนำไปศึกษาดูงานทั้งในด้านการผลิต การตลาด และการพัฒนาแผนธุรกิจ

การดำเนินงานในขณะนี้ได้มีการเชื่อมโยงกันระหว่างเครือข่ายสหกรณ์การเกษตรในพื้นที่ซึ่งเป็นผู้ผลิตมันสำปะหลังและในอนาคตอันใกล้ก็จะเป็นผู้ผลิตมันเส้น กับเครือข่ายสหกรณ์โคนมซึ่งเป็นผู้ใช้มันเส้นเหล่านี้เป็นอาหารสัตว์ โดยจะได้มีการทำบันทึกความร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์เหล่านี้ เช่นเดียวกับที่ทางสมาชิกเครือข่ายทางการเงินได้ทำไปแล้ว คาดว่าผล

ที่จะตามมาก็คือความร่วมมือในทางธุรกิจจากองค์กรสมาชิกภายในเครือข่ายและความร่วมมือระหว่างเครือข่ายทั้งสอง

กรอบแนวคิดของตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ

จากประสบการณ์ในการดำเนินโครงการนี้อาจสรุปได้ว่าความสำเร็จของโครงการนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. สมาชิก/ผู้นาองค์กร การพัฒนาเครือข่ายต่าง ๆ นั้นจะประสบความสำเร็จก็ขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งขององค์กรสมาชิก องค์กรจะเข้มแข็งก็ขึ้นอยู่กับสมาชิกและผู้นำขององค์กรนั้น ๆ โดยที่สมาชิกต้องให้ความสนใจและร่วมมือกับกิจกรรมขององค์กร ผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความคิดริเริ่ม มีความอดทนและเสียสละ จากประสบการณ์พบว่าองค์กรที่มีความเข้มแข็งบางองค์กรขาดผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มองแต่ผลประโยชน์เฉพาะองค์กรของตน ทำให้ไม่สนใจที่จะเข้าร่วมกิจการของเครือข่าย เว้นแต่จะเป็นการเข้าร่วมเป็นครั้งคราว และเกิดผลประโยชน์โดยตรงแก่องค์กรของตน หากเป็นเช่นนั้นโอกาสที่เครือข่ายจะประสบความสำเร็จก็จะเป็นการยาก

2. กระบวนการ ในการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายนั้นจะต้องเป็นกิจกรรมที่อยู่ในความสนใจร่วมกันขององค์กรสมาชิก ในบางครั้งการจัดตั้งเครือข่ายก็มีความประสงค์จะให้มีองค์กรสมาชิกจำนวนมาก เพื่อจะแสดงถึงพลังและอำนาจต่อรอง แต่กิจกรรมที่ทำนั้นเมื่อไม่มีผลประโยชน์หรือในความสนใจขององค์กรสมาชิก องค์กรสมาชิกก็จะค่อยร่อยหรอหายไป ในที่สุดเครือข่ายนั้น ๆ ก็ต้องปิดตัวเอง นอกจากนั้นในกระบวนการจัดตั้งเครือข่ายก็ต้องให้บทบาทการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของสมาชิก และให้สมาชิกมีความรู้สึกว่าได้รับประโยชน์จากการมีเครือข่าย

3. สภาพแวดล้อมภายในองค์กร/เครือข่าย ความแตกต่างขององค์กรภายในเครือข่ายเดียวกันก็สร้างปัญหาได้เช่นกัน ตัวอย่างเช่นภายในเครือข่ายขององค์กรทางการเงิน ก็มีทั้งองค์กรที่มีความเข้มแข็งและองค์กรที่มีปัญหา องค์กรที่มีปัญหามักจะถูกตั้งข้อรังเกียจ และจะไม่ได้รับการยอมรับให้ร่วมกิจกรรมอย่างใกล้ชิด อย่างไรก็ตามการที่จะเลือกเฉพาะองค์กรที่มีความพร้อมเหมือน ๆ กันหมด ก็เชื่อว่าทำได้ง่าย ๆ เพราะฉะนั้นองค์กรสมาชิกจำเป็นต้องเข้าใจถึงความแตกต่าง และมีความพยายามที่จะช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน

4. สภาพแวดล้อมภายนอก สภาพแวดล้อมภายนอกของเครือข่ายก็มีบทบาทที่จะให้เครือข่ายใด ๆ เกิดขึ้นมาได้หรือไม่ การที่เกิดการส่งเสริมการเลี้ยงโคนม-โคเนื้อ อย่างกว้างขวาง ก็เป็นเหตุให้มีความต้องการมันเส้นที่ใช้เป็นอาหารสัตว์ ผนวกกับความต้องการมันเส้นจำนวนมากมหาศาลของจีน ก็เป็นเหตุให้มีแรงจูงใจผลิตและแปรรูปมันเส้นโดยเครือข่ายของสหกรณ์การเกษตรขึ้นมา

5. บทบาทของทีมงานวิจัย ทีมงานวิจัยก็นับว่ามีบทบาทไม่น้อยต่อความสำเร็จของการพัฒนาเครือข่าย เพราะต้องยอมรับว่าเครือข่ายที่เกิดขึ้นภายใต้โครงการวิจัยนี้ นักวิจัยก็มีบทบาทในด้านต่าง ๆ ไม่น้อย นับตั้งแต่เป็นผู้ประสานงานให้องค์กรสมาชิกเครือข่ายได้มาพบปะพูดคุย และปรึกษาหารือกัน เป็นผู้ประสานงานกับองค์กรอื่น ๆ รวมทั้งองค์กรของรัฐที่จะเข้ามาช่วยสนับสนุนการดำเนินการของเครือข่าย เป็นผู้สนับสนุนในการนำเทคโนโลยีบางอย่างเข้ามาใช้อย่างไรก็ตามบทบาทของคณะนักวิจัยจะต้องได้รับการตรวจสอบว่ามีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใดเพราะหากเป็นบทบาทที่มีมากเกินไป จนกระทั่งองค์กรสมาชิกเห็นว่าเมื่อโครงการเสร็จสิ้นลงไปแล้วและไม่มีคณะนักวิจัยก็ไม่สามารถทำงานต่อไปได้ ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ใช่ไม่มีบทบาทหรือมีบทบาทน้อยเกินไปกว่าความจำเป็นที่จะต้องมี เพราะจะเป็นผลทำให้โครงการต้องหยุดชะงักหรือไม่สามารถดำเนินต่อไปได้ ดังนั้นความเหมาะสมพอดีของบทบาทของคณะนักวิจัยจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ และที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือความสม่ำเสมอในการทำงานของคณะนักวิจัย รวมทั้งการทำงานอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งแผนงานหรือเป้าหมายของเครือข่ายประสบความสำเร็จก็เป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่ง กิจกรรมของโครงการทั้งหมดอาจไม่จำเป็นต้องมีมากแต่ในสิ่งที่ได้ตกลงกันไว้จะต้องมีความมั่นคง และแน่วแน่ที่จะต้องทำให้ได้ เว้นเสียแต่ว่าจะเป็นปัญหาที่ไม่สามารถแก้ได้จริง ๆ

ความสำเร็จของเครือข่ายอาจจะมีทั้งประเภทที่เป็นความสำเร็จอย่างยั่งยืนและตลอดไปในระยะยาวซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกเครือข่ายปรารถนาจะให้เป็นอย่างนั้น อีกทั้งก็มีความสำเร็จที่ดูอาจจะเกิดขึ้นแต่มีได้เป็นไปอย่างยั่งยืนหรือเกิดขึ้นเพียงในระยะแรก ๆ เท่านั้น อย่างไรก็ตามผู้ที่เกี่ยวข้องก็ต้องทำใจไว้ด้วยสำหรับกรณีที่อาจเกิดความไม่สำเร็จในโครงการ แต่ผู้วิจัยต้องสามารถระบุได้ว่าความไม่สำเร็จนั้นเกิดขึ้นมาเนื่องจากสาเหตุใดอันจะเป็นบทเรียนที่จะช่วยให้ไม่เกิดความผิดพลาดขึ้นมาอีก

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	III
สรุปสำหรับผู้บริหาร	V
สารบัญตาราง	ค
สารบัญแผนภาพ	ง
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
1.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย	4
1.4 ระเบียบวิธีการวิจัย	6
1.4.1 ขอบเขตของการวิจัย	6
1.4.2 วิธีการศึกษา	6
บทที่ 2 สถานภาพของกลุ่ม/องค์กรประชาชนในจังหวัดขอนแก่น	10
2.1 สหกรณ์และเครือข่ายสหกรณ์	10
2.1.1 สภาพทั่วไป	10
2.1.2 การเชื่อมโยงเครือข่าย	11
2.2 กลุ่มการเงินและเครือข่ายทางการเงิน	13
2.2.1 สภาพทั่วไป	13
2.2.2 การเชื่อมโยงเครือข่าย	13
2.3 กลุ่มอาชีพและเครือข่ายกลุ่มอาชีพ	15
2.3.1 สภาพทั่วไป	15
2.3.2 การเชื่อมโยงเครือข่าย	16
2.4 ปัญหาของการเชื่อมโยงเครือข่าย และรูปแบบเครือข่ายที่ต้องการ	17
2.4.1 กลุ่มสหกรณ์	17
2.4.2 กลุ่มองค์กรการเงินชุมชน	18
2.4.3 กลุ่มอาชีพ	19
2.5 ข้อเสนอเพื่อเริ่มต้นการเชื่อมโยงเครือข่ายของโครงการ	20

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 กระบวนการดำเนินการวิจัย	22
3.1 กระบวนการศึกษาเพื่อวางแผนการสร้างเครือข่าย กลุ่ม/องค์กรประชาชน	22
3.2 กระบวนการสร้างเครือข่ายกลุ่ม/องค์กรทางการเงิน	26
3.3 กระบวนการสร้างเครือข่ายสหกรณ์	31
บทที่ 4 ผลการเชื่อมโยงเครือข่าย	39
4.1 เครือข่ายกลุ่มองค์กรทางการเงิน	39
4.2 เครือข่ายสหกรณ์	42
บทที่ 5 บทสังเคราะห์	45
5.1 ปัจจัยความสำเร็จ/ไม่สำเร็จ	45
5.2 ความยั่งยืนของเครือข่าย	48
5.3 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ	49
5.4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (ยุทธศาสตร์)	51
5.4 สรุป / ข้อเสนอแนะ	52
บรรณานุกรม	54
ภาคผนวก	56
ภาคผนวก 1 ตารางแสดงข้อมูลพื้นฐาน	57
ภาคผนวก 2 บันทึกข้อตกลง	69
ภาคผนวก 3 ภาพกิจกรรมโครงการ	74
3.1 ภาพกิจกรรมเครือข่ายองค์กรทางการเงิน	75
3.2 ภาพกิจกรรมเครือข่ายสหกรณ์	80

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1	กระบวนการศึกษาเพื่อวางแผนในการสร้างเครือข่ายกลุ่ม/ องค์กรประชาชน
ตารางที่ 3.2	กระบวนการสร้างเครือข่ายกลุ่ม/องค์กรทางการเงิน
ตารางที่ 3.3	กระบวนการสร้างเครือข่ายสหกรณ์

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 1.1	5
แผนภาพที่ 1.2	9
แผนภาพที่ 4.1	41
แผนภาพที่ 4.2	44
แผนภาพที่ 5.1	46

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

การรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ ของประชาชนในจังหวัดขอนแก่นนั้นมีการทำกันมาตั้งแต่ในอดีตโดยผ่านขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น การสร้างบ้าน การลงแขกเกี่ยวข้าว การทำบุญประเพณีต่าง ๆ เช่น การผูกเสี่ยว การทำบุญคูณลาน บุญเบิกบ้าน (ทำบุญหมู่บ้าน) การเลี้ยงผีปู่ตา (การทำบุญประจำปีสำหรับหมู่บ้านที่มีป่าชุมชนที่ชาวบ้านดูแลร่วมกัน) ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวเป็นการรวมกันทำกิจกรรมที่ไม่ได้มีจุดมุ่งหมายทางเศรษฐกิจแต่เป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันหรือกิจกรรมแลกเปลี่ยนของต่อของ เช่น แลกแลกข้าว ซึ่งเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกันมากกว่าที่จะเน้นเรื่องการค้าเปรียบเปรยเปรียบ เมื่อประเทศมีการพัฒนาด้านต่าง ๆ การเข้าไปมีบทบาทของภาครัฐบาลได้ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ เช่น การจัดตั้งสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ธนาคารข้าว กองทุนหมุนเวียน กองทุนเงินกู้ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ศูนย์สาธิตการตลาด กิจกรรมเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง และกลุ่มอาชีพต่าง ๆ หน่วยงานราชการหลักที่ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมชลประทาน กรมปศุสัตว์ เป็นต้น กระทรวงมหาดไทย เช่น กรมพัฒนาชุมชน กรมประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

นอกจากบทบาทของภาครัฐบาลแล้ว ยังมีองค์กรพัฒนาชุมชนอีกหลายองค์กรที่มีบทบาทก่อให้เกิดกลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ โดยเฉพาะจังหวัดขอนแก่น เป็นที่ตั้งของศูนย์ประสานงานขององค์กรพัฒนาชนบทภาคอีสาน (กป.อพช.อีสาน) ซึ่งได้ทำงานเป็นเครือข่าย เช่น ชุมชนสหพันธ์สหกรณ์การเกษตรภาคอีสาน ชุมชนสหกรณ์เครดิตยูเนียนสาขาภาคอีสาน มูลนิธิเกษตรกรไทย โครงการพัฒนาการเกษตรเพื่อการพึ่งตนเอง มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทยขอนแก่น ศูนย์พัฒนาชนบทผสมผสานบ้านไผ่ สมาคมพัฒนาชนบทอีสาน องค์การนาชาตเพื่อร่วมพัฒนาประเทศไทย องค์การพัฒนาชนบท มูลนิธิพัฒนาชนบทอย่างยั่งยืนเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีจังหวัดขอนแก่น กองทุนภูมิปัญญาชาวบ้านภาคอีสาน เป็นต้น

กลุ่ม/องค์กรประชาชนในจังหวัดขอนแก่น ทั้งที่จัดตั้งโดยภาครัฐบาลและองค์กรพัฒนาเอกชนต่าง ๆ มีจำนวนมาก กล่าวคือ มีจำนวนสหกรณ์ทั้งหมด 187 สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร 154 กลุ่ม กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 2,299 กลุ่ม และกลุ่มอาชีพต่าง ๆ อีกมากมาย นอกจากนี้ยังมีที่มีการดำเนินงานคล้ายกับสหกรณ์แต่ยังไม่จดทะเบียน เช่น ธนาคารหมู่บ้าน กองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น การทำธุรกิจของกลุ่ม/องค์กรประชาชนเหล่านี้นอกจากจะทำกันเฉพาะภายใน

ในกลุ่มแล้วยังมีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายอีกด้วย เช่น โครงการเชื่อมโยงข้าวเปลือก โครงการปรับปรุงเมล็ดพันธุ์ หรือแม้แต่ชุมชนสหกรณ์การเกษตรระดับจังหวัด หรือการดำเนินงานของสหกรณ์เองก็เป็นลักษณะของเครือข่าย แต่ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาการเชื่อมโยงธุรกิจระหว่างสหกรณ์นั้นมีอยู่น้อยมาก กิจกรรมที่ทำร่วมกันส่วนใหญ่ ได้แก่ การจัดซื้อปุ๋ยเคมีร่วมกัน การให้บริการขนส่งน้ำมัน เป็นต้น สำหรับสหกรณ์ออมทรัพย์แม้จะมีเงินฝากมากในขณะที่สหกรณ์การเกษตรต้องการกู้เงินก็ยังไม่สามารถเชื่อมโยงกันได้ เพราะไม่มีความไว้วางใจหรือความเชื่อมั่นในการทำธุรกิจ ซึ่งถ้ามีองค์กรหรือหน่วยงานกลางเป็นคนกลางค้ำประกันการทำธุรกิจ เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์ปล่อยเงินกู้ให้สหกรณ์การเกษตร โดยมีองค์กรกลางทำหน้าที่รับรองการชำระหนี้ให้ก็อาจจะเกิดการทำธุรกิจเชื่อมโยงเกิดขึ้นระหว่างสหกรณ์

โดยภาพรวมแล้วจังหวัดขอนแก่นนั้นมีการจัดตั้งกลุ่ม/องค์กรประชาชนต่าง ๆ หลายองค์กร แต่มีข้อสังเกตคือ บุคคลหนึ่งจะเป็นสมาชิกหลายองค์กรและแต่ละกลุ่มองค์กรมีจุดอ่อนจุดแข็ง หรือเงื่อนไขที่แตกต่างกัน การเชื่อมโยงเครือข่ายโดยการทำกิจกรรมทางธุรกิจร่วมกันจึงเป็นสิ่งที่ทำได้ยากมาก แต่ถ้าหากการเชื่อมโยงนั้นเป็นลักษณะการแลกเปลี่ยนความรู้ การดูงานต่าง ๆ จะทำได้ง่าย โดยต้องมีปัจจัยสนับสนุนให้กลุ่ม/องค์กรประชาชนต่าง ๆ นั้นได้มีโอกาสประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันบ่อย ๆ เพื่อให้เกิดความรู้จักคุ้นเคย ทำให้เกิดความเชื่อถือและศรัทธา โอกาสที่จะเป็นเครือข่ายทางธุรกิจก็จะทำได้

เมื่อพิจารณาถึงหน่วยการวิเคราะห์ในระดับหมู่บ้านหรือระดับครัวเรือนแล้ว ประชาชนหรือเกษตรกรครัวเรือนหนึ่งจะเป็นสมาชิกหลายกลุ่ม หรือภายในหมู่บ้านจะมีหน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและเอกชนเข้าไปช่วยกันทำงานในหมู่บ้าน ปัญหาที่เกิดขึ้นคือขาดการประสานงานในการวางแผนการทำงาน การเชื่อมโยงการสนับสนุน การแบ่งงานกันทำตามความถนัด และความต่อเนื่องของกิจกรรม ทั้งนี้เพราะประชาชนจะถูกให้เข้าร่วมกิจกรรมซ้ำซากบ่อย ๆ บางครั้งก็เคยอบรมหรือให้ข้อมูลต่อหน่วยงานอื่นไปแล้ว

จากผลการสังเคราะห์สถานการณ์ของขบวนการสหกรณ์ตามโครงการประสานงานวิจัยเพื่อพัฒนากรอบแนวคิดสำหรับการดำเนินงานวิจัยชุดโครงการวิจัยด้านสหกรณ์ พบว่า กลุ่มองค์กรประชาชน ซึ่งได้แก่ สหกรณ์ที่ได้จดทะเบียนตามกฎหมายแล้วกับกลุ่มองค์กรประชาชนที่มีการรวมกลุ่มและดำเนินงานในรูปแบบที่มีพหุนัยคล้ายคลึงกับสหกรณ์ แต่ไม่ได้จดทะเบียนเป็นสหกรณ์ต่างก็มีจุดเด่นและจุดด้อยที่แตกต่างกันไปโดยที่สหกรณ์นั้นมีจุดเด่นตรงที่มีสถานภาพเป็นนิติบุคคลถูกต้องตามกฎหมายและมีศักยภาพในการจัดระบบเครือข่ายที่เรียกว่าขบวนการสหกรณ์ได้เป็นอย่างดี โดยมีสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยเป็นองค์กรกลางในการสนับสนุนช่วยเหลือ และพัฒนาความร่วมมือกันตามวิธีการสหกรณ์ แต่จุดด้อยที่ทำให้เป็นปัญหาต่อการพัฒนาขบวนการสหกรณ์ไทยตลอดมาก็คือ การขาดการมีส่วนร่วมของสมาชิก ผู้บริหารและฝ่ายจัดการยังไม่มีศักยภาพและความพร้อมในการบริหารจัดการทำให้รัฐบาลต้องเข้ามาดูแลช่วยเหลือโดยตลอดในระยะเวลาที่ผ่านมา ขณะเดียวกันกลุ่มองค์กรประชาชนที่มีพหุนัยเป็นส

พรรคแต่มีได้จดทะเบียนตามกฎหมายมีจุดเด่นคือ ส่วนใหญ่ของกลุ่มองค์กรประชาชนเหล่านี้มักเกิดจากการรวมตัวของประชาชนเองและมักจะมีผู้นำที่มีอุดมการณ์ที่เข้มแข็ง ทำให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง กลุ่มองค์กรประชาชนเหล่านี้จึงมีกิจกรรมการดำเนินงานที่เข้มแข็ง ทั้งยังมีการพัฒนาระบบเครือข่ายความร่วมมือกับกลุ่มองค์กรประชาชนอื่น ๆ อีกเป็นอย่างดี ซึ่งในปัจจุบันการเชื่อมโยงเครือข่ายขององค์กรประชาชนเหล่านี้มีความเป็นปึกแผ่นมากขึ้นเรื่อย ๆ แต่อย่างไรก็ตาม จุดอ่อนขององค์กรประชาชนดังกล่าว นอกจากจะเป็นกลุ่มที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ยังขาดการดูแลเอาใจใส่จากทางรัฐบาลอย่างเหมาะสม การดำเนินงานของกลุ่มองค์กรเหล่านี้ขึ้นอยู่กับผู้นำกลุ่มเป็นสำคัญเพราะสมาชิกของกลุ่มมักจะมีศรัทธาและเชื่อมั่นในผู้นำมาก ถ้าหากเมื่อใดที่ขาดผู้นำที่เข้มแข็ง กลุ่มองค์กรประชาชนมักจะประสบปัญหาในการดำเนินงาน

การดำเนินงานของกลุ่ม/องค์กรประชาชนมักไม่ค่อยมีการเชื่อมโยงเครือข่ายเข้าหากันเท่าใดนัก ถึงแม้มีเครือข่ายก็ยังเป็นเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการ ยังคงเป็นไปในลักษณะที่ต่างฝ่ายต่างอยู่ ไม่มีการเสริมสร้างความร่วมมือที่จะเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และพัฒนาไปด้วยกัน ซึ่งประเด็นที่เป็นแง่คิดสำหรับการพัฒนาคือ ทำอย่างไรจึงจะทำให้กลุ่ม/องค์กรประชาชนมีแนวคิดและความพร้อมในการที่จะนำจุดเด่นที่มีอยู่มาร่วมกันเสริมสร้างและพัฒนาองค์กรของตนเองให้มีประสิทธิภาพเพื่อประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวม โดยการร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันตามหลักและวิธีการของสหกรณ์ที่แท้จริง ทั้งนี้รวมทั้งองค์กรเอกชนและหน่วยงานของรัฐบาลที่ให้การสนับสนุนกลุ่ม/องค์กรประชาชนเหล่านั้นอยู่ ได้เกิดการปรับเปลี่ยนแนวคิดและประสานความร่วมมือที่จะก่อให้เกิดผลดีต่อการเชื่อมโยงเครือข่ายของกลุ่ม/องค์กรประชาชนเหล่านั้นด้วย เช่น ชมรมผู้จัดการสหกรณ์ซึ่งเป็นการรวมตัวกันอย่างไม่เป็นทางการ เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการดำเนินงานของสหกรณ์

ดังนั้นโครงการวิจัยในการเชื่อมโยงเครือข่ายของกลุ่ม/องค์กรประชาชน ในพื้นที่จังหวัดขอนแก่นจึงเป็นโครงการนำร่องในการที่จะศึกษาถึงแนวความคิดและวิธีการที่จะก่อให้เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่ม/องค์กรประชาชน องค์กรเอกชนและหน่วยงานของรัฐให้เกิดเป็นรูปธรรมที่เป็นผลในทางปฏิบัติและนำไปประยุกต์เพื่อใช้ในพื้นที่และกลุ่ม/องค์กรประชาชนอื่น ๆ ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

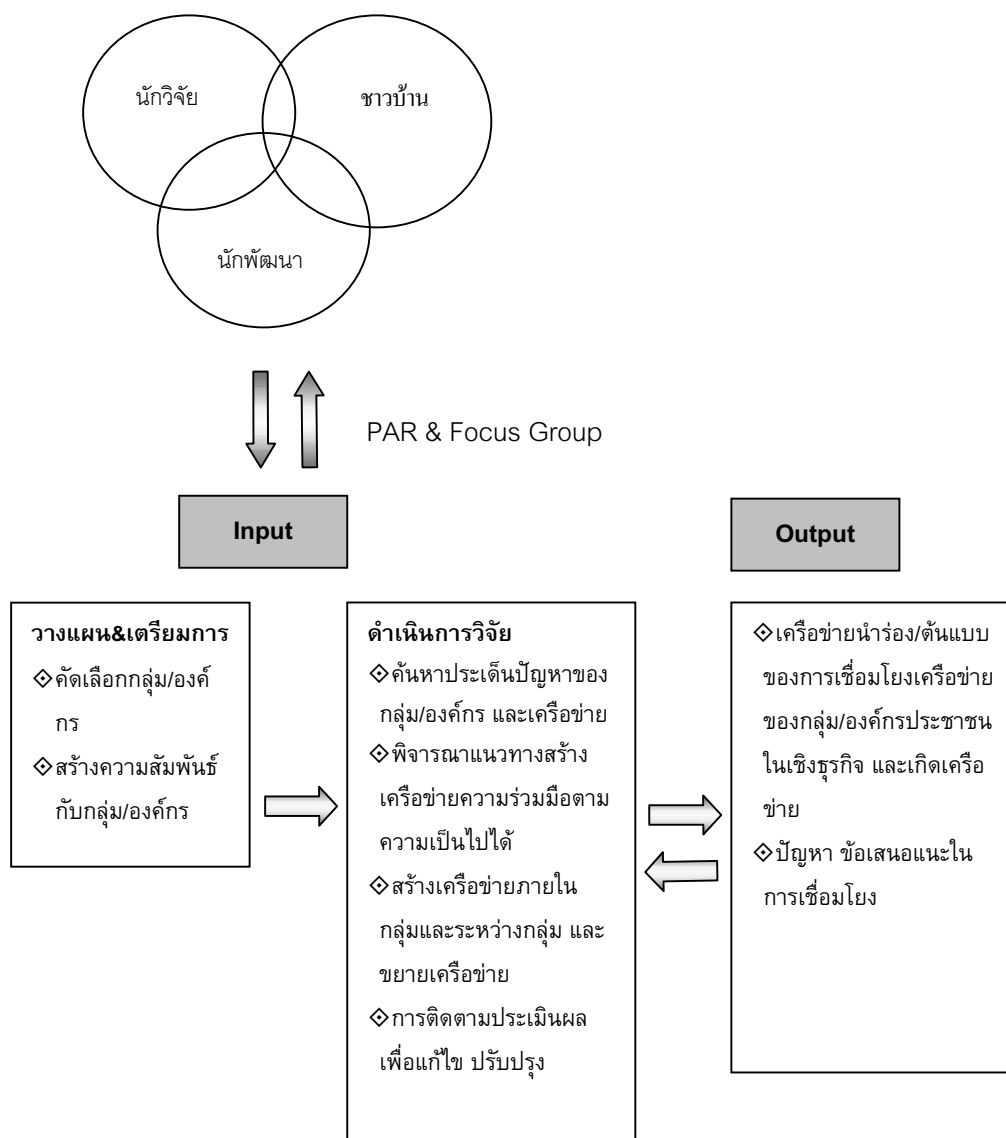
- 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์การดำเนินงานของสหกรณ์และองค์กรประชาชนในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น
- 2) เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการวิเคราะห์และกำหนดแนวทางในการดำเนินงาน
- 3) ศึกษาถึงรูปแบบกระบวนการของการเชื่อมโยงเครือข่ายในปัจจุบันของสหกรณ์และกลุ่มองค์กรประชาชนต่าง ๆ
- 4) ศึกษาถึงข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาไปสู่ความเข้มแข็งของกลุ่ม/องค์กรประชาชนและเกิดความยั่งยืนในการเชื่อมโยงเครือข่ายในอนาคต

1.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยแนวทางการพัฒนาเครือข่ายกลุ่ม/องค์กรประชาชนในพื้นที่จังหวัดขอนแก่นครั้งนี้ ดัดแปลงจากกรอบแนวคิดในการวิจัยแบบเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) เน้นเชิงปฏิบัติการการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่จาก 3 ฝ่าย คือ ชาวบ้าน นักวิจัย และนักพัฒนา ซึ่งมีบทบาทเท่าเทียมกันในการร่วมกำหนดปัญหาและเลือกแนวทางปฏิบัติการ การวิจัยจะนำหลักความรู้เชิงทฤษฎีและระเบียบวิธีของนักวิจัย สำหรับเป้าหมายวัตถุประสงค์ ความรอบรู้ ความต้องการจะได้จากนักพัฒนาและของชาวบ้าน ผู้วิจัยถือว่าชุมชนกลุ่ม/องค์กรในพื้นที่วิจัย และนักพัฒนาในท้องถิ่น เป็นผู้ทราบปัญหาอย่างแท้จริง และสามารถกำหนดปัญหาและการเลือกปฏิบัติการเพื่อแก้ปัญหา ที่สามารถนำไปสู่การพัฒนากลุ่ม/องค์กรของตน และพัฒนาเป็นเครือข่ายของกลุ่ม/องค์กรในพื้นที่ และขยายไปยังกลุ่มอื่นนอกพื้นที่

ซึ่งในการวิจัยจะเริ่มต้นจากสถานการณ์หรือปัญหาที่เป็นจริงในขณะหนึ่ง และในขณะที่ทำการวิจัยสถานการณ์หรือปัญหาการเชื่อมโยงของกลุ่ม/องค์กรอาจมีเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากถูกกระทบจากเหตุการณ์ อุปสรรคหรือสิ่งแวดล้อมภายนอก ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวจะถูกเก็บมาเป็นส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์และตัดสินใจในการดำเนินการของกระบวนการวิจัยในขั้นตอนต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

แผนภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

1.4 ระเบียบวิธีการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตของการวิจัย

1) การศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้จะมุ่งกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน และการปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานตามความเป็นไปได้ในการสร้างและพัฒนาเครือข่ายกลุ่ม/องค์กรประชาชนในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น

2) ประชากรในการวิจัยคือ กลุ่มสหกรณ์และองค์กรประชาชนที่ยังมีการดำเนินงานอยู่ในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น สำหรับตัวอย่างทำการคัดเลือกตัวแทนกลุ่มสหกรณ์/องค์กรในแต่ละประเภทจะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบจุดมุ่งหมาย (Purposive Sampling)

1.4.2 วิธีการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้จะเป็นการวิจัยทั้งทางปริมาณและคุณภาพที่ดัดแปลงจากกรอบแนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ของนักวิจัย กลุ่ม/องค์กร หน่วยงานของรัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งมีวิธีการศึกษาดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาการดำเนินงานของกลุ่ม ประเมินความสนใจ จัดทำแผนการดำเนินงานในการวิเคราะห์และกำหนดทิศทางของกลุ่มและองค์กร

1) ศึกษาสภาพทั่วไปและศักยภาพของกลุ่ม/องค์กรและเครือข่ายขององค์กรในจังหวัดขอนแก่น โดยศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร รวมทั้งสัมภาษณ์องค์กร/เครือข่ายที่เกี่ยวข้อง และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงาน

2) จัดสัมมนาเพื่อแนะนำโครงการและเพื่อหาแนวทางการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่ม/องค์กรประชาชนในจังหวัดขอนแก่น โดยกำหนดให้ผู้เข้าร่วมประกอบด้วยตัวแทนจากกลุ่มสหกรณ์/องค์กรประชาชนที่มีความเข้มแข็ง และตัวแทนจากเครือข่ายต่าง ๆ องค์กรสนับสนุนทั้งจากภาครัฐและเอกชน ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเครือข่ายของสหกรณ์และองค์กรประชาชนประชุมร่วมกันประมาณ 100 คน

3) คัดเลือกกลุ่ม/องค์กรที่สนใจและมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นเครือข่ายต้นแบบ จัดทำ Focus Group และวิเคราะห์ SWOT ในองค์กรต้นแบบ ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ เพื่อหาแนวทางเสริมสร้างองค์กรต้นแบบให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น และเพื่อเอื้อต่อการเชื่อมโยงเครือข่ายให้เร็วยิ่งขึ้น เนื่องจากจังหวัดขอนแก่นมีกลุ่ม/องค์กรจำนวนมากและมีลักษณะหลากหลายแตกต่างกัน ดังนั้นเพื่อให้สามารถศึกษารายละเอียดและวิเคราะห์แต่ละกลุ่มได้อย่างลุ่มลึก จึงแบ่งกลุ่ม/องค์กรประชาชนออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 สหกรณ์ (สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์ร้านค้า/บริการ ฯลฯ)

กลุ่มที่ 2 กลุ่มอาชีพ (กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร กลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้าน ฯลฯ)

กลุ่มที่ 3 กลุ่มการเงินในชุมชน (กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน ธนาคารประชาชน ฯลฯ)

ขั้นที่ 2 การสร้างเครือข่ายต้นแบบโดยการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยผู้นำกลุ่ม/องค์กรและคณะผู้วิจัย ร่วมกันสร้างกระบวนการเรียนรู้และสร้างพันธมิตรของกลุ่ม/องค์กร

1) จัดประชุมระดมความคิดจากกลุ่ม/องค์กร ที่คัดเลือกจากขั้นตอนที่ 1 เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน นำเสนอการดำเนินงานของกลุ่ม/องค์กรโดยผู้นำกลุ่ม/องค์กรนั้น ๆ เพื่อสรุปผลการดำเนินงานของกลุ่มที่ผ่านมา

2) การศึกษาดูงานระหว่างกลุ่ม ขั้นตอนนี้ผู้นำและสมาชิกของกลุ่มกลุ่ม/องค์กร ได้เรียนรู้ถึงรูปแบบการดำเนินงาน การบริหารองค์กร การแก้ไขปัญหาของกลุ่ม/องค์กรอื่น เกิดการศึกษาและวิเคราะห์เพื่อนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อกลุ่มของตน และเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกลุ่ม/องค์กร และได้กลุ่ม/องค์กรที่มีความพร้อมเพื่อเชื่อมโยงกัน

3) ผู้นำของกลุ่ม/องค์กร เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นักวิจัย ร่วมกันศึกษาวิธีการและหลักการเชื่อมโยงภายหลังจากการศึกษาดูงาน เพื่อร่วมกันวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาเครือข่ายการเชื่อมโยงให้เกิดเป็นรูปธรรม

ขั้นที่ 3 การเชื่อมโยงกลุ่มสหกรณ์/องค์กรประชาชน

1) ดำเนินการเชื่อมโยงกลุ่ม/องค์กร ที่มีความสนใจและมีศักยภาพเพียงพอสำหรับวิธีการเชื่อมโยงอาจทดลองพัฒนาหลายรูปแบบ ตามความเหมาะสมของแต่ละกลุ่ม โดยมีแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบความเชื่อมโยง ดังนี้

รูปแบบที่ 1 เชื่อมโยงระหว่าง 2 กลุ่ม เช่น

- สหกรณ์ออมทรัพย์ ให้สินเชื่อสหกรณ์การเกษตร
- ร้านสหกรณ์เชื่อมโยงกับกลุ่มอาชีพ โดยการจำหน่ายสินค้าของกลุ่ม
- กลุ่มการเงิน / กองทุนหมู่บ้าน ให้สินเชื่อให้แก่กลุ่มอาชีพ

รูปแบบที่ 2 เชื่อมโยงธุรกิจ มากกว่า 2 กลุ่ม เช่น การร่วมกันระหว่างกลุ่มการเงิน กลุ่มการผลิต และกลุ่มการตลาด เป็นต้น

รูปแบบที่ 3 เชื่อมโยงโดยการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ หรือเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และมีการถ่ายทอดความรู้ให้กัน ซึ่งคาดว่าจะนำไปสู่การขยายธุรกิจหรือเพิ่มสายผลิตภัณฑ์ภายในกลุ่มหลังจากที่ได้ศึกษาดูงานจากกลุ่ม ภายในเครือข่ายที่มีความชำนาญทำให้เกิดความหลากหลายในประเภทของธุรกิจมากขึ้น

2) จัดประชุมศึกษาผลการทดลองเชื่อมโยงระหว่างกลุ่ม ในระหว่างช่วงการทดลองเชื่อมโยงจะมีการประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นจากการปฏิบัติงานจริง เพื่อให้เกิดการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และแก้ไขหากเกิดปัญหาได้อย่างทันที่ โดยคณะผู้วิจัยจะเป็นผู้ประสานและช่วยแก้ไขปัญหาหรือชี้แนะหากเกิดปัญหา ในขั้นตอนนี้เกิดการเชื่อมโยงและเรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกัน สามารถวิเคราะห์สถานการณ์และแก้ไขปัญหาาร่วมกัน เกิดการช่วยเหลือเอื้ออาทรระหว่างสหกรณ์/องค์กรประชาชน การดำเนินงานเป็นไปในลักษณะที่เป็นเครือข่ายเกิดความหลากหลายในประเภทของธุรกิจไม่ว่าจะเป็นในแนวนอนหรือแนวตั้ง ก่อให้เกิดกลุ่มและองค์กรที่เข้มแข็ง

ขั้นที่ 4 ประเมินผล สรุปและจัดทำรายงาน

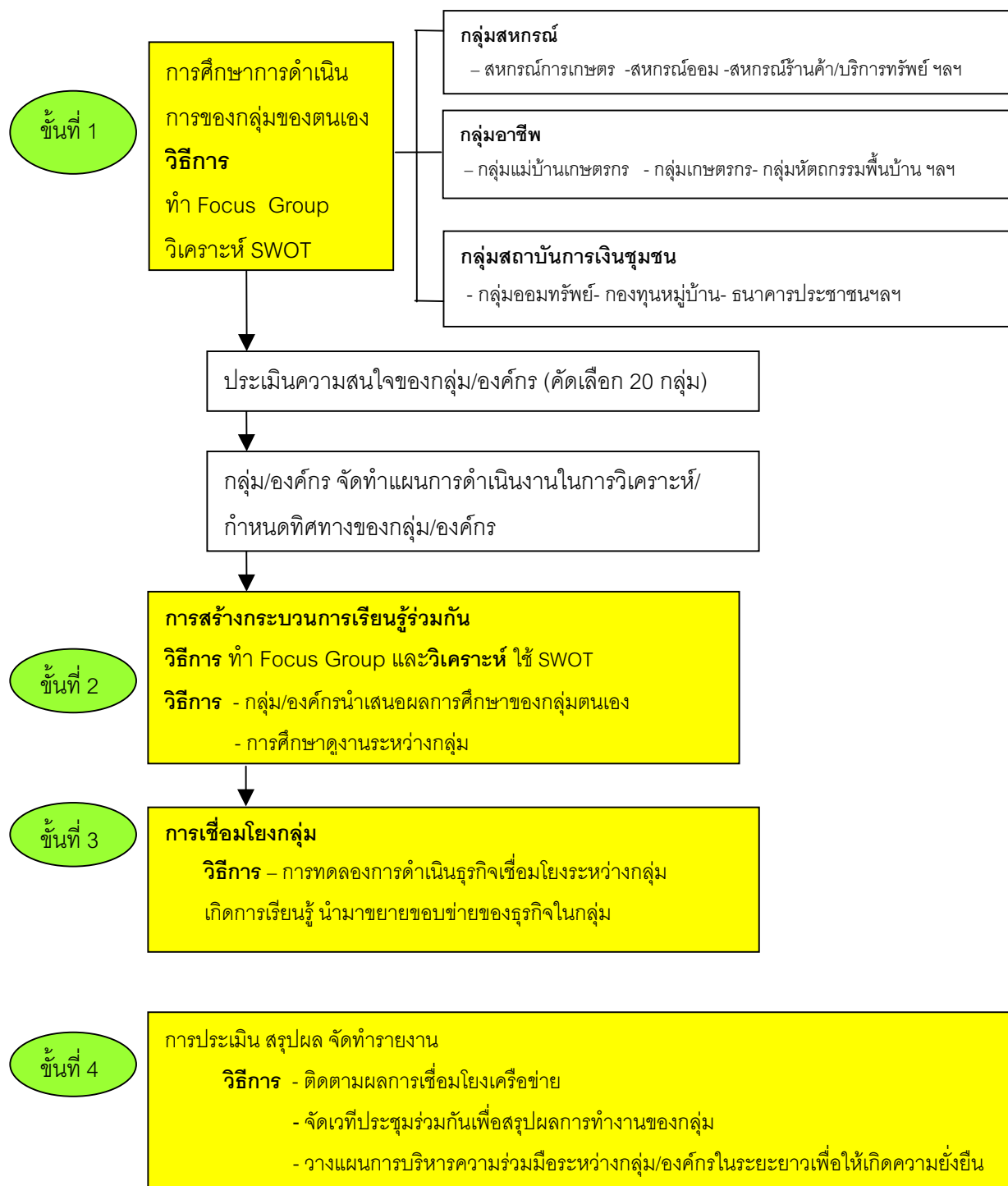
1) ติดตามผลการเชื่อมโยง นักวิจัยในโครงการและเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการติดตามผลการเชื่อมโยงตามกลุ่มต่าง ๆ ที่อยู่ในเครือข่าย

2) จัดทำตัวชี้วัดในการประเมินผล โดยดูจากการบรรลุเป้าหมายตามกิจกรรมในแต่ละขั้นตอน การเพิ่มหรือลดลงของกิจกรรม ความพึงพอใจของกลุ่ม / องค์กรที่เข้าร่วมในเครือข่าย การแก้ปัญหาจนจุดอ่อนลดลงหรือข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินงานของเครือข่าย พฤติกรรม/ทักษะ/ทัศนคติ ของผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งความสนใจของกลุ่มใหม่ที่อยากเข้าร่วมในเครือข่าย เป็นต้น

3) นำเสนอการพัฒนาเครือข่ายเชื่อมโยงของกลุ่ม/องค์กร โดยจัดประชุมสัมมนาเพื่อสรุปผลการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่ม/องค์กรประชาชน ซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย กลุ่ม/องค์กรที่รวมทดลองเชื่อมโยงเครือข่าย กลุ่มสหกรณ์/องค์กรประชาชน และหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง

4) จัดเวทีประชุมเพื่อสรุปบทเรียน และวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้พัฒนาเครือข่ายสำเร็จและไม่สำเร็จ ทั้งนี้เพื่อนำไปปรับปรุง และวางแผนการบริหารความร่วมมือระหว่างกลุ่ม/องค์กรในระยะยาว รวมทั้งการสร้างหรือขยายเครือข่ายการเชื่อมโยงต่อไป

ขั้นตอนในการดำเนินงาน

แผนภาพที่ 1.2 ขั้นตอนในการดำเนินงาน

บทที่ 2

สภาพภาพของกลุ่ม/องค์กรประชาชนในจังหวัดขอนแก่น

การรวมกลุ่มและองค์กรประชาชนในจังหวัดขอนแก่นได้มีพัฒนาการมาตั้งแต่อดีตโดยในอดีตเป็นการรวมกลุ่มตามธรรมชาติเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันไม่ได้มีจุดมุ่งหมายทางเศรษฐกิจ ต่อมาเมื่อประเทศมีการพัฒนารัฐบาลได้เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ เช่น การจัดตั้งสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นต้น ปัจจุบันกลุ่ม/องค์กรประชาชนในจังหวัดขอนแก่นมีจำนวนมากและมีลักษณะการดำเนินกิจกรรมหลากหลายแตกต่างกันไป ซึ่งคณะนักวิจัยได้จัดกลุ่ม/องค์กรประชาชนต่าง ๆ ตามลักษณะการดำเนินกิจกรรม แบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ได้แก่ กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มการเงิน และกลุ่มอาชีพ โดยในบทนี้จะกล่าวถึงสภาพทั่วไปของกลุ่ม/องค์กรแต่ละประเภท และลักษณะการเชื่อมโยงเครือข่ายเดิมก่อนจะมีโครงการ ตลอดจนปัญหาและลักษณะเครือข่ายที่กลุ่มองค์กรต่าง ๆ ต้องการเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาต่อไป

2.1 สหกรณ์และเครือข่ายสหกรณ์

2.1.1 สภาพทั่วไป

จังหวัดขอนแก่นเป็นจังหวัดที่มีการรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นสหกรณ์มากที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีจำนวนสหกรณ์ที่จดทะเบียนแล้วทั้งหมด 187 สหกรณ์ (1 กันยายน 2545) ประกอบด้วย สหกรณ์ในภาคการเกษตร 136 สหกรณ์ และสหกรณ์นอกภาคการเกษตร 51 สหกรณ์ (ตารางผนวกที่ 1.1)

สหกรณ์ภาคการเกษตรในจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วยสหกรณ์การเกษตร 129 สหกรณ์ ชุมนุมสหกรณ์ 4 สหกรณ์ สหกรณ์นิคม 2 สหกรณ์ และสหกรณ์ประมง 1 สหกรณ์ สหกรณ์การเกษตรนั้นส่วนใหญ่เป็นสหกรณ์ขนาดเล็ก มักประสบปัญหาในด้านการดำเนินงาน ผลการดำเนินงานธุรกิจมีกำไรน้อยหรือบางแห่งขาดทุน ส่วนสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่และกลางมีเพียง 34 สหกรณ์ ซึ่งมีผลการดำเนินธุรกิจดี ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรน้ำพอง จำกัด สหกรณ์การเกษตรหนองหวาย จำกัด สหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด สหกรณ์การเกษตรเมืองพล จำกัด สหกรณ์การเกษตรบ้านไผ่ จำกัด สหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาดลูกค้า ธ.ก.ส. จำกัด (สกต.) เป็นต้น

สหกรณ์นอกภาคการเกษตร ประกอบด้วย สหกรณ์ออมทรัพย์ 34 สหกรณ์ สหกรณ์บริการ 9 สหกรณ์ และสหกรณ์ร้านค้า 8 สหกรณ์ ถ้าพิจารณาภาพรวมผลการดำเนินงานของสหกรณ์นอกภาคการเกษตรแต่ละประเภท ในปี 2544 พบว่าผลการดำเนินงานของส

สหกรณ์ออมทรัพย์มีกำไรสูงสุด ประมาณ 336.7 ล้านบาท ซึ่งสหกรณ์ที่ผลการดำเนินธุรกิจสูง ได้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์ครูขอนแก่น จำกัด สหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำกัด สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจขอนแก่น จำกัด และสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น จำกัด ตามลำดับ สำหรับสหกรณ์ร้านค้ามีกำไรทั้งสิ้นประมาณ 1,966,288 บาท สหกรณ์ที่มีผลการดำเนินธุรกิจสูง ได้แก่ ร้านสหกรณ์ขอนแก่นบริวเวอรี่ จำกัด ร้านสหกรณ์โรงพยาบาลแม่และเด็กเมืองพล จำกัด และร้านสหกรณ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำกัด ตามลำดับ ส่วนสหกรณ์บริการมักเป็นสหกรณ์ขนาดเล็ก ผลการดำเนินธุรกิจมีกำไรเพียงเล็กน้อย สหกรณ์ที่มีผลการดำเนินธุรกิจสูง ได้แก่ สหกรณ์กระนวนเดินรถ จำกัด สหกรณ์บริการเดินรถบ้านไผ่ จำกัด และสหกรณ์บริการทอผ้าบ้านไผ่ จำกัด ตามลำดับ (ตารางผนวกที่ 1.2)

2.1.2 การเชื่อมโยงเครือข่าย

ปัจจุบันเครือข่ายที่เชื่อมโยงกันส่วนใหญ่มักจะเป็นไปในลักษณะเพื่อเพิ่มพูนความรู้ใหม่ ๆ มาพัฒนาสหกรณ์ การร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันขององค์กรในด้านการตลาดและการผลิต เช่น การให้คำปรึกษา การรวมกันเพื่อต่อรองในการซื้อปัจจัยการผลิตและจำหน่ายผลผลิตของสหกรณ์ และการจัดหาตลาดสินค้ากับองค์กรภายนอก สหกรณ์ในจังหวัดขอนแก่นได้มีการพัฒนาเครือข่ายกันมาในระดับหนึ่งแล้ว โดยอาจเป็นการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มหรือการเชื่อมโยงหลาย ๆ กลุ่มพร้อมกันซึ่งขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละกลุ่ม ซึ่งสามารถจัดเป็นเครือข่ายได้ดังนี้

2.1.2.1 เครือข่ายที่เป็นทางการ

จังหวัดขอนแก่นมีเครือข่ายสหกรณ์ที่เป็นทางการ 4 เครือข่าย ได้แก่

1) ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรขอนแก่น จำกัด เป็นการรวมกลุ่มของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดขอนแก่น เพื่อดำเนินธุรกิจร่วมกัน เช่น รวมตัวกันเพื่อขายผลผลิตรวมตัวกันเพื่อซื้อผลผลิต การให้บริการ/รับฝาก สินค้าการเกษตรและการแปรรูปสินค้า ผลการดำเนินงานของชุมนุมการเกษตรจังหวัดขอนแก่น จำกัด ประสบปัญหาในด้านดำเนินงาน ขาดทุนติดต่อกันหลายปี อันเนื่องจากการดำเนินธุรกิจรวบรวมผลผลิตที่ผิดพลาดเพราะการคาดการณ์ราคาผิดพลาด การมีส่วนร่วมของสหกรณ์สมาชิกมีน้อยมาก เช่น สมาชิกไม่ใช้บริการธุรกิจโรงสีของชุมนุม อีกทั้งชุมนุมสหกรณ์ดำเนินธุรกิจในลักษณะเช่นเดียวกับสหกรณ์สมาชิกทำให้เกิดการแข่งขันกันเองไม่ก่อให้เกิดความร่วมมือกันตามหลักการของสหกรณ์

2) ชุมนุมสหพันธ์สหกรณ์ภาคอีสาน จำกัด ได้จัดตั้งขึ้นในปี 2540 ปัจจุบันมีสมาชิกจดทะเบียนเป็นสหกรณ์การเกษตรทั่วประเทศทั้งสิ้น 301 สหกรณ์ กิจกรรมที่ชุมนุมกระทำอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ การส่งเสริมการเกษตรแบบผสมผสาน การเกษตรอินทรีย์ชีวภาพ การส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ เช่น วัว ควาย การส่งเสริมการต้มเหล้าอย่างเป็นทางการ และการเปิดโรงเรียนสหกรณ์ เพื่อเป็นสถานที่ฝึกอบรมของกลุ่มเกษตรกร เป็นต้น

3) การเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างสหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาดลูกค้า ธกส. จำกัด (สกต.) ของจังหวัดขอนแก่น กับ สกต. จังหวัดอื่น ๆ เพื่อเป็นหุ้นส่วนกันในทางธุรกิจและรวมกันซื้อรวมขาย

4) การเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างสหกรณ์ออมทรัพย์กับชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งกิจกรรมที่ดำเนินการร่วมกัน ได้แก่ การเผยแพร่ความรู้และการให้สินเชื่อแก่สหกรณ์สมาชิก

2.1.2.2 เครือข่ายที่ไม่เป็นทางการ

เครือข่ายสหกรณ์ที่ไม่เป็นทางการ ในจังหวัดขอนแก่น มี 2 เครือข่าย ได้แก่

1) ชมรมผู้จัดการสหกรณ์ขอนแก่น เป็นการรวมกลุ่มกันของผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดขอนแก่น โดยก่อตั้งและดำเนินงานมาแล้ว 5 ปี ชมรมฯ จะมีการประชุมประจำทุกเดือน โดยจะหมุนเวียนสถานที่ในการจัดประชุมไปตามสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดขอนแก่นที่มีความพร้อม และชุมนุมสหกรณ์การเกษตร จำกัด กิจกรรมของชมรมฯ ส่วนใหญ่จะเป็นการปรึกษาหารือร่วมกันโดยนำประสบการณ์การดำเนินงานของสหกรณ์ร่วมกันถ่ายทอดความรู้เพื่อแก้ปัญหาที่สหกรณ์สมาชิกประสบ การร่วมกันพิจารณาการดำเนินงานตามโครงการของรัฐ เช่น โครงการลดภาระหนี้ การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ และการขอเงินฟื้นฟูอาชีพ หรือแม้แต่การรวมกลุ่มเพื่อเรียกร้องความยุติธรรม เช่น การจัดทำหนังสือขอลดดอกเบี้ยกับ ธ.ก.ส. นอกจากการร่วมปรึกษาหารือกันแล้วชมรมฯ ยังมีการพิจารณาเชื่อมโยงเครือข่ายการทำธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรเองและร่วมกับสหกรณ์หรือองค์กรอื่นที่จะเอื้อประโยชน์ให้กับสมาชิกของสหกรณ์

2) ชมรมเครือข่ายสหกรณ์ขอนแก่น เป็นการรวมกลุ่มของสหกรณ์ทั้งหมดในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งริเริ่มมาจากการส่งเสริมสหกรณ์มีความประสงค์ที่จะให้สหกรณ์ได้เสริมสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงธุรกิจและสินเชื่อของขบวนการสหกรณ์ การดำเนินงานของชมรมฯ ที่ผ่านมามีการแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ทั้งสิ้น 50 คน แต่ละฝ่ายได้แต่งตั้งคณะทำงานขึ้น และได้ร่วมกันจัดทำข้อบังคับของชมรมฯ และพิจารณาร่างข้อบังคับ การดำเนินงานของชมรมฯ ยังไม่คืบหน้าเท่าที่ควร การเชื่อมโยงธุรกิจและสินเชื่อของขบวนการสหกรณ์ยังไม่เกิดขึ้น เนื่องจากการประชุมในแต่ละครั้งยังคงหารือ และให้ความสำคัญกันในเรื่องข้อบังคับของชมรมฯ ที่ยังไม่สามารถตกลงกันได้ แต่ผลจากการประชุมทำให้ได้รับทราบข้อมูลว่ามีสหกรณ์ที่มีความประสงค์เชื่อมโยงธุรกิจการซื้อขายปุ๋ยจำนวน 19 สหกรณ์ เชื่อมโยงธุรกิจการบริการขนส่งน้ำมัน 16 สหกรณ์ และเชื่อมโยงธุรกิจการซื้อขายเมล็ดพันธุ์ข้าว 36 สหกรณ์

2.2 กลุ่มการเงินและเครือข่ายทางการเงิน

2.2.1 สภาพทั่วไป

จังหวัดขอนแก่นมีกลุ่ม/องค์กรทางการเงินชุมชนอยู่จำนวนมาก และมีชื่อเรียกแตกต่างกันไป แต่ทุกกลุ่มล้วนดำเนินงานภายใต้วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งที่คล้ายคลึงกัน คือ มุ่งเน้นการออมทรัพย์เป็นกองกลางและให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อนำไปใช้เมื่อมีความเดือดร้อน เพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มองค์กรการเงินในจังหวัดขอนแก่น พบว่า สามารถแบ่งลักษณะของกลุ่มได้ 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ธนาคารหมู่บ้าน และกลุ่มออมทรัพย์ต่าง ๆ มีรายละเอียดดังนี้

ในปัจจุบันองค์กรการเงินชุมชนที่มีจำนวนมากที่สุดในจังหวัดขอนแก่น คือ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีจำนวน 2,299 กองทุน รองลงมา คือ กลุ่มออมทรัพย์ โดยมีกลุ่มออมทรัพย์ที่ได้รับการส่งเสริมให้จัดตั้งจากรัฐบาล คือ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีจำนวนทั้งสิ้น 1,435 กลุ่ม (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดขอนแก่น, 2546) และยังมีกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ และกลุ่มออมทรัพย์อื่น ๆ ภายในหมู่บ้าน ที่ได้รับการจัดตั้งจากพระสงฆ์หรือปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งมีอยู่อย่างกระจัดกระจายในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น จึงยังไม่มีการรวบรวมข้อมูลที่ชัดเจน

สำหรับธนาคารหมู่บ้าน เป็นองค์กรการเงินชุมชนที่เกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากแนวทางพระราชดำริของในหลวง โดยการจัดทำโครงการทดลองแก้ไขปัญหาความยากจนในรูปแบบธนาคารหมู่บ้าน จำนวน 10 หมู่บ้าน ในท้องที่ 7 จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และได้ขยายผลมาในปัจจุบัน ธนาคารหมู่บ้านมีลักษณะการดำเนินงานคล้ายคลึงกับสหกรณ์ออมทรัพย์ แต่มีข้อจำกัดของการรับสมาชิก คือ สมาชิกธนาคารหมู่บ้านจะต้องเป็นคนในหมู่บ้านเท่านั้น สำหรับจังหวัดขอนแก่น พบว่า มีธนาคารหมู่บ้านที่เปิดดำเนินการ อยู่จำนวน 7 ธนาคาร โดยธนาคารหมู่บ้านที่มีจำนวนสมาชิกมากที่สุด คือ ธนาคารหมู่บ้านวัดชัยศรีบ้านเสี้ยว มีจำนวนสมาชิก 950 คน อันดับรองลงมา คือ ธนาคารหมู่บ้านวัดบริบูรณ์บ้านพระบุ และ ธนาคารหมู่บ้านโคกสูง-ยางคำ มีจำนวนสมาชิก 850 และ 500 คน ตามลำดับ (ตารางผนวก ที่ 1.3)

2.2.2 การเชื่อมโยงเครือข่าย

การเชื่อมโยงเครือข่ายของกลุ่มการเงินในจังหวัดขอนแก่น มี 3 เครือข่าย ดังนี้

2.2.2.1 เครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จังหวัดขอนแก่นมีการจัดตั้งเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด ตามนโยบายของรัฐบาล โดยมีรายชื่อคณะกรรมการเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ระดับจังหวัด จังหวัดขอนแก่น (ตารางผนวกที่ 1.4) เครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะมีการประชุมทุกเดือน เดือนละ 1 ครั้ง โดยกิจกรรมของเครือข่ายส่วนใหญ่จะเป็นการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุน เช่น การทำบัญชีกองทุน แนวทางในการแก้ปัญหาอุปสรรค แนวทางในการพัฒนากองทุน และการศึกษาดูงานกลุ่มอาชีพ เป็นต้น ยังไม่ปรากฏว่ามีการทำกิจกรรมทางการเงินร่วม

กันในลักษณะเครือข่าย หรือลักษณะบูรณาการกองทุน เนื่องจากติดขัดในเรื่องกฎระเบียบของกองทุน และอัตราดอกเบี้ยที่แตกต่างกัน

2.2.2.2 เครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์/กลุ่มสัจจะออมทรัพย์

เครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์ที่มีอยู่ในจังหวัดขอนแก่น จะมี 2 ลักษณะ คือ เครือข่ายที่มีสมาชิกเป็นกลุ่มองค์กรการเงินเพียงอย่างเดียว และเครือข่ายที่มีทั้งกลุ่มองค์กรการเงินและกลุ่มการผลิต ปัจจุบันมีเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์ทั้งหมด 5 เครือข่าย ได้แก่ เครือข่ายชุมชนเมืองนครขอนแก่น เครือข่ายฟื้นฟูประชาสร้างสรรค์ เครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์ตำบลโจดหนองแก เครือข่ายชุมชนเมืองบ้านไผ่ และเครือข่ายกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ กิ่งอำเภอนองนาคำ ซึ่งการดำเนินงานของเครือข่ายจะเป็นรูปธรรมเพียงใด ขึ้นอยู่กับแกนนำเครือข่ายเป็นสำคัญ สำหรับเครือข่ายที่มีการดำเนินงานประสบความสำเร็จที่สุด คือ เครือข่ายชุมชนเมืองนครขอนแก่น เป็นเครือข่ายกลุ่มการเงินในเขตเทศบาลเมืองนครขอนแก่นเป็นสมาชิกจำนวน 33 กลุ่ม กลุ่มที่เป็นสมาชิกจะต้องถือหุ้นของเครือข่าย และออมเงินกับเครือข่าย ขั้นต่ำเดือนละ 500 บาท โดยปัจจุบันเครือข่ายมีเงินออมทั้งสิ้น 9,834,882 บาท และกลุ่มสมาชิกสามารถกู้ยืมเงินจากเครือข่ายได้ โดยแบ่งเป็นการกู้ยืมสามัญ และกู้ฉุกเฉิน ซึ่งกู้ได้สูงสุด 5 เท่า ของเงินออม แต่ไม่เกิน 300,000 บาท/กลุ่ม

2.2.2.3 เครือข่ายธนาคารหมู่บ้าน

เครือข่ายธนาคารหมู่บ้าน มี 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 เป็นเครือข่ายกับกลุ่มอื่น ๆ ภายในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มประปาหมู่บ้าน กลุ่มการผลิต กลุ่มเยาวชน และกลุ่มร้านค้าสหกรณ์ ซึ่งกลุ่มต่าง ๆ จะถือหุ้นของธนาคารหมู่บ้าน และสามารถทำธุรกรรมทางการเงินกับธนาคารหมู่บ้านได้ เช่น กลุ่มอาชีพเป็นสมาชิกของธนาคารหมู่บ้านสามารถฝากเงินและกู้ยืมเงินจากธนาคารหมู่บ้านไปดำเนินธุรกิจได้

รูปแบบที่ 2 เป็นเครือข่ายกับธนาคารหมู่บ้าน หรือกลุ่มองค์กรการเงินอื่นๆ ที่อยู่ในจังหวัดขอนแก่น โดยมีการจัดตั้ง **ศูนย์เครือข่ายองค์กรการเงินชุมชนจังหวัดขอนแก่น**^{1/} ขึ้น สำนักงานศูนย์เครือข่ายฯ ตั้งอยู่ที่ ธนาคารหมู่บ้านวัดชัยศรีบ้านเสียว ตัดล วังชัย อัมภอ น้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วยองค์กรสมาชิกจำนวนทั้งสิ้น 18 องค์กร มีสมาชิก 3,731 คน มีเงินหุ้นของกลุ่มรวมกัน เป็นเงิน 12,725,670 บาท มีเงินออมประจำเดือน รวมกันเป็นเงิน 350,000 บาท มีเงินทุนหมุนเวียนประจำเดือนรวมกันทุกกลุ่มทั้งสิ้น 20,279,948 บาท

สำหรับกิจกรรมของศูนย์เครือข่ายฯ เป็นกิจกรรมในลักษณะการประชุมและการศึกษาดูงาน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการบริหารจัดการองค์กร

^{1/} ศูนย์เครือข่ายองค์กรการเงินชุมชนจังหวัดขอนแก่น , 2545

การเงินชุมชน การทำบัญชี ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน และแนวทางการพัฒนารวมถึงการเป็นพี่เลี้ยงในการฝึกอบรมรูปแบบธนาคารหมู่บ้านให้กับกลุ่มองค์กรการเงินอื่น ๆ แต่ยังไม่ปรากฏการทำธุรกรรมทางการเงินร่วมกันระหว่างกลุ่มองค์กรการเงินที่เป็นสมาชิกของศูนย์เครือข่ายฯ

2.3 กลุ่มอาชีพและเครือข่ายกลุ่มอาชีพ

2.3.1 สภาพทั่วไป

สำหรับกลุ่มอาชีพและเครือข่ายกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในพื้นที่จังหวัดขอนแก่นนั้น จากการศึกษาในเบื้องต้น พบว่าประกอบด้วย เครือข่ายกลุ่มอาชีพผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (นตผ.) เครือข่ายกลุ่มอาชีพสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) และเครือข่ายกลุ่มอาชีพธุรกิจเกษตร ของกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

จากข้อมูลเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จังหวัดขอนแก่น เดือนเมษายน 2546 พบว่า มีกลุ่มอาชีพที่เป็นกลุ่มทำการผลิตสินค้าที่เป็นอาหาร จำนวน 146 กลุ่ม กลุ่มที่ผลิตสินค้าที่ไม่ใช่อาหาร 338 กลุ่ม และกลุ่มศิลปวัฒนธรรม สถานที่ และบริการแหล่งท่องเที่ยว อีก 43 กลุ่ม รวม 527 กลุ่ม ซึ่งแยกไปตามพื้นที่ตำบลและอำเภอต่าง ๆ อย่างไรก็ตามกลุ่มอาชีพที่มีการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มอย่างต่อเนื่องประมาณ 200 กลุ่มเท่านั้น และเป็นกลุ่มที่มีความเข้มแข็งมีการดำเนินกิจกรรมการผลิตและการจำหน่ายอย่างต่อเนื่อง และมีศักยภาพในการประสานเครือข่ายร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรมเพียง 41 กลุ่มเท่านั้น

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) เกิดจากการรวมตัวของเครือข่ายองค์กรประชาชนครอบคลุม 19 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ก่อตั้งสำนักงานปฏิบัติการภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในปี พ.ศ.2543 ซึ่งดำเนินงานตามยุทธศาสตร์หลักในการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 ยุทธศาสตร์ คือ (1) ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง (2) ยุทธศาสตร์พัฒนาองค์กรชุมชนเข้มแข็ง (3) ยุทธศาสตร์ชุมชนน่าอยู่ และ (4) ยุทธศาสตร์การเมืองภาคประชาชน กลุ่มสมาชิกเครือข่าย พอช. จังหวัดขอนแก่นมีสมาชิกที่เป็นเครือข่าย/องค์กรประชาชนซึ่งเกิดมาจากการรวมกันของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ 46 กลุ่มอาชีพ มีจำนวนสมาชิก 10,680 คน โดยมีประธานเครือข่าย ได้แก่ นางรัชนิภา คุปรัตน์ ปัจจุบันสมาชิกกลุ่มเครือข่ายชมรมองค์กรพัฒนาชุมชนจังหวัดขอนแก่น กระจายอยู่ในอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดขอนแก่น

สำหรับกลุ่มองค์กรประชาชนที่กรมส่งเสริมการเกษตร โดยสำนักงานเกษตรจังหวัดขอนแก่นเป็นผู้สนับสนุนและประสานงานในการดำเนินเครือข่ายธุรกิจเกษตรนั้น ได้จัดแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร (นิติบุคคล) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมอาชีพเกษตร (ยกเว้นกลุ่มยุวเกษตรกร) สำหรับกลุ่มเกษตรกร พบว่าในจังหวัด

ขอนแก่นมีกลุ่มเกษตรกรนิติบุคคล จำนวน 52 กลุ่ม ซึ่งส่วนใหญ่มีกิจกรรมในการประกอบอาชีพหลัก ได้แก่ ทำนา ทำไร่ ทำสวน หรือปลูกผักเพื่อการค้า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ปัจจุบันจังหวัดขอนแก่นมีจำนวน 110 กลุ่ม แต่ละกลุ่มมีการดำเนินกิจกรรมที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งในปี 2546 นี้ได้รับงบประมาณสำหรับการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านในเบื้องต้น กลุ่มละตั้งแต่ 50,000 ถึง 500,000 บาท แล้วแต่ความสำคัญของกิจกรรม จำนวน 38 กลุ่ม โดยกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรใดที่ต้องการได้รับการสนับสนุนก็ต้องจัดทำโครงการขอรับการสนับสนุน อย่างไรก็ตาม พบว่ากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดังกล่าวเมื่อทำการผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์แล้ว ก็จะถูกจัดให้เข้าร่วมกับโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของจังหวัดต่อไป สำหรับกลุ่มส่งเสริมอาชีพเกษตรของเกษตรกร พบว่ามีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพในแต่ละพื้นที่เป็นจำนวนมากโดยเป็นการจัดตั้งกลุ่มของเกษตรกรที่มีการประกอบอาชีพอย่างเดียวกัน เช่น กลุ่มผู้ปลูกมะม่วง กลุ่มผู้ปลูกส้ม กลุ่มผู้ปลูกผัก กลุ่มผู้เลี้ยงผึ้ง เป็นต้น ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มกันในหมู่บ้านหรือตำบลเดียวกันอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อการช่วยเหลือทางด้านการผลิตและการตลาดของสมาชิกของกลุ่ม ซึ่งมักเป็นการผลิตสินค้าเพื่อบริการสมาชิกและเพื่อการขายให้กับบุคคล ปัจจุบันมีจำนวน 97 กลุ่ม ได้รับการสนับสนุนทางด้านเมล็ดข้าวพันธุ์ดีเพื่อการปลูกขยายพันธุ์ และเมื่อทำการเก็บพันธุ์ข้าวได้แล้ว ทางสำนักงานเกษตรจังหวัดจะทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรในพื้นที่อื่น ๆ ได้ทราบและไปติดต่อขอซื้อต่อไป

2.3.2 การเชื่อมโยงเครือข่าย

1) เครือข่ายกลุ่มอาชีพผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ กิจกรรมหลักเป็นการดำเนินงานด้านการตลาดสินค้าชุมชน หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยการติดต่อและประสานงานกับกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในการนำสินค้าที่ทางกลุ่มผลิตได้ไปวางขายตามที่แตกต่างกัน ที่ทางหน่วยราชการจัดขึ้น งานเทศกาลงานประจำปี ศูนย์สาธิตการตลาด สถานีบริการน้ำมัน ตลาดสดเทศบาล ทั้งในจังหวัดขอนแก่นเองและตามต่างจังหวัดที่มีการจัดงาน รวมทั้งที่กรุงเทพฯ ซึ่งทางรัฐบาลได้จัดการแสดงสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ด้วย ทั้งนี้โดยคณะกรรมการเครือข่ายอาชีพฯ จะเป็นผู้แจ้งข้อมูลข่าวสารและชักชวนให้ทางกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ได้นำสินค้าไปออกแสดงและจำหน่ายพร้อมด้วย การดำเนินกิจกรรมของคณะกรรมการเครือข่ายฯ ยังเป็นการดำเนินงานเฉพาะในกลุ่มของผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสินค้าชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์เท่านั้น ยังไม่ได้มีแนวทางในการที่จะไปทำการเชื่อมโยงกับกลุ่มอาชีพของเครือข่ายอื่น ๆ แต่อย่างใด

2) เครือข่ายกลุ่มอาชีพสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) จังหวัดขอนแก่น ได้มีการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มองค์กรประชาชนที่เป็นสมาชิกสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ในลักษณะของโครงการต่าง ๆ ที่ดำเนินการสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์กรประชาชน โดยขอรับการสนับสนุนงบประมาณจาก พอช. ซึ่งโครงการของเครือข่ายชมรมองค์กรพัฒนาชุมชน

ชน เช่น ในปี 2544 ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจำนวน 146,450 บาท เพื่อดำเนินโครงการเพิ่มพูนประสิทธิภาพสมาชิกเครือข่ายชมรมองค์กรพัฒนาชุมชนจังหวัดขอนแก่น ซึ่งโครงการดังกล่าวทำให้เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างสมาชิกกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ของเครือข่ายชมรมองค์กรพัฒนาชุมชน จังหวัดขอนแก่น จำนวน 11 กลุ่มอาชีพ นอกจากนี้ พอช. ได้สนับสนุนงบประมาณจำนวน 3,548,529 บาท เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเชื่อมโยงเครือข่ายสำหรับสมาชิกในแต่ละเครือข่าย/กลุ่มองค์กรประชาชน จำนวน 18 เครือข่าย จำนวน 421 กลุ่มอาชีพ ซึ่งการเชื่อมโยงเครือข่ายดังกล่าวไม่ได้เป็นการเชื่อมโยงเฉพาะภายในเครือข่ายเท่านั้น ยังรวมไปถึงการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายอีกด้วย

3) เครือข่ายกลุ่มอาชีพธุรกิจเกษตร

การเชื่อมโยงเครือข่ายของกลุ่มยังไม่ได้มีการเชื่อมโยงที่เห็นเป็นรูปธรรมทั้งในด้านการร่วมกิจกรรมหรือการทำธุรกิจในระหว่างกลุ่มแต่อย่างใด เพราะส่วนใหญ่ยังไม่รู้จักกัน และยังไม่รู้ถึงวิธีการและวัตถุประสงค์ในการสร้างเครือข่าย เพียงแต่มีการเชื่อมโยงกับหน่วยราชการ ได้แก่ สำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานสหกรณ์จังหวัดเท่านั้น ในรูปของการส่งเสริมและสนับสนุน หรือในรูปแบบของการจัดสัมมนาร่วมกันของตัวแทนแต่ละกลุ่มเพื่อการฝึกอบรมเกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่ม การเขียนและเสนอโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนจากทางราชการ

2.4 ปัญหาของการเชื่อมโยงเครือข่าย และรูปแบบเครือข่ายที่ต้องการ

2.4.1 กลุ่มสหกรณ์

2.4.1.1 ปัญหาของเครือข่ายกลุ่มสหกรณ์

เครือข่ายของสหกรณ์ถึงแม้ว่าจะมีทั้งเครือข่ายที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการอยู่หลายกลุ่มและมีการพยายามเชื่อมโยงของทั้งหน่วยงานราชการและของสหกรณ์เอง แต่เครือข่ายที่มีอยู่ยังไม่เข้มแข็งและกิจกรรมยังไม่หลากหลายเท่าที่ควร เนื่องจากเมื่อกลุ่มหลายกลุ่มมารวมกันย่อมต้องมีความหลากหลายในความคิดและเกิดปัญหาในด้านความเป็นธรรมในเชิงธุรกิจ ขาดการประสานงานการทำงานเป็นหมู่คณะและขาดความไว้วางใจ มองเฉพาะผลประโยชน์ของกลุ่มตนเอง ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทุกหน่วยธุรกิจหากมีผลประโยชน์มาเกี่ยวข้อง การตกลงในด้านผลประโยชน์ไม่ลงตัว ซึ่งหากสหกรณ์หรือกลุ่มไหนที่เห็นว่าผลประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับไม่ยุติธรรมมักจะไม่ได้ให้ความร่วมมือ แต่ในบางครั้งรัฐบาลเองเป็นผู้ทำให้เกิดความไม่ยุติธรรม เช่น การที่ ธ.ก.ส.ปล่อยกู้ให้กับสหกรณ์การเกษตรในอัตราที่ไม่แตกต่างกับการปล่อยกู้ให้กับสมาชิกของ ธ.ก.ส. และยิ่งขาดการทำงานเป็นหมู่คณะการทำงานร่วมกันระหว่างสมาชิกแต่ละสหกรณ์มีน้อยมากทำให้ไม่เกิดความผูกพันที่สามารถเชื่อใจกันได้

2.4.1.2 ลักษณะเครือข่ายที่กลุ่มสหกรณ์ต้องการ

- เชื่อมโยงในแง่สินเชื่อ ระหว่างสหกรณ์ออมทรัพย์หรือองค์กรการเงินกับสหกรณ์การเกษตร ซึ่งเกิดการช่วยเหลือเงินทุนระหว่างสหกรณ์หรือกลุ่ม และกระจายความเสี่ยง
 - ต้องการแลกเปลี่ยนผลผลิตและทำธุรกิจร่วมกับกลุ่มที่มีสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ของกลุ่มที่แตกต่างกันเพื่อช่วยกระจายสินค้า ช่วยให้กลุ่มสามารถลดต้นทุนการขนส่ง ลดต้นทุนในด้านข่าวสาร ราคาสินค้าต่ำกว่าซื้อปลีก สหกรณ์ที่มีขนาดเล็กจะสามารถดำเนินกิจการและอยู่รอดได้ด้วยตนเอง
 - การเชื่อมโยงเครือข่ายในด้านวิชาการ ธุรกิจ การบริหาร มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อองค์กรมีความเข้มแข็ง สามารถดำเนินกิจกรรมของกลุ่มได้ด้วยตนเอง กลุ่มเครือข่ายที่มีความเชื่อมโยงเข้มแข็งสามารถที่จะนำสังคมไปสู่ความเจริญตามอุดมมุ่งหมายได้
- สิ่งสำคัญในการเชื่อมโยงเครือข่ายร่วมกัน คือ การร่วมกันตกลงแนวปฏิบัติในการเชื่อมโยงร่วมกันไปสู่การปฏิบัติที่แท้จริง และเป็นกลไกสร้างความเข้มแข็งให้คงอยู่

2.4.2 กลุ่มองค์กรการเงินชุมชน

2.4.2.1 ปัญหาของเครือข่ายกลุ่มองค์กรการเงินชุมชน

ปัญหาที่พบในการเข้าร่วมเครือข่ายของกลุ่มองค์กรการเงินชุมชน ส่วนใหญ่พบว่าการรวมกลุ่มองค์กรการเงินที่มีรัฐบาลให้การสนับสนุนทำได้ยาก เช่น กองทุนหมู่บ้านไม่สามารถรวมตัวกันเพื่อทำธุรกรรมทางการเงินร่วมกันได้ เนื่องจากไม่มีระเบียบกองทุนรองรับและการแก้ไขเปลี่ยนแปลงระเบียบจะต้องผ่านความเห็นชอบของสำนักนายกรัฐมนตรี ดังนั้นกิจกรรมส่วนใหญ่ของเครือข่ายกองทุนหมู่บ้าน จึงเป็นกิจกรรมการประชุมแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุน

คณะกรรมการขาดความชำนาญในการบริหารจัดการทางการเงินและบัญชี ทำให้มีปัญหาในการ ทำงบบการเงิน การคำนวณอัตราดอกเบี้ยและการคิดเงินปันผล ทำให้เกิดความล่าช้า ซึ่งทำให้เวลาสูญเสียไปกับด้านบัญชี และการแสดงหลักฐานผลประกอบการต่อกรรมการและสมาชิกล่าช้าและไม่เป็นระบบทำให้เกิดปัญหาความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม ประกอบกับหากขาดผู้นำกองทุนฯ เข้มแข็ง จริงใจ และเสียสละ เป็นที่ยอมรับ เชื่อถือของชาวบ้าน ก็จะทำให้การพัฒนาองค์กรไม่สัมฤทธิ์ผล และจะเชื่อมโยงกับกลุ่มอื่นจึงมีโอกาสน้อยเพราะเกิดความไม่ไว้วางใจ

2.4.2.2 ลักษณะเครือข่ายที่กลุ่มองค์กรการเงินชุมชนต้องการ

การสร้างเครือข่ายร่วมกันมีความจำเป็นเนื่องจากจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวกลุ่มเองและเครือข่ายด้วย ซึ่งประโยชน์และลักษณะเครือข่ายที่ต้องการ คือ

- เครือข่ายการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ การบริหารจัดการร่วมกันและเรียนรู้ความผิดพลาดและแก้ไขปัญหาร่วมกัน เช่น ในด้านทำบัญชีและการเงิน เนื่องจากคณะกรรมการส่วนใหญ่ขององค์กรการเงินท้องถิ่น ขาดความชำนาญในการทำบัญชี และการเงิน

- เครือข่ายในด้านการให้สินเชื่อหรือการฝากเงินระหว่างกลุ่ม เมื่อมีการทำธุรกรรมทางการเงินมากขึ้น เช่น บางกลุ่มที่มีปริมาณเงินออมมาก มีเงินเหลือก็จะนำไปให้กลุ่มอื่นกู้ เมื่อมีการปล่อยกู้มากขึ้น ก็จะทำให้อัตราผลตอบแทนของกลุ่มเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ปริมาณเงินหมุนเวียนภายในกลุ่มยิ่งเพิ่มสูงขึ้นได้รับประโยชน์ด้วยกันทั้งสองฝ่าย

- เครือข่ายระหว่างกลุ่มอาชีพและกลุ่มองค์กรทางการเงินหรือกลุ่มอื่น เพื่อจะเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน และเกิดการพัฒนาองค์กรได้อย่างยั่งยืน เพราะกลุ่มอาชีพจะได้รับความสะดวกในการขยายกิจการนำเงินไปลงทุนในการผลิตจริง จึงเกิดการสร้างงานและรายได้ และเมื่อผู้กู้มีรายได้ก็นำเงินมาใช้หนี้ และออมทรัพย์ต่อไป กลุ่มการเงินเองก็ได้รับผลตอบแทนจากดอกเบี้ย และมีปริมาณเงินออมของกลุ่มเพิ่มขึ้น

แต่อย่างไรก็ตามปัจจัยที่จะทำให้การสร้างเครือข่ายระหว่างกลุ่มองค์กรการเงินชุมชนประสบความสำเร็จได้ จะต้องมียปัจจัยสำคัญ 2 ปัจจัย คือ กรรมการที่มีความซื่อสัตย์ โปร่งใส เป็นที่ยอมรับและเชื่อถือของชาวบ้าน และกฎระเบียบ ข้อบังคับเดิม ซึ่งจะต้องมีการแก้ไขเพื่อเอื้ออำนวยต่อการรวมกลุ่ม

2.4.3 กลุ่มอาชีพ

2.4.3.1 ปัญหาของเครือข่ายกลุ่มอาชีพ

เครือข่ายกลุ่มอาชีพ เครือข่ายเกิดจากการรวมกันหลายกลุ่มอาชีพ จึงมีหลายความคิดและเกิดปัญหาในการจัดตั้งเครือข่าย บางกลุ่มหรือองค์กรเกิดจากการสนับสนุนของภาครัฐ ทำให้การดำเนินการกลุ่มไม่มีความเป็นอิสระ จึงเกิดปัญหาการดำเนินการเข้าร่วมเครือข่าย อีกทั้งการเชื่อมโยงเครือข่ายมักจะเชื่อมโยงเฉพาะในกลุ่มที่มีผลการดำเนินการดี กลุ่มหรือองค์กรขาดแคลนทุนในการดำเนินการเป็นอุปสรรคต่อการเข้าร่วมเครือข่าย

ปัญหาที่พบจากการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มอาชีพที่รับซื้อปัจจัยการผลิตจากกลุ่มที่จำหน่ายปัจจัยการผลิต พบว่า มักจะมีปัญหาในด้านคุณภาพของสินค้าที่ไม่เป็นไปตามความต้องการของผู้ซื้อ คุณภาพไม่สม่ำเสมอและไม่สามารถนำส่งสินค้าได้ตามความต้องการอย่างสม่ำเสมอ

2.4.3.2 ลักษณะเครือข่ายที่กลุ่มอาชีพต้องการ

การเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างกลุ่มอาชีพด้วยกันหรือกลุ่มอื่นมีความจำเป็นมาก โดยเฉพาะการประสานความร่วมมือกัน หรือการเข้าร่วมเป็นสมาชิกในเครือข่ายจะ

ทำให้เกิดประโยชน์ในการขยายการดำเนินงานทางธุรกิจให้กว้างขวางขึ้น เช่น เชื่อมโยงเครือข่ายด้านปัจจัยการผลิต ด้านการผลิต หรือด้านเงินทุน แนวคิดในการเชื่อมโยงเครือข่าย ไม่จำเป็นจะต้องมารวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ เพราะแนวคิดในแต่ละกลุ่มจะแตกต่างกันไป ในแต่ละกลุ่มจะบริหารงานตามวิธีการของแต่ละกลุ่ม แต่การเชื่อมโยงเครือข่ายจะเป็นการประสานความร่วมมือกันในแต่ละเรื่อง แต่ละกิจกรรมไป

เครือข่ายที่ต้องการจะต้องมีวัตถุประสงค์สอดคล้องกับกลุ่ม เพราะจะทำให้การดำเนินงานของกลุ่มเป็นไปในทิศทางเดียวกันเช่น กลุ่มพัฒนาอาชีพผู้เลี้ยงโคนม ต้องการเข้าร่วมเครือข่ายเพื่อจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนปัจจัยการผลิตหรือวัตถุดิบในการผลิตระหว่างกลุ่มอาชีพผลิตมันสำปะหลังเพื่อเป็นอาหารสัตว์ แต่ปัญหาในการเข้าร่วมเครือข่ายที่ผ่านมา คือขาดการประชาสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายหรือกลุ่ม ทำให้กลุ่มที่ต้องการเข้าร่วมไม่ทราบวัตถุประสงค์ของกลุ่ม และการดำเนินงานของกลุ่ม ดังนั้นควรมีผู้ประสานเครือข่ายให้เกิดความเชื่อมโยงขึ้นโดยผู้ประสานเครือข่ายควรมีเอกภาพในการดำเนินงาน และไม่ควรไปควบคุมกำกับ ชี้นำ หรือคิดแทนกลุ่ม แต่ควรทำหน้าที่เชื่อมโยงกลุ่มให้เกิดเป็นเครือข่าย

2.5 ข้อเสนอเพื่อเริ่มต้นการเชื่อมโยงเครือข่ายของโครงการ

จากที่คณะนักวิจัยได้นำเสนอเค้าโครงงานวิจัยเชิงปฏิบัติการของโครงการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่ม/องค์กรประชาชนในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น โดยแบ่งกลุ่มการศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มองค์กรการเงิน และกลุ่มอาชีพ ต่อจากนั้นจะทำการคัดเลือกตัวแทนในแต่ละกลุ่มเพื่อทำการเชื่อมโยงกระจายทั่วจังหวัดขอนแก่น เพื่อให้เกิดเครือข่ายที่ครอบคลุม แต่เมื่อคณะนักวิจัยได้เข้าไปวิจัยในพื้นที่โดยการศึกษาข้อมูลสหกรณ์และกลุ่มองค์กรประชาชน การสัมภาษณ์ การระดมความคิดจากสมาชิกของกลุ่ม และจากการจัดประชุมระดมสมองจากองค์กรประชาชน สหกรณ์ ข้าราชการ นักวิชาการ เจ้าหน้าที่ขององค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กันอย่างกว้างขวาง นักวิจัยได้ข้อเสนอจากกลุ่มองค์กรประชาชนและจากที่ประชุมในการดำเนินการเพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายในจังหวัดขอนแก่นนั้น ควรจะเริ่มในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งของจังหวัดก่อนเป็นโครงการนำร่อง หลังจากที่ประสบความสำเร็จแล้วจึงอาจเผยแพร่หรือขยายออกไปยังพื้นที่อื่น ๆ ที่สนใจต่อไป เนื่องจากปัญหาการเชื่อมโยงในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกันไปตามพื้นที่และกิจกรรม หากดำเนินการทั้งจังหวัดอาจไม่สามารถเห็นผลการเชื่อมโยงได้ในระยะเวลาของโครงการวิจัย อีกทั้งยังมีข้อจำกัดในด้านบุคลากรนักวิจัยในการลงพื้นที่ทำวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง คณะนักวิจัยจึงได้เปลี่ยนแนวทางการวิจัยโดยจะทำการคัดเลือกองค์กรหลัก 2 องค์กร ที่มีศักยภาพในการเชื่อมโยง และอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน เพื่อสร้างเป็นเครือข่ายนำร่องมาก่อนและจึงขยายผลต่อไป

สำหรับศักยภาพของกลุ่มองค์กรประชาชนจากอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดขอนแก่น พบว่าอำเภอน้ำพองมีศักยภาพสูงในการเชื่อมโยงและพัฒนาเครือข่ายจึงได้ทำการคัดเลือกกลุ่ม/องค์กร

ประชาชนในอำเภอน้ำพองมาจำนวนหนึ่ง ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรน้ำพอง จำกัด ธนาคารหมู่บ้านวัดชัยศรีบ้านเสียว ตำบลวังชัย และกลุ่มอาชีพที่มีศักยภาพในอำเภอน้ำพองเพื่อสร้างเป็นเครือข่ายต้นแบบก่อนและจะใช้เป็นฐานในการขยายเครือข่ายต่อไปในพื้นที่อื่น ๆ จากการศึกษาศักยภาพของแต่ละองค์กรที่จะนำมาสร้างเป็นเครือข่ายต้นแบบ สรุปได้ดังนี้

สหกรณ์การเกษตรน้ำพอง จำกัด เป็นสหกรณ์ดีเด่นของจังหวัดขอนแก่น มีการส่งเสริมให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกับสหกรณ์ทุกกิจกรรม มีระบบการรับสมาชิกที่ดี คณะกรรมการดำเนินงานปฏิบัติตามข้อบังคับและกฎหมายที่กำหนดไว้ สมาชิกมีความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อสหกรณ์ เจ้าหน้าที่สหกรณ์ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความขยันขันแข็ง ซื่อสัตย์ และที่สำคัญคือ สหกรณ์มีความพยายามในการเชื่อมโยงเครือข่ายกับกลุ่มอื่น ๆ

ธนาคารหมู่บ้านวัดชัยศรีบ้านเสียว ตำบลวังชัย อำเภอน้ำพอง มีการบริหารจัดการโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของสมาชิกและคณะกรรมการ มีกฎระเบียบแต่มีความยืดหยุ่นสามารถแก้ไขปรับปรุงได้ มีอิสระทางความคิดและการปฏิบัติใช้หลักคุณธรรมในการบริหารและจัดการการเป็นสมาชิกเป็นได้ทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่มองค์กร คณะกรรมการมีความคิดและความต้องการในการเชื่อมโยงเครือข่ายกับองค์กรอื่น

กลุ่มอาชีพที่จะเชื่อมโยงแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ กลุ่มอาชีพภายในหมู่บ้านบ้านเสียว ซึ่งมีทั้งหมด 10 กลุ่ม และกลุ่มอาชีพภายนอกหมู่บ้านบ้านเสียว จำนวน 1 กลุ่ม คือ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านห้วยเสือเต็น กลุ่มอาชีพแต่ละกลุ่มจะมีกฎระเบียบของกลุ่มในการบริหารและจัดการ มีผู้นำที่เข้มแข็ง เสียสละ ผลิตรายการที่น่าสนใจมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีตลาดรองรับในการจำหน่ายสินค้าและมีความต้องการในการเชื่อมโยงกับเครือข่ายอื่น ๆ

จากข้อสรุปที่ได้ และจากการศึกษาผลการดำเนินงาน ตลอดจนศักยภาพในการเชื่อมโยงของกลุ่มองค์กรต่าง ๆ แล้ว จึงได้เลือกทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการในการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่ม/องค์กรประชาชนในพื้นที่อำเภอน้ำพองในการสร้างเครือข่ายต้นแบบ ซึ่งมีสหกรณ์การเกษตรน้ำพอง จำกัด และธนาคารหมู่บ้านวัดชัยศรีบ้านเสียว เป็นองค์กรหลักในการเชื่อมโยงกับกลุ่มองค์กรอื่น ๆ ในพื้นที่ใกล้เคียง

บทที่ 3

กระบวนการดำเนินการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม คณะนักวิจัยจึงได้นำวิธีการศึกษาตามขั้นตอนต่าง ๆ ในบทที่ 1 จัดทำเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นรูปธรรมเพื่อแสดงให้เห็นถึงกิจกรรมและระยะเวลาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ กระบวนการ/วิธีการที่ใช้ ผลที่เกิดขึ้น ตลอดจนข้อสังเกตในแต่ละกิจกรรม จึงได้ทำการสรุปเป็นตาราง ตามลำดับกิจกรรม ตั้งแต่เริ่มทำการวิจัยจนสิ้นสุดโครงการวิจัย

กระบวนการดำเนินการวิจัย จะสรุปแบ่งเป็น 3 ส่วน โดยส่วนแรกเป็นการศึกษาเพื่อวางแผนในการสร้างเครือข่าย กลุ่ม/องค์กรประชาชน ส่วนที่ 2 เป็นกระบวนการสร้างเครือข่าย กลุ่ม/องค์กรทางการเงิน และส่วนที่ 3 เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายสหกรณ์ ดังต่อไปนี้

3.1 กระบวนการศึกษาเพื่อวางแผนการสร้างเครือข่าย กลุ่ม /องค์กรประชาชน

กระบวนการนี้เป็นการเริ่มต้นดำเนินการวิจัย เพื่อหาแนวทางการสร้างเครือข่ายที่เหมาะสม ซึ่งมีการปรับปรุงแนวทางการวิจัยอยู่เสมอ ให้สอดคล้องกับองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นตลอดเวลาของการวิจัย และเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป กระบวนการนี้จึงมีทั้งประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ ซึ่งสรุปได้ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 กระบวนการศึกษาเพื่อวางแผนในการสร้างเครือข่ายกลุ่ม/องค์กรประชาชน

กิจกรรม	ระยะเวลา	กระบวนการ/วิธีการ	ผลที่เกิดขึ้น	ข้อสังเกต
1.วางแผนดำเนินการวิจัย	พ.ค.46	ประชุมคณะนักวิจัย	1.นักวิจัยเข้าใจวัตถุประสงค์ของการวิจัยและความหมายของเครือข่ายกลุ่ม/องค์กรประชาชนตรงกัน 2.จัดกลุ่ม/องค์กรประชาชนเป็น 4 กลุ่มคือ 2.1 กลุ่ม/องค์กรการเงิน 2.2 กลุ่มอาชีพ 2.3 กลุ่มสหกรณ์ 2.4 องค์กรสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรประชาชน	กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่จำเป็นเพราะเป็นการระดมสมองจากนักวิจัยทุกคนสร้างความเข้าใจของนักวิจัยให้ตรงกันและแบ่งความรับผิดชอบให้เหมาะสมกับนักวิจัยแต่ละท่าน

ตารางที่ 3.1 กระบวนการศึกษาเพื่อวางแผนในการสร้างเครือข่ายกลุ่ม/องค์กรประชาชน (ต่อ)

กิจกรรม	ระยะเวลา	กระบวนการ/วิธีการ	ผลที่เกิดขึ้น	ข้อสังเกต
			3. กำหนดกิจกรรมที่จะทำในระยะต่อไป 4. แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของนักวิจัยตามกิจกรรมที่จะทำต่อไป	
2. ศึกษา/รวบรวมข้อมูลของกลุ่มองค์กรประชาชนทั้ง 4 กลุ่มตามที่ได้กำหนดไว้	พ.ค.-มิ.ย.46	นักวิจัยที่รับผิดชอบแต่ละกลุ่มดำเนินการรวบรวมข้อมูลทั้งทุติยภูมิและปฐมภูมิจากหน่วยงานต่าง ๆ	1. ทำให้ทราบว่ากลุ่ม/องค์กรประชาชนทั้งที่เป็นเครือข่ายกันอยู่แล้วและยังไม่มีเป็นเครือข่ายในจังหวัดขอนแก่นมีจำนวนทั้งหมดเท่าไร โดยจำแนกตามลักษณะของกลุ่มใหญ่ทั้ง 4 กลุ่มที่ได้แบ่งไว้ 2. ทราบลักษณะและผลการดำเนินงานของกลุ่ม/องค์กรประชาชนต่างๆ	กิจกรรมนี้ใช้เวลาค่อนข้างนาน เพราะข้อมูลกระจัดกระจายอยู่หลายหน่วยงานแต่จะเป็นประโยชน์ในการกำหนดแผนงานเพื่อสร้างเครือข่ายต่อไป
3. สังเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมและกำหนดแนวทางดำเนินการต่อไป	มิ.ย.46	ประชุมคณะนักวิจัย	1. กำหนดกลุ่ม/องค์กรที่จะเชิญมาหารือ เพื่อวางแนวทางการเชื่อมโยงเครือข่าย 2. กำหนดให้มีการจัดสัมมนา แนวทางการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่ม/องค์กรประชาชนจังหวัดขอนแก่น และเชิญตัวแทนกลุ่ม/องค์กร เข้าร่วมสัมมนาจำนวน 66 ท่าน	การร่วมกันสังเคราะห์ข้อมูลค่อนข้างเป็นประโยชน์ต่อการหาสู่ทางการเชื่อมโยงเครือข่ายและทำให้มีการวิเคราะห์ข้อมูล ตั้งข้อสังเกตจนสามารถ หาข้อสรุปในการดำเนินการในขั้นตอนต่อไปได้
4. ระดมสมองเพื่อหาแนวทางการเชื่อมโยงเครือข่าย	ก.ค.46	จัดสัมมนาโดยเชิญ ตัวแทนกลุ่ม/องค์กรประชาชนต่างๆ ในจังหวัดขอนแก่นเข้าร่วมสัมมนา	1. ทำให้ทราบสถานการณ์ความเป็นเครือข่ายในปัจจุบันของกลุ่ม/องค์กรต่างๆ 2. ปัญหาในการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย 3. ความจำเป็นและความ	ระยะเวลาที่ใช้สัมมนาที่เหมาะสมควรใช้เวลา 1 วันเต็ม(7-8 ชั่วโมง)และจัดให้มีการแบ่งกลุ่มย่อยให้เหมาะสม ผู้นำการสัมมนาต้อง

ตารางที่ 3.1 กระบวนการศึกษาเพื่อวางแผนในการสร้างเครือข่ายกลุ่ม/องค์กรประชาชน (ต่อ)

กิจกรรม	ระยะเวลา	กระบวนการ/วิธีการ	ผลที่เกิดขึ้น	ข้อสังเกต
			ประสงค์ที่จะเข้าร่วมเป็นเครือข่ายระหว่างกัน 4. ทราบปัจจัยสำคัญในการสร้างเครือข่ายให้ประสบผลสำเร็จ 5. ได้ข้อสรุปว่า การเชื่อมโยงเครือข่าย ควรเริ่มในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งของจังหวัดขอนแก่น เพื่อจัดทำเป็นเครือข่ายต้นแบบก่อนแล้วจึงค่อยๆ ขยายเครือข่ายออกไปยังพื้นที่อื่น	พยายามกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่
5.การปรับปรุงแนวทางการวิจัย	ก.ค.46	ประชุมคณะนักวิจัย	1. ข้อสรุปที่ได้จากการสัมมนาทำให้นักวิจัยต้องมาหารือกันและกำหนดพื้นที่เพื่อสร้างเครือข่ายต้นแบบและได้เลือกอำเภอน้ำพอง เป็นพื้นที่สำหรับสร้างเครือข่ายต้นแบบ 2. ในอำเภอน้ำพอง ได้คัดเลือกองค์กรประชาชน 2 องค์กรที่น่าจะมีศักยภาพในการเชื่อมโยงกันโดยเป็นองค์กรทางการเงิน 1 องค์กร คือ ธนาคารหมู่บ้านวัดชัยศรีบ้านเสียว และองค์กรของสหกรณ์ อีก 1 องค์กร คือ สหกรณ์การเกษตรน้ำพองจำกัด 3. กำหนดให้นักวิจัยทำการศึกษาองค์กรทั้ง 2 อย่างเจาะลึก	กิจกรรมนี้เป็นการปรับแผนการดำเนินการวิจัยทำให้นักวิจัยมีทิศทางการวิจัยที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมมากขึ้น

ตารางที่ 3.1 กระบวนการศึกษาเพื่อวางแผนในการสร้างเครือข่ายกลุ่ม/องค์กรประชาชน (ต่อ)

กิจกรรม	ระยะเวลา	กระบวนการ/วิธีการ	ผลที่เกิดขึ้น	ข้อสังเกต
6.ศึกษาเจาะลึก องค์กรต้นแบบ	ส.ค.-ต.ค.46	ทำ Focus Groupและ วิเคราะห์ SWOT ในองค์กรต้นแบบ	1.ทำให้ทราบวิธีการ บริหารจัดการโครงสร้าง องค์กร และผลการดำเนินงานปัญหาอุปสรรค ของ องค์กรต้นแบบ 2. สามารถวิเคราะห์ศักยภาพในการเชื่อมโยงเครือข่ายในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ศักยภาพในการจัดการ ศักยภาพ ของคณะ กรรมการ ศักยภาพด้าน ผลการดำเนินการศักยภาพด้านการยอมรับจาก สังคมภายนอก ตลอดจน ศักยภาพด้านที่ตั้งของ องค์กรต้นแบบ 3.ได้ข้อสรุปที่แสดงจุด แข็ง จุดอ่อน โอกาสและ อุปสรรค ต่อการเชื่อมโยง เครือข่ายของทั้ง 2 องค์กร	กิจกรรมนี้ใช้ระยะเวลาค่อนข้างนาน แต่จะเป็นประโยชน์ ต่อการกำหนดแนว ทางการเชื่อมโยง เครือข่ายต่อไป
7.สร้างเครือข่าย ต้นแบบ	พ.ย. 46	คณะนักวิจัยประสานงาน ให้คณะกรรมการทั้ง2 องค์กรได้ร่วมประชุม หารือกันเพื่อหากิจกรรม ที่จะสามารถเชื่อมโยงกัน ได้ในลักษณะประสานผล ประโยชน์	เครือข่ายต้นแบบไม่ ประสบผลสำเร็จเนื่องจาก ติดขัดในเรื่องกฎระเบียบ ต่าง ๆ ของสหกรณ์ไม่ สามารถเปลี่ยนแปลงได้ และสมาชิกธนาคารหมู่บ้านวัดชัยศรีบ้านเสี้ยว สามารถใช้บริการจากสหกรณ์การเกษตร น้ำพองได้อยู่แล้ว	การเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างเอกชน กับหน่วยงานรัฐ ค่อนข้างมีปัญหาในเรื่องกฎ ระเบียบที่ เปลี่ยนแปลงได้ยาก

ตารางที่ 3.1 กระบวนการศึกษาเพื่อวางแผนในการสร้างเครือข่ายกลุ่ม/องค์กรประชาชน (ต่อ)

กิจกรรม	ระยะเวลา	กระบวนการ/วิธีการ	ผลที่เกิดขึ้น	ข้อสังเกต
8.ปรับปรุงแนวทางการวิจัย	ธ.ค. 46	ประชุมคณะนักวิจัย	กำหนดแนวทางการสร้างเครือข่ายใหม่ โดยคัดเลือก กลุ่ม/องค์กรทางการเงิน กลุ่มอาชีพและกลุ่มสหกรณ์ ที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกันที่มีศักยภาพในการเชื่อมโยงกันมาประชุมหารือกัน เพื่อสร้างเครือข่าย โดยคัดเลือกได้ 5 องค์กร	แนวทางการวิจัยจะต้องมีการปรับปรุงเป็นระยะๆ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป
9.ระดมสมองจากกลุ่ม/องค์กรประชาชนที่มีศักยภาพในการเชื่อมโยง	ธ.ค.46	จัดประชุมเชิงปฏิบัติการระหว่างตัวแทน 5 องค์กร	1. ได้ข้อสรุปว่าจะแบ่งสร้างเครือข่ายเป็น 2 ส่วน คือ เครือข่ายกลุ่ม/องค์กรทางการเงิน และเครือข่ายสหกรณ์ โดยเครือข่ายทั้ง 2 ส่วน สามารถนำกลุ่มอาชีพต่างๆ ที่อยู่ใกล้เคียงกันมาร่วมเป็นเครือข่ายได้ด้วย 2. แบ่งความรับผิดชอบของนักวิจัยเป็น 2 กลุ่ม เพื่อดำเนินการสร้างเครือข่ายแต่ละเครือข่าย	กว่าจะได้ข้อสรุปในกิจกรรมนี้ใช้ระยะเวลาดังแต่เริ่มการดำเนินการวิจัยมาเป็นเวลาถึง 8 เดือน

3.2 กระบวนการสร้างเครือข่ายกลุ่ม/องค์กรทางการเงิน

ผลสรุปที่ได้จากหัวข้อ 3.1 ซึ่งได้กำหนดแนวทางการสร้างเครือข่ายเป็น 2 ส่วนและแบ่งนักวิจัยออกเป็น 2 กลุ่ม เพื่อรับผิดชอบการสร้างเครือข่ายแต่ละส่วนไปพร้อม ๆ กัน ดังนั้นตารางสรุปกระบวนการดำเนินการวิจัยต่อจากนี้ไปจึงแบ่งเป็นอีก 2 ตาราง คือ ตารางแสดงกระบวนการสร้างเครือข่ายกลุ่ม/องค์กรทางการเงิน (ตารางที่ 3.2) และตารางแสดงกระบวนการสร้างเครือข่ายสหกรณ์ (ตารางที่ 3.3)

ตารางที่ 3.2 กระบวนการสร้างเครือข่ายกลุ่ม/องค์กรทางการเงิน

กิจกรรม	ระยะเวลา	กระบวนการ/วิธีการ	ผลที่เกิดขึ้น	ข้อสังเกต
1.คัดเลือก กลุ่ม/ องค์กรทางการเงิน และกลุ่มอาชีพเพื่อ สร้างเป็นเครือข่าย ต้นแบบ	ม.ค.47	ทำ Focus Group และ สอบถามความสนใจใน การเชื่อมโยงเครือข่าย จาก 5 องค์กรที่มา ประชุมเชิงปฏิบัติการร่วม กัน	1. มีองค์กรทางการเงิน 1 องค์กร คือ ธนาคารหมู่ บ้านวัดชัยศรีบ้านเสียว และกลุ่มอาชีพ 1 กลุ่ม คือ แม่บ้านเกษตรกร บ้านห้วยเสือเต้นที่ต่างก็ ยินดีร่วมเป็นเครือข่ายกัน 2.พบว่าประสิทธิภาพการ ดำเนินงานของทั้ง 2องค์กร ยังต่ำเนื่องจากยังไม่ นำเครื่องคอมพิวเตอร์มา ใช้ในการจัดการฐานข้อ มูล ทำให้ไม่สะดวกใน การบริการสมาชิกและ การเชื่อมโยงเครือข่าย	การทำ Focus Group ทำให้ สามารถหาจุดที่จะ ประสานผล ประโยชน์ระหว่าง กลุ่ม และนำไปสู่การ เชื่อมโยงเป็นเครือ ข่ายระหว่างกัน
2. เชื่อมโยง เครือข่ายต้นแบบ ให้เป็นรูปธรรม	ก.พ.47	นักวิจัยประสานงาน ระหว่าง 2 องค์กรและให้ คณะกรรมการจากแต่ละ องค์กรได้ศึกษากิจการ ซึ่งกันและกัน	1. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร บ้านห้วยเสือเต้นเข้าเป็น สมาชิกของธนาคารหมู่ บ้านวัดชัยศรีบ้านเสียว อย่างเป็นทางการทำให้ ทั้ง 2 กลุ่มสามารถใช้ บริการทางการเงิน ระหว่างกันได้ 2.มีความเห็นร่วมกันว่า การเชื่อมโยงเครือข่าย จะขยายต่อไปได้ควรมี การนำคอมพิวเตอร์มาใช้ ในการบริหารจัดการ	ก่อนที่ 2 องค์กรจะ เป็นเครือข่ายกัน คณะกรรมการของ ทั้ง 2 องค์กรต่าง ต้องเดินทางไปดูกิจ การระหว่างกันเพื่อ ให้เกิดความมั่นใจว่า เมื่อเป็นเครือข่ายกัน แล้วจะสามารถเสริม สร้างความมั่นคงให้ แก่กันและกันได้ และไม่ก่อให้เกิด ความเสียหาย ระหว่างกัน

ตารางที่ 3.2 กระบวนการสร้างเครือข่ายกลุ่ม/องค์กรทางการเงิน (ต่อ)

กิจกรรม	ระยะเวลา	กระบวนการ/วิธีการ	ผลที่เกิดขึ้น	ข้อสังเกต
3.การพัฒนาและ ขยายเครือข่าย	มี.ค.47	ประชุมคณะนักวิจัย	1.มีความเห็นร่วมกันว่า ควรพัฒนา ระบบการ บริหารจัดการในธนาคาร หมู่บ้านวัดชัยศรีบ้าน เสียวโดยการนำระบบ คอมพิวเตอร์เข้าไปใช้ให้ สมบูรณ์ทั้งระบบการ บริการสมาชิกและระบบ บัญชี 2.จัดสวัสดิการใช้งาน โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำหรับเจ้าหน้าที่ของ ธนาคารหมู่บ้านต่าง ๆ เพื่อให้เห็นประโยชน์จาก การใช้คอมพิวเตอร์ 3.ขยายการใช้ระบบ คอมพิวเตอร์ไปยังองค์กร ทางการเงินอื่น ๆ โดยใช้ ธนาคารหมู่บ้านวัดชัยศรี บ้านเสียว เป็นแหล่ง สาธิตและถ่ายทอด ความรู้	ถ้าสามารถหากิจ กรรมที่จะก่อให้เกิด ประโยชน์และเป็น ความต้องการร่วม กันระหว่างกลุ่ม/องค์กร ต่าง ๆ ได้ การ เชื่อมโยงเครือข่าย จะรวดเร็วขึ้น
4. สาธิตการใช้ โปรแกรม คอมพิวเตอร์ แก่ เจ้าหน้าที่ธนาคาร หมู่บ้านต่างๆ	มี.ค.47	ประชุมเชิงปฏิบัติการโดย เชิญเจ้าหน้าที่ธนาคาร หมู่บ้านต่างๆที่มีศักยภาพ ในการเชื่อมโยงเครือ ข่าย	เจ้าหน้าที่ธนาคารหมู่บ้าน ต่างๆ เห็นประโยชน์ ของการใช้คอมพิวเตอร์ และอยากเข้าร่วมเป็น เครือข่ายเพื่อถ่ายทอด ความรู้จากธนาคารหมู่บ้าน วัดชัยศรีบ้านเสียว	การสาธิตจะทำให้ เห็นประโยชน์ที่จะ เกิดขึ้นกับองค์กร ของตนอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม

ตารางที่ 3.2 กระบวนการสร้างเครือข่ายกลุ่ม/องค์กรทางการเงิน (ต่อ)

กิจกรรม	ระยะเวลา	กระบวนการ/วิธีการ	ผลที่เกิดขึ้น	ข้อสังเกต
5.จัดทำโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ฝึกสอนเจ้าหน้าที่ ธนาคารหมู่บ้าน วัดชัยศรีบ้านเสียว	เม.ย.47-ก.พ.48	นักวิจัยร่วมกับศูนย์ คอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เก็บข้อมูลรายละเอียด ต่าง ๆ ของธนาคารหมู่บ้าน วัดชัยศรีบ้านเสียว เพื่อประกอบ การเขียนโปรแกรม คอมพิวเตอร์พร้อมๆไป กับการฝึกสอนเจ้าหน้าที่ ของธนาคาร	1.โปรแกรมคอมพิวเตอร์ พัฒนาจนสมบูรณ์เหมาะ สมกับการใช้งานของ ธนาคาร 2.มีการเปิดให้บริการแก่ สมาชิกธนาคารด้วย ระบบคอมพิวเตอร์ไป พร้อมๆกับการพัฒนา โปรแกรม 3.คณะกรรมการธนาคาร เจ้าหน้าที่และสมาชิกมี ความพึงพอใจมากกับ การบริการที่รวดเร็ว และ ถูกต้องกว่าเดิมมาก	การพัฒนาโปรแกรม ใช้เวลานาน เพราะ ต้องพัฒนาทั้งระบบ การให้บริการสมาชิก และระบบบัญชีให้ สมบูรณ์มากที่สุด ขณะเดียวกันต้อง สอนเจ้าหน้าที่ ธนาคารซึ่งไม่มีพื้น ฐานความรู้ด้าน คอมพิวเตอร์มาก่อน เลย
6.ขยายเครือข่าย องค์กรทาง การเงินไปยัง ธนาคารหมู่บ้าน วัดบริบูรณ์ บ้านพระบุ	พ.ค.47	นักวิจัยศึกษาข้อมูล ธนาคารหมู่บ้านวัด บริบูรณ์บ้านพระบุ เพื่อ วางแผนขยายเครือข่าย ร่วมกับคณะกรรมการ ของธนาคารในการใช้ คอมพิวเตอร์	ตกลงให้เจ้าหน้าที่ของ ธนาคารหมู่บ้านวัด บริบูรณ์บ้านพระบุ รวบรวม ข้อมูลรายละเอียด ต่าง ๆ เพื่อใช้ประโยชน์ ในการทำโปรแกรม คอมพิวเตอร์ ถ้ามีปัญหา หรือข้อสงสัยให้ปรึกษา หรือสอบถามจาก ธนาคารหมู่บ้านวัดชัยศรี บ้านเสียว	เจ้าหน้าที่ของ ธนาคารหมู่บ้านวัด บริบูรณ์ บ้านพระบุ มีพื้นฐานด้าน คอมพิวเตอร์ระดับ หนึ่งแล้วจึงเข้าใจ รายละเอียดได้ง่าย และมีความต้องการ ที่จะใช้คอมพิวเตอร์ โดยเร็ว
7. ขยายเครือข่าย องค์กรทาง การเงิน	ส.ค.47	จัดประชุมสาธิตการใช้ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ใน การบริหารจัดการ ธนาคารหมู่บ้านที่แสดง ความสนใจที่จะเข้าร่วม เป็นเครือข่ายไว้ ตั้งแต่ เดือนมีนาคม 2547 (คณะนักวิจัยเป็นผู้สาธิต)	1. กลุ่ม/องค์กรทางการเงิน ที่เข้าร่วมประชุมทั้ง หมด 6 องค์กรยืนยันที่จะ เข้าร่วมเป็นเครือข่ายกัน และได้จัดทำบันทึกข้อตกลง ร่วมมือระหว่างกันโดย ยินดีบริการและ/หรือถ่าย ทอดความรู้ระหว่างกัน ทั้งยังจะให้	กลุ่ม/องค์กรต่างๆมี ความเชื่อมั่นในการ เชื่อมโยงเครือข่าย แต่มีความเห็นว่า ควรมีคณะนักวิจัย ช่วยประสานงาน ด้วย โดยเฉพาะใน เรื่องการใช้ คอมพิวเตอร์

ตารางที่ 3.2 กระบวนการสร้างเครือข่ายกลุ่ม/องค์กรทางการเงิน (ต่อ)

กิจกรรม	ระยะเวลา	กระบวนการ/วิธีการ	ผลที่เกิดขึ้น	ข้อสังเกต
			ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เมื่อกลุ่ม/องค์กรได้ประสบปัญหาในการบริหารงาน	
8.ร่วมหารือพบปะกันระหว่างกลุ่ม/องค์กรที่ทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันเพื่อสาธิตการใช้คอมพิวเตอร์	ก.ย.47	ประชุมและสาธิตการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในการบริหารงานโดยให้เจ้าหน้าที่ของธนาคารหมู่บ้านวัดชัยศรีบ้านเสียวเป็นผู้ดำเนินการสาธิต แสดงความคิดเห็นและเปิดให้มีการซักถามอย่างเต็มที่	1.เจ้าหน้าที่ต่างๆ มีความเข้าใจและกระตือรือร้นที่จะให้ขยายการใช้คอมพิวเตอร์ไปยังกลุ่มของตน 2.คณะกรรมการของธนาคารหมู่บ้านวัดชัยศรีบ้านเสียวเสนอให้ขยายการใช้คอมพิวเตอร์ไปยังสหกรณ์ร้านค้าในหมู่บ้านของตนซึ่งจะสามารถขยายเครือข่ายระหว่างร้านค้าภายในหมู่บ้านต่าง ๆ ต่อไปได้อีกมาก	กลุ่ม/องค์กรที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ทางคอมพิวเตอร์มาก่อนเลย มีความมั่นใจว่าตนเองสามารถใช้คอมพิวเตอร์ได้ โดยเห็นตัวอย่างจากเจ้าหน้าที่ของธนาคารหมู่บ้านวัดชัยศรีบ้านเสียวซึ่งไม่มีความรู้พื้นฐานทางคอมพิวเตอร์ก็สามารถทำได้
9.วางระบบคอมพิวเตอร์สำหรับสหกรณ์ร้านค้าบ้านเสียวและฝึกสอนเจ้าหน้าที่ประจำร้าน	พ.ย.47-ม.ค. 48	นักวิจัยและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ร้านค้าร่วมเก็บรวบรวมข้อมูลวางระบบคอมพิวเตอร์และฝึกสอนเจ้าหน้าที่	1.สหกรณ์ร้านค้าสามารถบริการลูกค้าและบันทึกรายการบัญชีต่าง ๆ ด้วยคอมพิวเตอร์ 2.คณะกรรมการ เจ้าหน้าที่และสมาชิกของสหกรณ์ร้านค้ามีความพึงพอใจในบริการที่รวดเร็วแม่นยำ 3.สหกรณ์ร้านค้าบ้านเสียว ซึ่งเป็นเครือข่ายอยู่กับธนาคารหมู่บ้านวัดชัยศรีบ้านเสียวอยู่ก่อนแล้ว สามารถให้บริการระหว่างกันได้รวดเร็วขึ้น	ร้านค้าในหมู่บ้านอื่น ๆ มีความสนใจที่จะเข้าร่วมเป็นเครือข่ายกับสหกรณ์ร้านค้าบ้านเสียวโดยได้มาศึกษาดูงานที่สหกรณ์ร้านค้าบ้านเสียวเป็นระยะ ๆ

ข้อสังเกต : เครือข่ายกลุ่ม/องค์กรทางการเงิน

1. เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาของโครงการวิจัย เครือข่ายทางการเงินประกอบด้วยกลุ่ม/องค์กรทั้งหมด 9 กลุ่ม/องค์กร คือ ธนาคารหมู่บ้าน 6 ธนาคาร กองทุนหมู่บ้าน 1 กองทุน กลุ่มอาชีพ 1 กลุ่ม และร้านค้า 1 ร้านค้า (ดูรายชื่อในบทที่ 4)
2. ระบบคอมพิวเตอร์สำหรับธนาคารหมู่บ้าน เปิดบริการได้ใน 1 ธนาคาร คือธนาคารหมู่บ้านวัดชัยศรีบ้านเสียว และอยู่ระหว่างขยายไปยังธนาคารหมู่บ้านวัดบริบูรณ์ บ้านพระบุ สำหรับธนาคารหมู่บ้านอื่น ยังไม่สามารถขยายได้เนื่องจาก สิ้นสุดระยะเวลาของการวิจัย
3. ระบบคอมพิวเตอร์สำหรับร้านค้า เปิดบริการได้ใน 1 ร้านค้า และมีร้านค้าอื่น ๆ เข้ามาศึกษาดูงานเป็นระยะ แต่ยังไม่สามารถขยายต่อไปได้ เนื่องจากสิ้นสุดระยะเวลาของการวิจัย
4. กิจกรรมภายในเครือข่าย คือการศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน โดยเฉพาะการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ แต่การขยายการใช้คอมพิวเตอร์จำเป็นต้องมีนักวิจัยคอยช่วยเหลือ

3.3 กระบวนการสร้างเครือข่ายสหกรณ์

ตลอดระยะเวลา 24 เดือนของการศึกษาวิจัย กระบวนการสร้างเครือข่ายสหกรณ์ได้มีการศึกษาวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ระยะเวลา โดยในช่วงที่ 1 เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสหกรณ์ในจังหวัดขอนแก่น ช่วงที่ 2-3 เป็นการคัดเลือกสหกรณ์เพื่อสร้างเครือข่ายสหกรณ์ต้นแบบขึ้นมา แต่เนื่องจากปัญหาลักษณะการดำเนินการบางประการทำให้ต้องมีการปรับกระบวนการทำงานของเครือข่ายสหกรณ์อีกครั้งในช่วงที่ 3 เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับแนวทางการทำงานของเครือข่าย ในช่วงที่ 4 ซึ่งเป็นช่วงสุดท้ายเป็นการพัฒนาเครือข่ายสหกรณ์ให้มีความเข้มแข็งซึ่งกิจกรรมการทำงานสามารถแบ่งออกได้เป็น 5 ขั้นตอน ดังตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 กระบวนการสร้างเครือข่ายสหกรณ์

กิจกรรม	ระยะเวลา	กระบวนการ/วิธีการ	ผลที่เกิดขึ้น	ข้อสังเกต
1. จัดระดมความคิดเห็นจากกลุ่มอาชีพภายในจังหวัดขอนแก่น	ก.ค.46	จัดการประชุมสัมมนาเรื่อง "แนวทางการพัฒนาเครือข่ายกลุ่ม/องค์กรประชาชนในจังหวัดขอนแก่น"	มีตัวแทนสหกรณ์การเกษตรและกลุ่มอาชีพเข้าร่วมประชุมสัมมนาทำให้กลุ่มเป้าหมายได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของโครงการ และมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการสร้างเครือข่ายร่วมกันและในที่สุดได้กำหนดให้สหกรณ์การเกษตรน้ำพองได้เป็นเครือข่ายต้นแบบของสหกรณ์	พบว่าแต่ละกลุ่มยังมีการสว่นทำที่เกี่ยวกับการประโยชน์ที่พึงจะได้รับอยู่
2. ศึกษาลักษณะการดำเนินงานของสหกรณ์ต้นแบบกลุ่มธุรกิจและสหกรณ์ที่คาดว่าจะเข้าร่วมเป็นเครือข่ายสมาชิกสหกรณ์ เพื่อการสร้างการเชื่อมโยงเครือข่ายให้เป็นรูปธรรม	พ.ย.46 - ก.พ.47	คณะนักวิจัยศึกษา/เก็บข้อมูลพื้นฐาน ดังนี้ 1. ศึกษาการจัดการธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรน้ำพอง จำกัด โดยศึกษาทั้งจากฝ่ายจัดการและลูกในกลุ่มสมาชิกที่เข้มแข็ง ได้แก่ กลุ่มบ้านนาฝาย 2. ศึกษาการจัดการธุรกิจของกลุ่มอาชีพบ้านดงบัง อ.แวงใหญ่ ซึ่งมีรูปแบบคล้ายกับสหกรณ์แต่ไม่ได้มีการจดทะเบียน 3. ศึกษารูปแบบธุรกิจของ สกต.เมืองขอนแก่น โดยร่วมประชุมกับผู้บริหารและคณะทำงานของ สกต.	ทำให้ทราบถึงลักษณะการดำเนินโดยทั่วไปของทุกกลุ่มและพบว่า ธุรกิจที่คาดว่าจะเชื่อมโยงและสร้างเป็นเครือข่ายในเบื้องต้นได้ ได้แก่ ธุรกิจปุ๋ย ธุรกิจน้ำมัน ธุรกิจเมล็ดพันธุ์ เช่น พันธุ์ข้าวและพันธุ์ถั่วลิสง รวมทั้งพืชอาหารสัตว์สำหรับสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนม	พบว่า ยังมีอุปสรรคหลายประการในการที่จะให้เกิดการเชื่อมโยง โดยเฉพาะในเรื่องของรูปแบบองค์กร แนวคิดอุดมการณ์ การจัดการ ตลอดจนระเบียบและข้อบังคับที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม พบว่าการเชื่อมโยงเครือข่ายโดยใช้ธุรกิจพืชอาหารสัตว์สำหรับโคนมมีโอกาที่จะเป็นไปได้มากที่สุด

ตารางที่ 3.3 กระบวนการสร้างเครือข่ายสหกรณ์ (ต่อ)

กิจกรรม	ระยะเวลา	กระบวนการ/วิธีการ	ผลที่เกิดขึ้น	ข้อสังเกต
		4.ศึกษารูปแบบการดำเนินงานและการจัดการธุรกิจของ สกก.กระนวน 5.ศึกษารูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรบ้านทรายมูล 6.ศึกษาข้อมูลการดำเนินธุรกิจของ สหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมขอนแก่น จำกัด		
หมายเหตุ : คณะนักวิจัยพบว่าการเชื่อมโยงเครือข่ายสหกรณ์โดยใช้ธุรกิจน้ำมัน ปุ๋ยและเมล็ดพันธุ์ไม่สามารถทำได้เนื่องจากเหตุผลดังนี้ แนวทางการพัฒนาที่ 1 การใช้ธุรกิจน้ำมันเป็นแนวทางในการพัฒนาเครือข่าย จากการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาเครือข่ายธุรกิจน้ำมันพบว่า มีความเป็นไปได้ค่อนข้างน้อยเนื่องจากต้องเพิ่มต้นทุนในด้านการขนส่งเป็นจำนวนมากจึงไม่คุ้มค่าแก่การลงทุนขยายและพัฒนาธุรกิจและ แนวทางการพัฒนาที่ 2 การเชื่อมโยงปุ๋ยเคมีเป็นแนวทางในการพัฒนาเครือข่าย โดยที่สร้างเวทีการเชื่อมโยงภายในเครือข่ายปุ๋ยของสหกรณ์การเกษตรด้วยกัน แต่ผลปรากฏคือ ต้นทุนในการขนส่งระหว่างสหกรณ์รวมทั้งการขนส่งจากสหกรณ์ไปสู่สมาชิกที่สูง ช่วงเวลาเครดิตในการชำระคืนที่สั้นและยี่ห้อปุ๋ยมีให้เกษตรกรเลือกน้อยทำให้ไม่สามารถบริการได้ตั้งบริษัทเอกชนที่ขายปุ๋ยในท้องถิ่น อย่างไรก็ตามในช่วงเดือนสุดท้ายของระยะที่ 2 ของการศึกษานักวิจัยพบว่า การเชื่อมโยงเครือข่ายโดยใช้ธุรกิจอาหารโคนมน่าจะมีความเป็นไปได้				

ตารางที่ 3.3 กระบวนการสร้างเครือข่ายสหกรณ์ (ต่อ)

กิจกรรม	ระยะเวลา	กระบวนการ/วิธีการ	ผลที่เกิดขึ้น	ข้อสังเกต
3.คัดเลือกสหกรณ์และกลุ่มอาชีพเพื่อสร้างเป็นเครือข่ายต้นแบบใหม่อีกครั้ง	พ.ค.47	จัดประชุมสัมมนา เรื่อง ลู่ทางการพัฒนาธุรกิจระหว่างสหกรณ์และกลุ่มองค์กรประชาชน เพื่อหาแนวทางการร่วมมือทางธุรกิจขององค์กรประชาชน โดยเป็นการทำ Focus Group เน้นกลุ่มเป้าหมายที่สหกรณ์ผู้ผลิตมันสำปะหลัง และกลุ่มผู้ผลิตทุเรียน สำหรับสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนม ใน จ.ขอนแก่น	ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และต่างยอมรับที่จะทำการเชื่อมโยงธุรกิจกันอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีสหกรณ์และกลุ่ม/องค์กรรวม 10 องค์กร ได้แก่ สกก.เมืองขอนแก่น, สกก.น้ำพอง, สกก.กระนวน, สก.การเข้าที่ดินดงมูลหนึ่ง, สก.การเข้าที่ดินดงมูลสอง, สก.โคนมขอนแก่น, สก.โคมน้ำพอง, สก.โคนมกระนวน, ชสก.ขอนแก่น, กลุ่มสัจจะออมทรัพย์หมู่บ้าน	พบว่าตัวกลางประสานงานยังมีความจำเป็นในการเชื่อมแนวคิดและการจัดสรรผลประโยชน์ต่อกันอยู่มาก
4.ศึกษาสถานภาพการดำเนินงานของกลุ่มที่จะสร้างเป็นเครือข่ายต้นแบบทั้ง 10 กลุ่ม	พ.ค.47	ศึกษาสถานภาพและความพร้อมของ สหกรณ์โคนมกระนวน และกลุ่มสัจจะออมทรัพย์หมู่บ้าน โดยการใช้กระบวนการวิเคราะห์ SWOT ในการหาจุดเชื่อมโยง	ทำให้เกิดแนวคิดในการสร้างกิจกรรมของเครือข่ายสหกรณ์เพื่อเชื่อมโยงทางธุรกิจกับกลุ่มอาชีพขึ้นใหม่ โดยเฉพาะสหกรณ์โคนมกับกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์หมู่บ้าน	ทั้งสหกรณ์โคนมและกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์หมู่บ้าน ยังไม่ได้มีการติดต่อและเชื่อมโยงธุรกิจกันโดยตรง
5.เชื่อมโยงเครือข่ายให้เป็นรูปธรรม	พ.ค.47	จัดการประชุมสัมมนา เรื่อง “ลู่ทางการพัฒนาธุรกิจระหว่างสหกรณ์และกลุ่มองค์กรประชาชน ครั้งที่ 2” โดยทำ Focus Group เน้นกลุ่มเป้าหมายสหกรณ์โคนมในจังหวัดขอนแก่นกับกลุ่มสัจจะออมทรัพย์หมู่บ้าน	ทำให้เกิดความตกลงและเจรจาต่อรองในการที่จะเชื่อมโยงธุรกิจระหว่างกัน และได้มีการจัดทำบันทึกความร่วมมือระหว่างสหกรณ์โคนมกระนวนสามัคคี สหกรณ์โคนมน้ำพองและกลุ่มสัจจะออมทรัพย์หมู่บ้าน เพื่อสนับสนุนกิจกรรมระหว่างกัน โดยเฉพาะด้านการซื้อขายเมล็ดพันธุ์หมู่บ้าน	ทั้ง 2 องค์กรซึ่งได้แก่สหกรณ์โคนมและกลุ่มผู้ผลิตหมู่บ้านต่างให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี รวมทั้งสร้างความเชื่อมั่นในการเชื่อมโยงธุรกิจต่อกัน

ตารางที่ 3.3 กระบวนการสร้างเครือข่ายสหกรณ์ (ต่อ)

กิจกรรม	ระยะเวลา	กระบวนการ/วิธีการ	ผลที่เกิดขึ้น	ข้อสังเกต
6. วิเคราะห์ความเป็นไปได้ของกิจกรรมเพื่อใช้ในการเชื่อมโยง	มิ.ย.47	1.ทำการสำรวจและศึกษาการดำเนินงานของสหกรณ์การเข้าที่ดินดงมูลหนึ่ง ซึ่งมีการผลิตมันสำปะหลัง ถึงความเป็นไปได้ในการเชื่อมโยงธุรกิจกับ สกก.กระนวน 2.ทำการศึกษาข้อมูลเพื่อทราบความต้องการมันเส้นสะอาดของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม และศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องจักรในการผลิตมันเส้นสะอาด	ทำให้เกิดแนวคิดในการเชื่อมโยงธุรกิจ ระหว่างสหกรณ์ดงมูลหนึ่ง กับ สกก.กระนวน และสหกรณ์โคนม เกี่ยวกับมันเส้นสะอาด เนื่องจากเป็นที่ต้องการมาก -ทำให้เกิดความรู้ในการผลิตมันเส้นสะอาดที่เป็นที่ต้องการของผู้บริโภค แหล่งผลิตและเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิตมันเส้นสะอาด	เป็นแนวคิดใหม่ซึ่งเกิดจากการสังเกตการณ์ของนักวิจัยในการศึกษาการดำเนินงานของสหกรณ์ต่างๆ -ได้มีการขอรับคำแนะนำจากอาจารย์ภาควิชาวิศวกรรมเกษตร คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เกี่ยวกับเครื่องจักร
	ก.ค.47	3.ทำการประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นภายในเครือข่ายของสหกรณ์การเข้าที่ดินดงมูลหนึ่ง ในการผลิตมันเส้นสะอาด	มีสมาชิกที่ให้ความสนใจเข้าร่วมโครงการในการผลิตมันเส้นสะอาด จำนวน 24 คน	ทางสหกรณ์ยังต้องการคำแนะนำทางด้านการจัดการผลผลิต และการวางแผนทางการตลาด
	ส.ค.47	4.ทำการประชุมกับฝ่ายจัดการของสหกรณ์การเข้าที่ดินดงมูลหนึ่ง ในการวางแผนการผลิตมันสำปะหลังเพื่อการผลิตมันเส้นสะอาด ในปีการเพาะปลูกต่อไป	ได้แผนการกำหนดพื้นที่เพาะปลูกและปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังในฤดูการผลิต 2547/48	พบว่าได้เคยมีการทำธุรกิจเกี่ยวกับมันเส้นสะอาดมาแล้วในปี 2544 แต่ไม่ประสบความสำเร็จ
7.การจัดการศึกษาดูงานเกี่ยวกับธุรกิจมันเส้นสะอาด ณ สกต.เสิงสาง จ.นครราชสีมา	ก.ย.47	ได้ทำการสำรวจสมาชิกของสหกรณ์เครือข่ายที่สนใจในการไปดูงานเกี่ยวกับการผลิตมันเส้นสะอาด ที่ สกต.เสิงสาง จ.นครราชสีมา ในวันที่ 27 ก.ย.47 โดยจัดให้เป็น	มีสมาชิกสหกรณ์จาก สกก.กระนวน , สก.การเข้าที่ดินดงมูลหนึ่ง สกก.น้ำพอง,สก.โคนม ขอนแก่นและสมาชิกกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ หน่วยงานให้ความสน	คณะผู้ดูงานให้ความสนใจซักถามข้อความรู้ด้านต่างๆและมีความสนใจที่จะสั่งซื้อเครื่องจักรในการผลิตเพื่อมาใช้ในการผลิตที่สหกรณ์

ตารางที่ 3.3 กระบวนการสร้างเครือข่ายสหกรณ์ (ต่อ)

กิจกรรม	ระยะเวลา	กระบวนการ/วิธีการ	ผลที่เกิดขึ้น	ข้อสังเกต
		การศึกษาดูงาน “สู่ทาง การพัฒนาธุรกิจ ระหว่างสหกรณ์ ครั้งที่ 3”	ส่งตัวแทนร่วมเดินทาง ไปดูงานศึกษากระบวนการ การผลิตมันเส้น สะอาด	ของตนเอง
8.การพัฒนา ศักยภาพของ เครือข่ายสมาชิก	ต.ค.47	1.จัดการประชุม “สู่ทาง การพัฒนาธุรกิจ ระหว่างสหกรณ์ ครั้งที่ 4 : กรณีธุรกิจมันเส้น สะอาด” โดยขอเชิญตัว แทนของสหกรณ์เครือ ข่าย ได้แก่ สหกรณ์การ เกษตรน้ำพอง, กระนวน ,ดงมูลหนึ่ง, สหกรณ์โค นมขอนแก่น,กระนวน เข้าร่วมประชุม	- สกก.น้ำพอง จำกัดได้ สาธิตวิธีการผลิตมันเส้น สะอาด ทำให้เครือข่ายส หกรณ์ได้เห็นกระบวนการ การแปรรูป และสหกรณ์ โคนมได้ตรวจสอบคุณ ภาพและเสนอแนะการ ปรับปรุงประสิทธิภาพ การผลิต	สหกรณ์โคนมยังไม่ ค่อยพอใจในคุณภาพ ของมันเส้นสะอาดเท่า ที่ควร ซึ่งทาง สกก. น้ำพอง รับที่จะไป ปรับปรุง อย่งไรก็ ตาม สมาชิกเครือข่าย ได้แสดงความสนใจที่ จะเชื่อมโยงธุรกิจกัน
	พ.ย.47	2.การติดตามผลและให้ คำปรึกษาแนะนำในการ พัฒนาเครื่องสับมันให้ กับ สกก.น้ำพอง,กระน วน และ สก.การเข้าที่ดิน ดงมูลหนึ่ง โดยนำผู้เชี่ยวชาญ ทางด้านเครื่องกล โรงงานไปให้คำแนะนำ 3.การประชุมเพื่อติดตาม ผลการเชื่อมโยงธุรกิจ ระหว่าง สก.โคนม น้ำพอง สก.กระนวน สามัคคี และกลุ่มสัจจะ ออมทรัพย์หมู่บ้าน	-ทำให้เกิดการปรับปรุง ประสิทธิภาพของเครื่อง สับมันให้ได้ผลดียิ่งขึ้น -มีการยืนยันการเชื่อม โยงระหว่าง สก.โคนมน้ำ พอง และกลุ่มสัจจะออม ทรัพย์หมู่บ้านโดยจัดทำ สัญญาซื้อขายเมล็ดพันธุ์ หมู่บ้านจำนวน 3,000 กก. ตามราคาที่ตกลงกัน	-สมาชิกสหกรณ์เครือ ข่ายให้ความสนใจและ กระตือรือร้นเป็นอย่าง ดี -ทั้ง 2 ฝ่ายได้มีความ ตั้งใจที่จะเชื่อมโยง ธุรกิจกันในระยะต่อไป อีกด้วย

ตารางที่ 3.3 กระบวนการสร้างเครือข่ายสหกรณ์ (ต่อ)

กิจกรรม	ระยะเวลา	กระบวนการ/วิธีการ	ผลที่เกิดขึ้น	ข้อสังเกต
	ม.ค.-มี.ค.48	4.การติดตามผลการเชื่อมโยงเครือข่ายสหกรณ์ในอำเภอน้ำพองและอำเภอกระนวนและอำเภอเมือง	-สกก.น้ำพองได้ส่งมันเส้นสะอาดให้แก่ สก.โคกมน้ำพอง -สกก.น้ำพอง สก.การเข้าที่ดินดงมูลหนึ่ง สก.ดงมูลสอง สกก.กระนวน และ สกก.เมืองขอนแก่น บรรจุการผลิตมันเส้นสะอาดเป็นนโยบายของสหกรณ์ปี 47/48 - สก.การเข้าที่ดินดงมูลหนึ่งได้ส่งมันเส้นสะอาดไปให้ สก.โคกมน กระนวนสามัคคี -สก.โคกมนน้ำพอง และ สก.โคกมนกระนวน สามัคคีเกิดปัญหาความล่าช้าในการจัดทำบัญชีซื้อขายและการให้บริการแก่สมาชิก	-ทั้ง 2 ฝ่ายได้มีความตั้งใจที่จะเชื่อมโยงธุรกิจกันในระยะต่อไปอีก -สหกรณ์ภาคการเกษตรเห็นถึงสู่ทางการผลิตมันเส้นสะอาดเนื่องจากปริมาณความต้องการมันเส้นสะอาดของสหกรณ์โคกมนมีสูง -ควรมีการนำโปรแกรมทางด้านการบัญชีที่ได้มีการพัฒนาแล้วเข้าไปใช้ในสหกรณ์ดังกล่าว
หมายเหตุ จากการทำบันทึกข้อตกลงและสัญญาการซื้อขายเมล็ดพันธุ์ทุเรียน ซึ่งจะมีการส่งมอบไม่เกินวันที่ 10 มกราคม 2548 ระหว่าง กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ทุเรียน สหกรณ์โคกมน้ำพอง จำกัด และ สหกรณ์โคกมนกระนวนสามัคคี จำกัด ผลจากการติดตามเมื่อถึงระยะเวลากำหนดการส่งมอบปรากฏว่ากลุ่มสัจจะออมทรัพย์ทุเรียนไม่สามารถส่งมอบได้เนื่องจาก (1) ภัยแล้ง จากปัญหาภัยแล้งในช่วงปลายปี 2547 ที่มีความรุนแรงมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และในจังหวัดขอนแก่นก็ประสบและรุนแรงเช่นกัน ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อแปลงหญ้าจึงทำให้ทางกลุ่มไม่สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์หญ้าได้ตามที่คาดการณ์ไว้ (2) ราคาผลผลิตที่สูง จากปัญหาภัยแล้งทำให้ปริมาณผลผลิตเมล็ดพันธุ์หญ้าลดลง จึงเป็นที่ต้องการของตลาดมาก ดังนั้นจึงได้มีพ่อค้าคนกลางได้มารับซื้อในราคาที่สูงและชำระเป็นเงินสดส่งผลต่อสมาชิกกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ทุเรียนบางส่วนได้ขายผลผลิตไปจึงทำให้ทางกลุ่มไม่มีสินค้าส่งมอบแก่สหกรณ์โคกมน้ำพอง ดังนั้นแนวทางการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ทุเรียน สหกรณ์โคกมน้ำพอง จำกัด และสหกรณ์กระนวนสามัคคี จำกัด ซึ่งทางคณะนักวิจัยคาดหวังถึงการประสานความร่วมมือในช่วงแรก แต่เมื่อเกิดสภาพปัญหาดังกล่าวจึงทำให้ไม่สามารถเชื่อมโยงความร่วมมือทางธุรกิจได้				

ข้อสังเกต : เครือข่ายกลุ่มสหกรณ์

- 1 เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาของโครงการวิจัย เครือข่ายสหกรณ์จะประกอบด้วยจำนวน 10 กลุ่ม/องค์กร แบ่งได้ดังนี้ สหกรณ์จำนวน 8 สหกรณ์ ประกอบด้วย สหกรณ์การเกษตรน้ำพอง จำกัด สหกรณ์การเกษตรกระนวน จำกัด สหกรณ์การเข้าที่ดินดงมูลหนึ่ง จำกัด สหกรณ์การเข้าที่ดินดงมูลสอง จำกัด สหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด สหกรณ์โคนมน้ำพอง จำกัด สหกรณ์โคนมกระนวนสามัคคี จำกัด สหกรณ์โคนมขอนแก่น จำกัด ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร จำนวน 1 ชุมนุม คือ ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรขอนแก่น จำกัด รวมทั้ง กลุ่มสัจจะออมทรัพย์หมู่บ้านอีก จำนวน 1 กลุ่มอาชีพ
- 2) การเชื่อมโยงทางธุรกิจที่สามารถเห็นเป็นรูปธรรมในกลุ่มสหกรณ์ ได้แก่ การเชื่อมโยงเกี่ยวกับธุรกิจมันเส้นสะอาดของสหกรณ์การเกษตรน้ำพอง จำกัด กับสหกรณ์โคนมน้ำพอง จำกัด สหกรณ์การเข้าที่ดินดงมูลหนึ่ง จำกัด กับสหกรณ์โคนมกระนวนสามัคคี จำกัด และระหว่างสหกรณ์โคนมน้ำพองกับกลุ่มสัจจะออมทรัพย์หมู่บ้าน
- 3) ได้มีการกำหนดนโยบายของสหกรณ์การเกษตรที่มีการปลูกมันสำปะหลัง เพื่อการผลิตมันเส้นสะอาดและเชื่อมโยงธุรกิจกับสหกรณ์โคนม ในปีการผลิต 2547/48
- 4) ปัญหาหลักคือตัวกลางประสานงานทางธุรกิจและการใกล้เคียงผลประโยชน์ในการเชื่อมโยง ซึ่งในระยะแรก ๆ ของการเชื่อมโยงยังมีความจำเป็นอยู่ค่อนข้างมาก รวมทั้งการพัฒนาและขยายเครือข่ายก็จำเป็นที่จะต้องมิตัวกลางประสานงานอีกด้วย

บทที่ 4

ผลการเชื่อมโยงเครือข่าย

กลุ่ม/องค์กรประชาชนที่คณะนักวิจัยได้พัฒนามาเป็นเครือข่ายกัน เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาของการวิจัยแบ่งเป็น 2 เครือข่าย คือ เครือข่ายกลุ่ม/องค์กรทางการเงิน และเครือข่ายสหกรณ์ โดยแต่ละเครือข่ายประกอบด้วย กลุ่ม/องค์กรประชาชนและกิจกรรมระหว่างกันดังต่อไปนี้

4.1 เครือข่ายกลุ่มองค์กรทางการเงิน

กลุ่ม/องค์กรทางการเงินที่เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกันมีทั้งหมด 9 กลุ่ม/องค์กร ซึ่งประกอบด้วย ธนาคารหมู่บ้าน 6 ธนาคาร คือ ธนาคารหมู่บ้านวัดชัยศรีบ้านเสียว ธนาคารหมู่บ้านวัดปริบูรณ์บ้านพระบุ ธนาคารหมู่บ้านบ้านโคกกลาง ธนาคารหมู่บ้านบ้านวังเก็ง ธนาคารหมู่บ้านบ้านหัน ธนาคารหมู่บ้านบ้านไต้้น กองทุนหมู่บ้าน 1 กองทุน คือ กองทุนหมู่บ้านบ้านเสียว กลุ่มอาชีพ 1 กลุ่ม คือ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านห้วยเสือเต้น และร้านค้าหมู่บ้าน 1 ร้านค้า คือ สหการร้านค้าบ้านเสียว (แผนภาพที่ 4.1)

สำหรับกิจกรรมภายในเครือข่ายทั้งที่เกิดขึ้นแล้วคาดว่าจะเกิดขึ้นในระยะต่อไปมีดังนี้

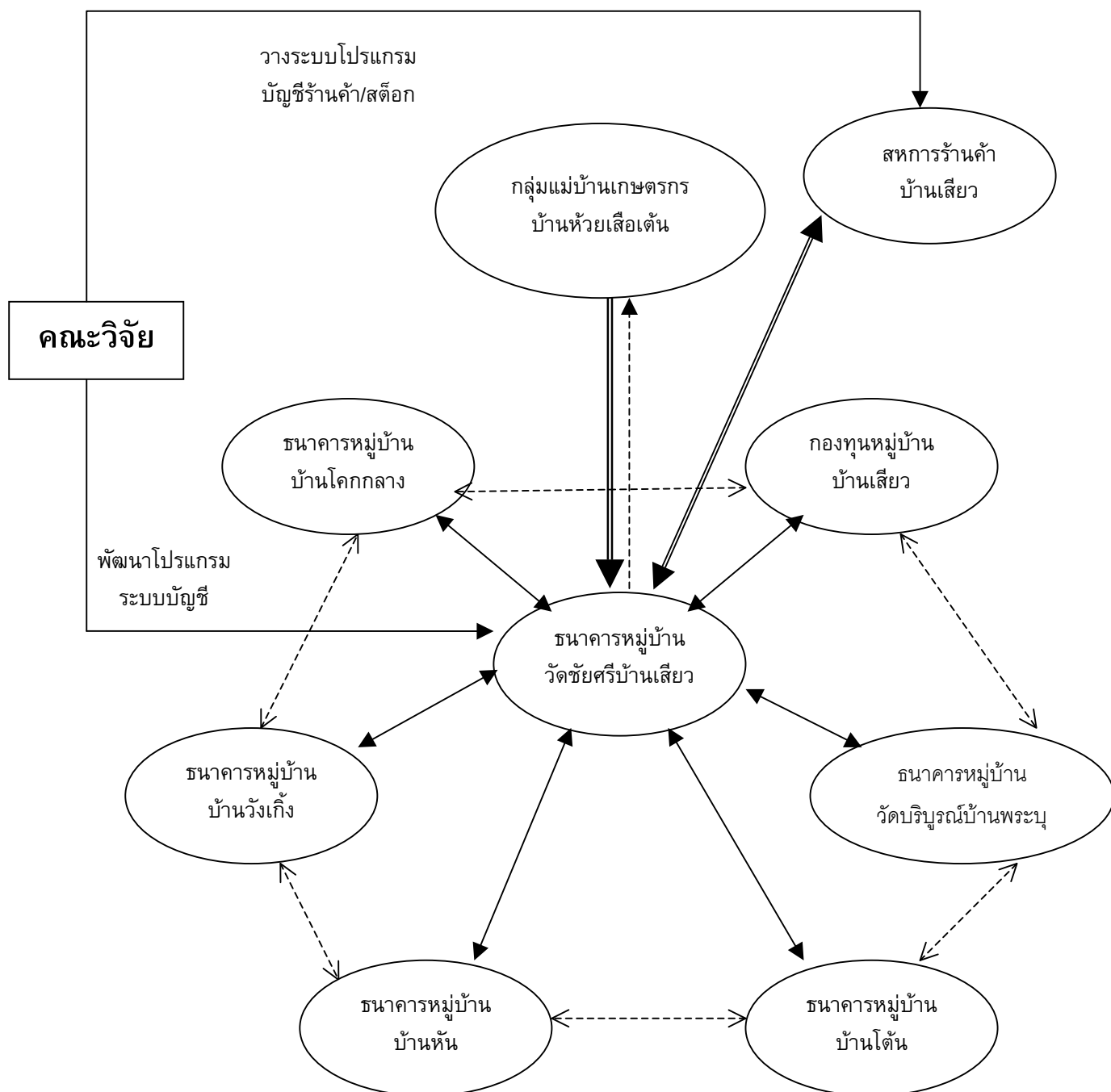
4.1.1 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านห้วยเสือเต้นได้เข้าถือหุ้นและเป็นสมาชิกของธนาคารหมู่บ้านวัดชัยศรีบ้านเสียวแล้ว ทำให้มีสิทธิในการทำธุรกรรมทางการเงินต่าง ๆ กับธนาคารหมู่บ้านวัดชัยศรีบ้านเสียวได้เช่นเดียวกับสมาชิกอื่น ๆ ของธนาคารฯ และนับเป็นครั้งแรกที่ธนาคารหมู่บ้านเปิดรับสมาชิกที่อยู่นอกหมู่บ้าน ซึ่งมีความเป็นไปได้ที่จะมีการขยายเครือข่ายในลักษณะเช่นนี้ระหว่างหมู่บ้านมากยิ่งขึ้น

4.1.2 เกิดการศึกษาดูงานระหว่างธนาคารหมู่บ้านและกองทุนหมู่บ้านต่าง ๆ โดยธนาคารหมู่บ้านและกองทุนหมู่บ้านต่าง ๆ ทั้งภายในเครือข่ายและนอกเครือข่ายได้มาศึกษาดูงานที่ธนาคารหมู่บ้านวัดชัยศรีบ้านเสียวอยู่เสมอเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้วยระบบคอมพิวเตอร์

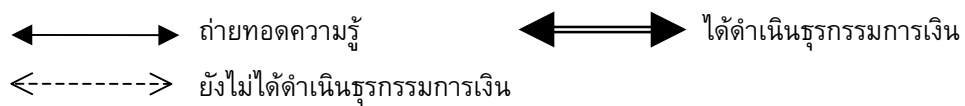
4.1.3 เกิดการศึกษาดูงานระหว่างร้านค้าของหมู่บ้านต่าง ๆ โดยร้านค้าต่าง ๆ ของหมู่บ้านอื่นได้เดินทางมาดูการปฏิบัติงานของสหการร้านค้าบ้านเสียวที่มีการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการบริหารจัดการร้านค้าซึ่งจะทำให้เกิดเครือข่ายระหว่างร้านค้าต่าง ๆ ต่อไป

4.1.4 เกิดการถ่ายทอดความรู้ในการบริหารจัดการกลุ่มระหว่างกันโดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในการบริหารจัดการกลุ่ม ได้แก่ การจัดการข้อมูล ระบบบัญชี การประมวลผลรายงานทางการเงินต่าง ๆ ซึ่งระบบดังกล่าวกำลังขยายไปยังธนาคารหมู่บ้าน วัดบวรนิเวศน์บ้านพระบุเป็นลำดับต่อไป และยังเป็นที่ต้องการของธนาคารหมู่บ้านและกองทุนหมู่บ้านอื่น ๆ อีกด้วย

4.1.5 มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เมื่อกลุ่ม/องค์กรใดประสบปัญหาการบริหารงาน ซึ่งในระยะต่อไปธนาคารหมู่บ้านและกองทุนหมู่บ้านที่เป็นเครือข่ายเหล่านี้อาจมีการทำธุรกรรมทางการเงินระหว่างกัน หรือควบกิจการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งภายในเครือข่ายให้มากยิ่งขึ้น

แผนภาพที่ 4.1 เครือข่ายกลุ่ม/องค์กรประชาชน(องค์กรการเงิน) จังหวัดขอนแก่น

4.2 เครือข่ายสหกรณ์

ผลการเชื่อมโยงเครือข่ายสหกรณ์พบว่า มีทั้งหมด 10 กลุ่ม/องค์กร ประกอบด้วย สหกรณ์ภาคการเกษตรจำนวน 5 สหกรณ์ คือ สหกรณ์การเกษตรน้ำพอง จำกัด สหกรณ์การเกษตรกระนวน จำกัด สหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด สหกรณ์การเช่าที่ดินดงมูลหนึ่ง จำกัด สหกรณ์การเช่าที่ดินดงมูลสอง จำกัด สหกรณ์โคนมจำนวน 3 สหกรณ์ คือ สหกรณ์โคนมน้ำพอง จำกัด สหกรณ์โคนมกระนวนสามัคคี จำกัด สหกรณ์โคนมขอนแก่น จำกัด ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรจำนวน 1 ชุมนุม คือ ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัดขอนแก่น จำกัด และกลุ่มอาชีพจำนวน 1 กลุ่ม คือ กลุ่มสัจจะออมทรัพย์หมู่บ้าน จำกัด (แผนภาพที่ 4.2)

กิจกรรมต่าง ๆ ภายในเครือข่ายสหกรณ์ทั้งที่เกิดขึ้นแล้วและคาดว่าจะเกิดขึ้นในระยะต่อไปมีดังนี้

4.2.1 เกิดการศึกษาดูงานร่วมกันโดยคณะผู้วิจัยได้นำสหกรณ์ที่สนใจจะผลิตมันเส้นสะอาดจำนวน 5 สหกรณ์ไปศึกษาดูงานกระบวนการผลิตมันเส้นสะอาดของ สกต.เลิงสา จำกัด จังหวัดนครราชสีมา รวมทั้งศึกษาดูงานและเข้าร่วมฝึกอบรมการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตโดยใช้มันสำปะหลังพันธุ์ห้วยบง 60 ณ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีขอนแก่น ซึ่งทำให้สมาชิกเครือข่ายสหกรณ์เห็นศักยภาพและความเป็นไปได้ในการผลิตภายในเครือข่าย อีกทั้งได้รับทราบสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำธุรกิจนี้ด้วย

4.2.2 เกิดการถ่ายทอดความรู้ภายในเครือข่ายสหกรณ์ โดยที่สหกรณ์การเกษตรน้ำพอง จำกัด ได้สาธิตกระบวนการผลิตมันเส้นสะอาดให้แก่สมาชิกเครือข่ายได้รับทราบแนวทางการผลิต ซึ่งจะได้นำไปส่งเสริมให้สมาชิกของแต่ละสหกรณ์ต่อไป

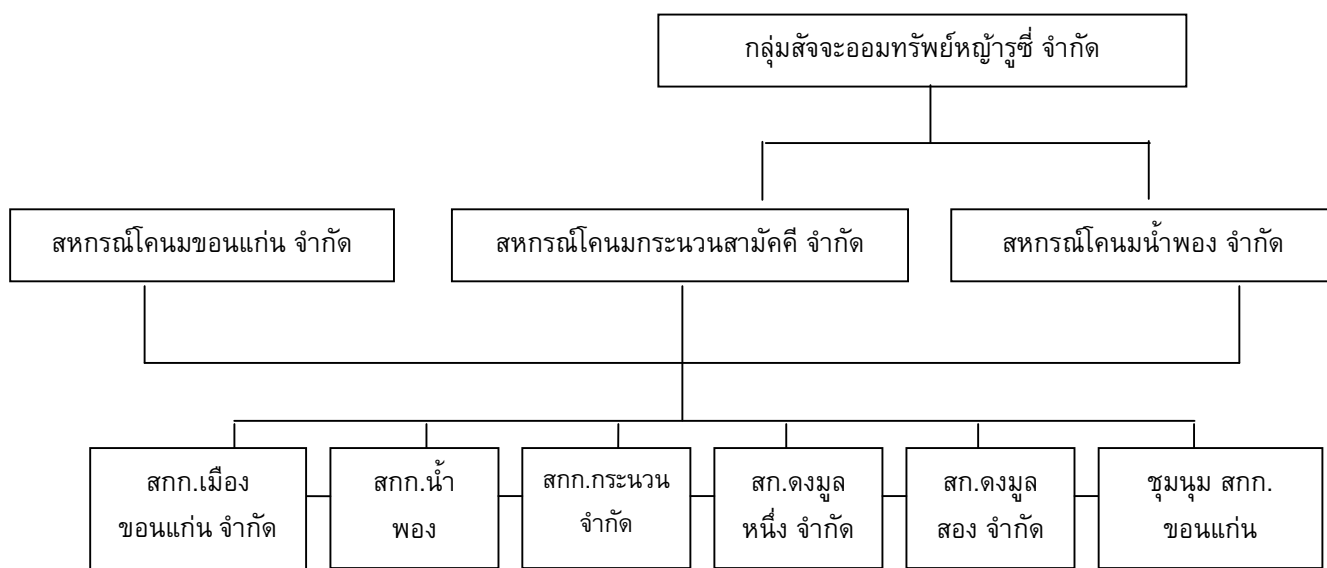
4.2.3 เกิดการวางแผนการดำเนินธุรกิจมันเส้นสะอาดของเครือข่ายสหกรณ์ ปี 2547/48 ซึ่งผลจากการศึกษาลู่ทางความเป็นไปได้ธุรกิจมันเส้นสะอาดและการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างสหกรณ์ภาคการเกษตรกับสหกรณ์โคนม ทำให้สหกรณ์การเกษตรน้ำพอง จำกัด สหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด สหกรณ์การเกษตรกระนวน จำกัด สหกรณ์การเช่าที่ดินดงมูลหนึ่ง จำกัด และสหกรณ์การเช่าที่ดินดงมูลสอง จำกัด ได้นำเสนอโครงการมันเส้นสะอาดให้แก่คณะกรรมการสหกรณ์ของตน ซึ่งได้กำหนดเป็นโครงการเพื่อทำการผลิตในปีการผลิต 2547/48 แก่สมาชิกสหกรณ์ที่เข้าร่วมโครงการนำร่องการผลิตมันเส้นสะอาดเพื่อส่งขายให้แก่สหกรณ์โคนมต่อไป

4.2.4 เกิดการเชื่อมโยงธุรกิจมันเส้นสะอาดภายในเครือข่ายสหกรณ์ โดยสหกรณ์การเกษตรน้ำพอง จำกัด ได้เจรจาและส่งมอบมันเส้นสะอาดเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบอาหารชั้นให้แก่สหกรณ์โคนมน้ำพอง จำกัด ครั้งแรกในวันที่ 12 พฤศจิกายน 2547 จำนวน 6,360 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่า 21,624 บาท และจะมีการส่งมอบในช่วงการผลิตครั้งต่อไป นอกจากนั้นแล้วทางสหกรณ์การเกษตรที่ติดงมูลหนึ่ง จำกัด ได้แปรรูปมันเส้นสะอาดส่งขายให้แก่สหกรณ์โคนมกระนวนสามัคคี จำกัด ตั้งแต่วันที่ 19 มกราคม – 19 มีนาคม 2548 โดยรับซื้อหัวมันสดจากสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการมันเส้นสะอาด จำนวน 279,760 กก. คิดเป็นมูลค่า 475,592 บาท และรับซื้อมันแห้ง จำนวน 12,360 กก. เป็นมูลค่า 43,260 บาท. ซึ่งได้นำหัวมันสดมาแปรรูปรวมทั้งมันเส้นสะอาดซึ่งแปรรูปจากสมาชิกส่งจำหน่ายจำนวน 142,500 กก. เป็นมูลค่า 598,500 บาท และได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

สำหรับวัตถุดิบที่ได้ส่งมอบไปนั้นทางสหกรณ์โคนมน้ำพอง จำกัด และสหกรณ์โคนมกระนวนสามัคคี จำกัด มีความพึงพอใจเนื่องจากคุณภาพการผลิตค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับ การรับซื้อกับบริษัทเอกชน [ปริมาณความต้องการมันเส้นรวมทั้งปีของสหกรณ์โคนมทั้ง 3 แห่งในจังหวัดขอนแก่น (สหกรณ์โคนมขอนแก่น จำกัด สหกรณ์โคนมน้ำพอง จำกัด สหกรณ์โคนมกระนวนสามัคคี จำกัด) มีความต้องการมันเส้นประมาณเดือนละ 700 ตัน ราคาดมันเส้นเฉลี่ยในปี 2548 กิโลกรัมละ 4.20 บาท ดังนั้นคิดเป็นมูลค่าเป็นเงิน 2,940,000 บาท/เดือน หรือ 35,820,000 บาทต่อปี] (ภาคผนวกที่ 1)

4.2.5 ผลจากการเชื่อมโยงเครือข่ายทำให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างชุมชนสหกรณ์การเกษตรจังหวัดขอนแก่น และสหกรณ์โคนมน้ำพอง จำกัด โดยทางชุมชนซึ่งมีโรงสีได้มีการทำสัญญาขายรำอ่อน เพื่อใช้เป็นส่วนผสมอาหารโคนม จำนวน 30 กระสอบ คิดเป็นมูลค่า 4,500 บาท ให้แก่ทางสหกรณ์โคนมน้ำพอง จำกัด และคาดว่าจะมีการส่งมอบผลผลิตในรอบการผลิตระยะต่อไป

4.2.6 เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างสหกรณ์โคนมและกลุ่มอาชีพ โดยสหกรณ์โคนมน้ำพอง จำกัด สหกรณ์โคนมกระนวนสามัคคี จำกัด และกลุ่มสัจจะออมทรัพย์หมู่บ้านผู้เป็องตันได้ทำบันทึกข้อตกลงระหว่างกันเพื่อเป็นแนวทางการซื้อ-ขายเมล็ดพันธุ์หญ้าที่ โดยสหกรณ์โคนมน้ำพอง จำกัด ได้ตกลงทำบันทึกข้อตกลงเป็องตัน จำนวน 5,000 กก. และสหกรณ์โคนมกระนวนสามัคคี จำกัด จำนวน 2,000 กก. แต่เนื่องจากปีการผลิต 2547/48 เกิดปัญหาภัยแล้งจึงทำให้ไม่สามารถส่งมอบผลผลิตได้ อย่างไรก็ตามคาดว่าจะมีการส่งมอบผลผลิตในปีต่อไปหากไม่ประสบปัญหาในการเก็บเกี่ยวผลผลิต

แผนภาพที่ 4.2 เครือข่ายสหกรณ์ในจังหวัดขอนแก่น

บทที่ 5

บทสังเคราะห์

ประสบการณ์จากการทำงานในโครงการนี้ในพื้นที่จังหวัดขอนแก่นในช่วงระยะเวลา 2 ปี ได้ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจทั้งในสถานภาพของกลุ่ม/องค์กรของประชาชนที่มีอยู่ ทั้งองค์กรที่เรียกว่าสหกรณ์ และองค์กรที่ใช้ชื่อเรียกอื่น ๆ แต่ได้ทำงานภายใต้อุดมการณ์ที่ร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และช่วยตนเอง อีกทั้งได้มีการทดลองทำงานในรูปแบบของธุรกิจ และการเรียนรู้ร่วมกัน กิจกรรมที่ได้ทดลองทำนั้นมีทั้งที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ ในส่วนที่ประสบความสำเร็จก็มีทั้งที่เป็นความสำเร็จที่คาดว่าจะเป็นไปได้อย่างยิ่งย่น และที่อาจเป็นความสำเร็จชั่วคราว ซึ่งผลจากการทำงานร่วมกันกับองค์กรประชาชนเหล่านี้อาจสรุปบทเรียนได้ดังต่อไปนี้

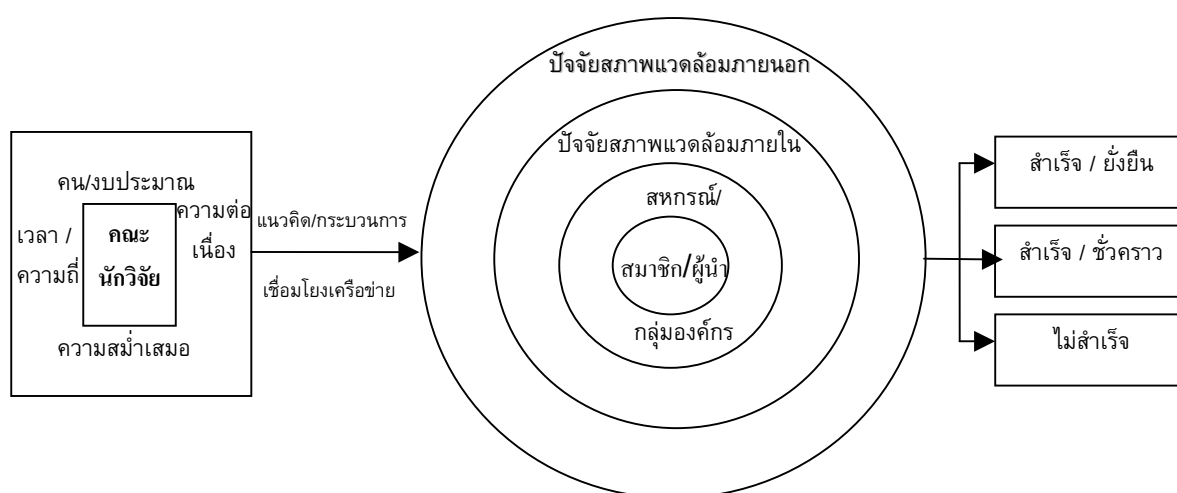
5.1 ปัจจัยความสำเร็จ / ไม่สำเร็จ

ถึงแม้ว่าในการดำเนินงานโครงการทางคณะนักวิจัย ผู้นำองค์กร และชาวบ้านที่เข้าร่วมโครงการจะประสงค์ที่จะให้โครงการต่าง ๆ ประสบความสำเร็จก็ตาม แต่ในการดำเนินงานโครงการก็พบว่ามีปัญหาและอุปสรรคเกิดขึ้นในขั้นตอนการดำเนินงาน ซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. **สมาชิก/ผู้นำองค์กร** การพัฒนาเครือข่ายต่าง ๆ นั้นจะประสบความสำเร็จก็ขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งขององค์กรสมาชิก องค์กรจะเข้มแข็งก็ขึ้นอยู่กับสมาชิกและผู้นำขององค์กรนั้น ๆ โดยที่สมาชิกต้องให้ความสนใจ และร่วมมือกับกิจกรรมขององค์กร และผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความคิดริเริ่ม มีความอดทน และเสียสละ จากประสบการณ์พบว่า องค์กรที่มีความเข้มแข็งบางองค์กรขาดผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มองแต่ผลประโยชน์เฉพาะขององค์กรของตน ทำให้ไม่สนใจที่จะเข้าร่วมกิจการของเครือข่าย เว้นแต่จะเป็นการเข้าร่วมเป็นครั้งคราว และเกิดผลประโยชน์โดยตรงแก่องค์กรของตน หากเป็นเช่นนั้นโอกาสที่เครือข่ายจะประสบความสำเร็จก็จะเป็นการยาก

2. **กระบวนการ** ในการดำเนินกิจกรรมของเครือข่าวนั้นจะต้องเป็นกิจกรรมที่อยู่ในความสนใจร่วมกันขององค์กรสมาชิก ในบางครั้งการจัดตั้งเครือข่ายก็มีความประสงค์จะให้ มีองค์กรสมาชิกจำนวนมาก เพื่อจะแสดงถึงพลัง และอำนาจต่อรอง แต่กิจกรรมที่ทำนั้นเมื่อไม่ได้มีผลประโยชน์หรือในความสนใจขององค์กรสมาชิก องค์กรสมาชิกก็จะค่อยร่อยหรอหายไป ในที่สุดเครือข่าวนั้น ๆ ก็ต้องปิดตัวเอง นอกจากนั้นในกระบวนการจัดตั้งเครือข่ายก็ต้องให้บทบาทการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของสมาชิก และให้สมาชิกมีความรู้สึกว่าได้รับประโยชน์จาก

การมีเครือข่าย ในกระบวนการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรทางการเงินภายใต้โครงการนี้ทางคณะผู้วิจัยได้ใช้การพัฒนาด้านความรู้ทางด้านการเงินซึ่งอาศัยสถาบันการศึกษาอย่างเช่น มหาวิทยาลัยขอนแก่นเป็นผู้ให้สนับสนุนเนื่องจากเป็นความต้องการขององค์กรสมาชิก และสมาชิกผู้ให้บริการมีความเห็นว่าเป็นประโยชน์ทั้งในแง่ของความถูกต้องรวดเร็ว และทันสมัย อันจะช่วยยกระดับความสามารถในการแข่งขันกับองค์กรธุรกิจอื่น ๆ การที่ทางโครงการได้ใช้สถาบันการศึกษาในท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในเรื่องนี้ ก็ถือว่าเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญ เพราะจะช่วยให้การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างองค์กรประชาชน กับองค์กรสนับสนุนทางวิชาการได้มีอย่างต่อเนื่อง ไม่สิ้นสุดลงเมื่อโครงการทดลองนี้ได้จบสิ้น

แผนภาพที่ 5.1 กรอบและแนวคิดการสร้างตัวชี้วัดความสำเร็จโครงการ

3. สภาพแวดล้อมภายในองค์กร/เครือข่าย ความแตกต่างขององค์กรภายในเครือข่ายเดียวกันก็สร้างปัญหาได้เช่นกัน ตัวอย่างเช่น ภายในเครือข่ายขององค์กรทางการเงิน ก็มีทั้งองค์กรที่มีความเข้มแข็งและองค์กรที่มีปัญหา องค์กรที่มีปัญหามักจะถูกตั้งข้อรังเกียจ และจะไม่ได้รับการยอมรับให้ร่วมกิจกรรมอย่างใกล้ชิด อย่างไรก็ตามการที่จะเลือกเฉพาะองค์กรที่มีความพร้อมเหมือน ๆ กันหมด ก็เชื่อว่าทำได้ง่าย ๆ เพราะฉะนั้นองค์กรสมาชิกจำเป็นต้องเข้าใจถึงความแตกต่างและมีความพยายามที่จะช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน นอกจากนั้นในกรณีของกลุ่มหมู่บ้านซึ่งมีปัญหาในเรื่องการแข่งขันระหว่างกลุ่มที่ดำเนินกิจการในลักษณะเดียวกัน และมีปัญหาความเข้าใจในจรรยาบรรณในทางธุรกิจ เพราะเมื่อมีข้อตกลงร่วมกันในการขายผลิตภัณฑ์กับเครือข่ายของสหกรณ์โคนมแล้ว ก็มีปัญหาในการส่งมอบเนื่องจากความเปลี่ยนแปลง

แปลงของราคาทำให้กลุ่มไม่ได้ปฏิบัติตามพันธะสัญญาที่ได้ตกลงกันได้ ทำให้ธุรกิจการค้าไม่สามารถดำเนินอย่างต่อเนื่องได้

4. สภาพแวดล้อมภายนอก สภาพแวดล้อมภายนอกของเครือข่ายก็มีบทบาทที่จะให้เครือข่ายใด ๆ เกิดขึ้นมาได้หรือไม่ การที่เกิดการส่งเสริมการเลี้ยงโคนม-โคเนื้อ อย่างกว้างขวาง ก็เป็นเหตุให้มีความต้องการมันเส้นที่ใช้เป็นอาหารสัตว์ผนวกกับความต้องการมันเส้นจำนวนมหาศาลของจีน เป็นที่น่าสนใจว่าสภาพแวดล้อมภายนอกนี้มีบทบาทต่อความสนใจขององค์กรและเครือข่ายที่ทางโครงการได้เข้าไปปฏิบัติงานเป็นอย่างมาก เพราะบรรดาสหกรณ์การเกษตรต่าง ๆ ในพื้นที่ซึ่งมีสมาชิกผลิตมันสำปะหลังอยู่จำนวนมาก ได้มีความตื่นตัวและสนใจที่จะทำธุรกิจในการแปรรูปมันเส้นกันอย่างกว้างขวางถึงกับได้มีการกำหนดไว้ในแผนงานประจำปี อย่างไรก็ตามกิจกรรมนี้จะเกิดขึ้นได้สำเร็จก็ต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจในเรื่องกระบวนการผลิต กระบวนการค้าและกระบวนการทำงานร่วมกันในระหว่างสมาชิกภายในองค์กรและเครือข่าย ยิ่งเป็นการทำงานระหว่างเครือข่าย เช่น ระหว่างเครือข่ายสหกรณ์ผู้ผลิตและแปรรูปมันสำปะหลังหรือกลุ่มอาชีพที่ผลิตเมล็ดพันธุ์หญ้าซึ่งกับเครือข่ายของสหกรณ์โคนมด้วยแล้ว ปัญหายังมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น บรรดาองค์กรที่เกี่ยวข้องจำเป็นจะต้องสร้างความรู้ความเข้าใจในผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในระยะยาว การที่จะสร้างจิตสำนึกให้เกิดขึ้นนั้นคงมิใช่เพียงแต่การบรรยายหรืออบรมสั่งสอน แต่จะต้องมีกระบวนการจัดการที่จะให้สมาชิกหรือองค์กรได้เห็นผลกระทบในกรณีที่ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขของธุรกรรมทางการค้า ในส่วนของธนาคารหมู่บ้านซึ่งเป็นสถาบันการเงินในท้องถิ่นที่ได้ริเริ่มและดำเนินการมาด้วยตัวของชาวบ้านกันเอง ก็ได้รับผลกระทบอันเนื่องมาจากนโยบายของรัฐทั้งทางบวกและทางลบ ตัวอย่างเช่น การที่รัฐจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้นมา และมีการปล่อยสินเชื่อแก่สมาชิกของกองทุนในอัตราที่ต่ำกว่า ก็อาจมีผลกระทบอยู่บ้างต่อธนาคารหมู่บ้าน แต่เนื่องจากการรวมตัวด้วยจิตสำนึกและความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดีของสมาชิกจึงทำให้ธนาคารหมู่บ้านยังสามารถดำรงอยู่ได้ กระแสที่รัฐบาลพยายามที่จะเปลี่ยนกองทุนหมู่บ้านให้เป็นธนาคารหมู่บ้านทั่วประเทศ โดยหวังว่าจะได้เป็นสถาบันการเงินในท้องถิ่นนั้นก็สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของธนาคารหมู่บ้านที่มีอยู่แล้ว เพียงแต่ว่าในการดำเนินงานนั้นจะต้องสร้างความรู้และความเข้าใจให้เกิดกับสมาชิกอย่างแท้จริงและเห็นผลประโยชน์ของการมีสถาบันดังกล่าว มิใช่เป็นเพียงแต่กระแสหรือความต้องการของรัฐเท่านั้น ตัวอย่างของการสนับสนุนการดำเนินงานที่ทางโครงการนี้ได้ทดลองทำก็เป็นเรื่องที่น่าสนใจและหากรัฐบาลจะเข้ามาดำเนินการสนับสนุนก็จะช่วยให้ธนาคารหมู่บ้านสามารถดำรงอยู่ได้ในระยะยาว และสามารถเป็นหลักในแง่ของการสนับสนุนด้านเงินทุนแก่ประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างกว้างขวาง

5. บทบาทของคณะนักวิจัย คณะนักวิจัยก็นับว่ามีบทบาทไม่น้อยต่อความสำเร็จของการพัฒนาเครือข่าย เพราะต้องยอมรับว่าเครือข่ายที่เกิดขึ้นภายใต้โครงการวิจัยนี้ นักวิจัยก็มีบทบาทในด้านต่าง ๆ ไม่น้อย นับตั้งแต่เป็นผู้ประสานงานในองค์กรสมาชิกเครือข่ายได้มา

พบปะ พูดจา และปรึกษาหารือกัน เป็นผู้ประสานงานกับองค์กรอื่น ๆ รวมทั้งองค์กรของรัฐที่จะเข้ามาช่วยสนับสนุนการดำเนินการของเครือข่าย เป็นผู้สนับสนุนในการนำเทคโนโลยีบางอย่างเข้ามาใช้ อย่างไรก็ตามบทบาทของคณะนักวิจัยจะต้องได้รับการตรวจสอบว่ามีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใดเพราะหากเป็นบทบาทที่มีมากเกินไป จนกระทั่งองค์กรสมาชิกเห็นว่าเมื่อโครงการเสร็จสิ้นลงไปแล้วและไม่มีคณะนักวิจัยก็จะไม่สามารถทำงานต่อไปได้ ในขณะเดียวกันก็ไม่ใช่ไม่มีบทบาท หรือมีบทบาทน้อยเกินไปกว่าความจำเป็นที่จะต้องมี ก็จะเป็นผลทำให้โครงการต้องหยุดชะงัก หรือไม่สามารถดำเนินต่อไปได้ ดังนั้นความเหมาะสมพอดีของบทบาทของคณะนักวิจัยจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ และที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือความสม่ำเสมอในการทำงานของคณะนักวิจัย รวมทั้งการทำงานอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งแผนงานหรือเป้าหมายของเครือข่ายประสบความสำเร็จก็เป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่ง กิจกรรมของโครงการทั้งหมดอาจไม่จำเป็นต้องมีมาก แต่ในสิ่งที่ได้ตกลงกันไว้จะต้องมีความมั่นคง และแน่วแน่ที่จะต้องทำให้ได้ เว้นเสียแต่ว่าจะเป็นปัญหาที่ไม่สามารถแก้ได้จริง ๆ ในกรณีของโครงการวิจัยนี้พบว่าได้มีการทบทวนการติดต่อประสานงานกันอย่างเต็มที่โดยเฉพาะในเรื่องของการจัดประชุมหรือจัดเวทีเพื่อพบปะกันระหว่างองค์กรในเครือข่ายเดียวกัน หรือการประสานงานในการทำธุรกิจข้ามเครือข่าย สิ่งที่สำคัญก็คือการช่วยสนับสนุนในการพัฒนาเชิงธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารทางการเงินของธนาคารหมู่บ้านหรือร้านค้าของสหกรณ์ที่ดี ทางคณะนักวิจัยได้ทบทวนในการลงพื้นที่หลายต่อหลายครั้งอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งระบบสามารถใช้งานได้อย่างจริงจัง อย่างไรก็ตามเพื่อให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นการดำเนินการโดยกลุ่มของชาวบ้านด้วยกันเอง ทางคณะผู้วิจัยก็ได้สนับสนุนให้ธนาคารหมู่บ้านวัดชัยศรีบ้านเสียวเป็นแกนนำ ทั้งในด้านของการเป็นต้นแบบในการบริหารจัดการของธนาคารโดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์และการฝึกอบรมให้สมาชิกในเครือข่ายสามารถทำงานภายใต้ระบบนี้ได้ ปรากฏว่าเครือข่ายได้ขยายออกไปอย่างกว้างขวาง โดยมีธนาคารหมู่บ้านในพื้นที่ถึง 5 แห่ง และยังมีกองทุนหมู่บ้านที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมอีก 1 แห่ง กลุ่มอาชีพอีก 2 กลุ่ม

5.2 ความยั่งยืนของเครือข่าย

ความสำเร็จของเครือข่ายอาจจะมีทั้งประเภทที่เป็นความสำเร็จอย่างยั่งยืน และตลอดไปในระยะยาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของการพัฒนาระบบสารสนเทศหรือระบบคอมพิวเตอร์ของธนาคารหมู่บ้านและร้านค้าสหกรณ์ก็อาจถือได้ว่าเป็นประเภทนี้ เพราะดูจากความสนใจของผู้บริหารองค์กรภายในเครือข่ายและสมาชิกของแต่ละองค์กรก็ล้วนแต่เห็นผลประโยชน์และมีความพึงพอใจที่สามารถจัดทำระบบความร่วมมือเกิดขึ้นมาได้ ความกระตือรือร้นที่จะนำเอาระบบนี้เข้ามาใช้ อาจจะพิจารณาได้จากการที่แต่ละองค์กรต่างลงทุนในการจัดหาอุปกรณ์ด้วยตนเอง ทางโครงการเพียงแต่ให้การสนับสนุนในด้านการพัฒนาโปรแกรมและการจัดฝึกอบรมเป็นหลัก อย่างไรก็ตามความสำเร็จบางอย่างซึ่งดูเหมือนว่าจะเกิดขึ้นแต่มีได้เป็นไปอย่างยั่งยืน

หรือเกิดขึ้นเพียงในระยะแรก ๆ เท่านั้น ตัวอย่างเช่น กรณีที่สามารถนำเอาสหกรณ์การเกษตรเข้ามาดำเนินการผลิตมันเส้นสะอาดและจัดให้มีการซื้อขายกับเครือข่ายของสหกรณ์โคนมในจังหวัดขอนแก่น ถึงแม้ว่าในระยะแรกจะสามารถดำเนินการซื้อขายกันขึ้นมาอย่างเป็นรูปธรรม แต่เนื่องมาจากประสบการณ์ในการผลิตยังไม่เพียงพอ คุณภาพของมันเส้นสะอาดจึงยังไม่เป็นไปตามความต้องการของผู้ซื้อเท่าใดนัก อีกทั้งระบบการผลิตยังไม่ลงตัวเพราะทางสหกรณ์การเกษตรประสงค์จะให้สมาชิกของสหกรณ์เป็นผู้ผลิตมันเส้นสะอาดกันเอง ส่วนสหกรณ์จะเป็นผู้จัดหาทุนและอุปกรณ์การแปรรูปมันให้ อีกทั้งจะทำหน้าที่รวบรวมและจัดจำหน่ายผลผลิตที่ผลิตได้ แต่อย่างไรก็ตามเพื่อให้การเชื่อมโยงเครือข่ายของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรและสหกรณ์โคนมในด้านการทำธุรกิจมันสับมือยังมีแรงผลักดันและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทางกลุ่มจึงได้จัดตั้งเครือข่ายกลุ่มผู้ผลิตและผู้ใช้มันสับมือขึ้นมาอย่างไม่เป็นทางการ โดยลงมติให้ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรน้ำพอง จำกัด เป็นผู้ประสานงานของเครือข่าย โดยมีรายชื่อเครือข่ายในภาคผนวกที่ 1

การวิเคราะห์การคงอยู่ของกิจกรรมในเครือข่ายกลุ่ม/องค์กรประชาชนในจังหวัดขอนแก่น อาจแบ่งออกได้เป็น 2 มิติ

มิติแรก การคงอยู่ของเครือข่ายเกิดขึ้นจากแรงภายในกลุ่มเอง เนื่องจากผู้นำ/สมาชิกได้เห็นถึงความสำคัญของกิจกรรมที่โครงการได้ดำเนินการมา ให้เกิดแนวทางในการดำเนินธุรกิจใหม่ร่วมกันของเครือข่ายสหกรณ์ หรือแม้กระทั่งกิจกรรมถ่ายทอดความรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเครือข่ายองค์กรการเงิน ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะคงอยู่และช่วยเสริมให้เกิดความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่อไป

มิติที่สอง การคงอยู่ของเครือข่ายเกิดจากแรงสนับสนุนของหน่วยงานภายนอก ซึ่งได้แก่การที่ทางจังหวัดได้มีความสนใจ และมีนโยบายที่จะเข้ามาสานต่อภารกิจที่คณะนักวิจัยได้ดำเนินการไว้ต่อไป นอกจากนั้นทางคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งมีบทบาทในด้านการให้บริการวิชาการแก่สังคมอยู่แล้วจะเป็นอีกองค์กรหนึ่งที่จะเข้าไปช่วยสนับสนุนเชิงวิชาการ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาโปรแกรมการเงินและส่งเสริมการดำเนินงานของกิจกรรมด้านต่าง ๆ ที่ทางคณะนักวิจัยได้ดำเนินงานมาในโครงการนี้แก่กลุ่มสหกรณ์อย่างต่อเนื่อง

5.3 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ประสบการณ์จากการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการของโครงการนี้ ทำให้เกิดการเรียนรู้ในหลายสิ่งหลายอย่างและมีข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติดังต่อไปนี้

(1) การดำเนินโครงการอะไรจะต้องเริ่มจากองค์กรที่มีอยู่แล้วในพื้นที่ มิใช่ไปสร้างองค์กรขึ้นมาใหม่เพราะจะต้องเสียเวลามากกว่าที่จะจัดตั้งได้สำเร็จ องค์กรที่ตั้งขึ้นมาใหม่มักจะเป็น

องค์กรที่ทำตามกระแส หรือนโยบายของรัฐ ซึ่งเมื่อเวลาผ่านไป หรือนโยบายของรัฐเปลี่ยนไป การสนับสนุนจากภาครัฐหมดสิ้นลง โครงการก็ต้องสิ้นสุดลงด้วยเช่นกัน

(2) ความร่วมมือระหว่างองค์กรในเครือข่ายควรที่จะเป็นองค์กรที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน และหากเป็นไปได้ก็ควรจะอยู่ในพื้นที่ซึ่งไม่อยู่ห่างไกลกันมากนักเพื่อความสะดวกในการติดต่อและมีกิจกรรมร่วมกัน

(3) ความร่วมมือกันระหว่างเครือข่ายนั้นควรจะเป็นกิจกรรมที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน และเป็นกิจกรรมที่อยู่ในความสนใจของทั้งสองฝ่าย

(4) ผู้ที่เข้ามาทำหน้าที่เชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายควรจะเป็นผู้ที่องค์กรเครือข่ายที่เกี่ยวข้องให้ความไว้วางใจและเชื่อถือ อีกทั้งจะต้องทำงานอย่างจริงจังและต่อเนื่องจนกระทั่งกิจกรรมดำเนินไปจนพบกับความสำเร็จ

(5) ในการดำเนินการเชื่อมโยงควรที่จะให้องค์กรในท้องถิ่นมีบทบาท โดยอาจจะมีการคัดเลือกองค์กรหลักเพื่อที่จะเป็นผู้ติดต่อประสานงาน เป็นต้นแบบสำหรับการทดลองทำกิจกรรมบางอย่างที่ยังเป็นของใหม่และสมาชิกโดยทั่วไปยังไม่เข้าใจ รวมทั้งยังไม่เห็นผลประโยชน์ ดังเช่น ธนาคารหมู่บ้านวัดชัยศรีบ้านเสียวที่เป็นต้นแบบในการพัฒนาเครือข่ายสารสนเทศแก่สมาชิกในเครือข่าย

(6) ในการทำเอกสารสัญญาความร่วมมือระหว่างองค์กรเครือข่าย หนังสือบันทึกความร่วมมือระหว่างองค์กรเพียงอย่างเดียวยังไม่เป็นการเพียงพอ ในกรณีที่เป็นธุรกิจซื้อขายสินค้าจำเป็นจะต้องมีสัญญาซื้อขายควบคู่กันไปด้วย และสัญญาซื้อขายจะต้องมีการระบุชนิดและประเภทของสินค้า เงื่อนไขการชำระเงินและค่าปรับหากมิได้ปฏิบัติตามสัญญาให้ชัดเจน เพื่อที่จะให้คู่สัญญาจะต้องรับผิดชอบหากมิได้ปฏิบัติตามสัญญา

(7) ในการประชุมเครือข่ายควรที่จะแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทแรกเป็นการประชุมทั่วไปสำหรับสมาชิกเครือข่ายทั้งหมด เพื่อที่จะได้ใช้เป็นเวทีสำหรับรับทราบข้อมูลต่าง ๆ และเสนอโครงการที่เห็นว่าจะเป็นประโยชน์ร่วมกันของสมาชิกโดยส่วนรวม การประชุมประเภทนี้อาจจะมีเป็นครั้งคราวไม่บ่อยเกินไปนักเพราะหากประชุมกันถี่เกินไป และไม่มีเนื้อหาสาระที่น่าสนใจสมาชิกก็จะเบื่อหน่ายต่อการเข้าร่วมประชุม ประเภทที่สองเป็นการประชุมเฉพาะองค์กรหรือเครือข่ายที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น สหกรณ์ที่สนใจในการทำมันเส้นสะอาดก็อาจจะมาเข้าร่วมประชุมกัน ในขณะที่การประชุมร่วมกันระหว่างเครือข่ายสหกรณ์มันเส้น กับเครือข่ายสหกรณ์โคนม ก็จัดให้มีขึ้นสำหรับการปรึกษาหารือและทำสัญญาซื้อขายสินค้ากันระหว่างคู่ค้า เป็นต้น

(8) การจัดให้มีการศึกษาดูงานร่วมกันระหว่างองค์กรสมาชิกในเครือข่าย ก็ยังถือว่าเป็นกิจกรรมที่ได้ผล เพราะนอกเหนือจากการได้ศึกษาเรียนรู้ร่วมกันแล้วยังเป็นการสร้างความคุ้นเคยและสร้างความสนิทสนมในระหว่างสมาชิกของเครือข่าย ปัญหาอยู่ที่การจัดกิจกรรม

ลักษณะนี้ควรที่จะมีการทำกันอย่างต่อเนื่อง มิใช่ว่าจัดครั้งเดียวแล้วก็เลิกกันไป กิจกรรมที่ไปศึกษาดูงานอาจจะหลากหลาย เช่น การไปดูกิจการการแปรรูปมันของสหกรณ์ หรือผู้ประกอบการในท้องถิ่น การไปศึกษาดูงานของโรงงานประกอบเครื่องสีมัน การไปเยี่ยมชมธุรกิจการค้ามันเส้น เป็นต้น

(9) การประชุมระหว่างสมาชิกเครือข่ายนั้น ควรเน้นที่ตัวกิจกรรมที่เครือข่ายจะทำการมากกว่าเน้นในเรื่องตัวองค์กรเพราะหากเน้นที่ตัวองค์กรแล้ว การประชุมก็จะหมดไปกับการวางระเบียบข้อบังคับขององค์กร การเลือกตั้งผู้แทนขององค์กร การเก็บค่าบำรุงสมาชิก หรือการจัดตั้งกองทุนต่าง ๆ

5.4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (ยุทธศาสตร์)

(1) กิจกรรมที่ทำการเชื่อมโยงเครือข่ายไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องของธุรกิจ กิจกรรมในเชิงวิชาการ เช่น การฝึกอบรมในเรื่องต่าง ๆ อันเป็นเรื่องที่สมาชิกมีความสนใจร่วมกัน ดังตัวอย่างเรื่องการอบรมการใช้งานคอมพิวเตอร์ในเชิงธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นสำหรับธนาคารหมู่บ้าน หรือในเรื่องโปรแกรมทางด้านบัญชีสำหรับร้านค้าชุมชน ก็สามารถทำให้สมาชิกในเครือข่ายได้มีกิจกรรมร่วมกัน และสร้างความสัมพันธ์อันดี ซึ่งจะนำไปสู่ความร่วมมือในด้านอื่น ๆ

(2) ในการพัฒนาเครือข่ายต่าง ๆ นั้นมีความสัมพันธ์กันกับความเข้มแข็งขององค์กรสมาชิก กล่าวคือเครือข่ายจะเข้มแข็งเมื่อองค์กรสมาชิกมีความเข้มแข็ง แต่อย่างไรก็ตามจากการศึกษาในเชิงปฏิบัติการอย่างเช่นในกรณีของเครือข่ายธนาคารหมู่บ้านพบว่าถึงแม้สมาชิกของเครือข่ายจะไม่เข้มแข็งกันทุกองค์กร แต่หากว่ามีสมาชิกเครือข่ายที่เป็นแกนนำซึ่งมีความเข้มแข็งแล้ว ลู่ทางที่จะพัฒนากิจกรรมของสมาชิกในเครือข่ายก็สามารถทำได้เช่นกัน เป็นลักษณะ “พี่ช่วยน้อง” หรือ “เพื่อนช่วยเพื่อน” เพราะในแง่ของกลยุทธ์แล้วการพัฒนาองค์กรและการพัฒนาเครือข่ายขององค์กรสามารถดำเนินการคู่ขนานกันไปได้ ไม่จำเป็นที่จะต้องรอให้การพัฒนาระดับหนึ่งสำเร็จไปเสียก่อน จึงจะสามารถพัฒนาอีกระดับหนึ่งได้

(3) บทบาทของคณะนักวิจัยนับว่ามีความสำคัญไม่น้อยในการวิจัยประเภทนี้ ถึงแม้ว่าการริเริ่มว่าจะทำกิจกรรมใดจะเป็นไปตามข้อเสนอและความต้องการขององค์กรสมาชิกก็ตาม แต่ในการประสานงาน การริเริ่มจัดกิจกรรม และการสนับสนุนในบางด้านก็ยังจำเป็นต้องอาศัยการประสานงาน การติดตามงานอย่างจริงจังและต่อเนื่องจากคณะนักวิจัยอยู่ เพราะฉะนั้นบทบาทของคณะนักวิจัยจึงมิใช่เพียงแต่จัดเวทีให้บรรดาเครือข่ายต่าง ๆ หรือสมาชิกเครือข่ายได้พบปะพูดคุยกันเท่านั้น แต่รวมถึงการผลักดันให้เกิดกิจกรรมด้านต่าง ๆ ทั้งในเชิงธุรกิจและในเชิงพัฒนาองค์กร

(4) การศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อสนับสนุนในการตัดสินใจเลือกกิจกรรมนั้นอาจจำเป็นที่นักวิจัยจะต้องเป็นฝ่ายเริ่มต้น แต่การชักนำให้องค์กรสมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมทั้งในแง่ของการให้ข้อมูลในพื้นที่ การเข้ามาศึกษาร่วมกัน การมาหาข้อสรุปด้วยกัน นอกเหนือจะสร้างให้เกิดความภาคภูมิใจให้แก่ผู้ที่เข้าร่วมแล้วยังทำให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และเป็นการฝึกการคิดวิเคราะห์ให้แก่บรรดาสมาชิกและผู้บริหารองค์กรประชาชน ซึ่งจะมีผลถึงความยั่งยืนขององค์กร จากประสบการณ์ของคณะนักวิจัยพบว่า ประชาชน ผู้นำองค์กรในท้องถิ่นก็มีประสบการณ์ที่จะตัดสินใจทำอะไรเองได้เสมอ รวมทั้งมีความรู้ในพื้นที่เป็นอย่างดี สิ่งที่ยังขาดอยู่ก็คือ ความสามารถที่จะไปติดต่อกับองค์กรภายนอก ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐกิจหรือภาคราชการ ในกรณีเช่นนี้ทางคณะนักวิจัยจึงควรที่จะเข้าไปเป็นตัวเชื่อมต่อประสานงานที่จะทำให้โครงการต่างๆ สามารถเริ่มต้นได้

(5) ในการทำงานโครงการต่าง ๆ มีแนวโน้มที่สมาชิกเครือข่ายจะสนใจในกิจกรรมที่เป็นเรื่องใหญ่ ๆ เช่น การค้าข้าว การค้าปุ๋ย ธุรกิจสถานบริการน้ำมัน (ปั้มน้ำมัน) แต่ธุรกิจเหล่านั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวพันกับผลประโยชน์จำนวนมาก และมีความสลับซับซ้อนค่อนข้างมาก การบริหารกิจการในโครงการเหล่านั้นเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก การเริ่มงานในโครงการใหม่ ๆ ในขณะที่ยังขาดประสบการณ์โดยทั่วไปยังไม่มีประสบการณ์อาจจะเริ่มจากกิจกรรมเล็ก ๆ หรือกิจกรรมที่เป็นธุรกิจที่มีผู้เกี่ยวข้องไม่มากนักหรือกิจกรรมประเภทเสริมสร้างทักษะหรือความรู้ ฯลฯ เมื่อกิจกรรมเหล่านี้ประสบความสำเร็จ จึงค่อยก้าวไปในกิจกรรมอื่น ๆ ต่อไป

5.4 สรุป / ข้อเสนอแนะ

การดำเนินการวิจัยในโครงการนี้ได้พบว่ามีคุณค่าหลายด้าน ทั้งในด้านการเรียนรู้องค์กรประชาชน พฤติกรรมขององค์กร และสมาชิกขององค์กร การเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายขององค์กร โดยการเรียนรู้มีใช้เพียงแต่เข้าไปศึกษา สัมภาษณ์ วิเคราะห์ และเขียนรายงาน ในลักษณะเช่นการวิจัยทั่วไป แต่ได้เข้าไปร่วมปฏิบัติกับบรรดาองค์กร และเครือข่ายเหล่านั้น ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในด้านการเรียนรู้และกิจการในทางธุรกิจ ผลของการดำเนินงานมีทั้งที่ประสบผลสำเร็จและไม่ประสบผลสำเร็จ ซึ่งในประเภทที่ไม่ประสบผลสำเร็จก็สามารถทราบสาเหตุและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตามระยะเวลาในการทำงานในโครงการนี้มีเพียง 2 ปี ซึ่งโดยปกติอาจจะดูว่ายาวนานพอสมควรสำหรับงานศึกษาวิจัยทั่วไป แต่การศึกษาในลักษณะวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเช่นนี้ ถือว่าเป็นระยะเวลาที่ยังสั้นอยู่ แต่คณะนักวิจัยก็ได้พยายามกันอย่างเต็มที่ที่จะให้การศึกษานี้ได้สำเร็จและคาดว่าองค์กรเครือข่ายในท้องถิ่นจะสามารถดำเนินงานต่อไปได้ด้วยตนเอง อย่างไรก็ตามในกรณีที่มีการดำเนินงานประสบกับปัญหาทางคณะนักวิจัยก็ยังอยู่ในพื้นที่ซึ่งทางองค์กรเหล่านั้นสามารถจะมาปรึกษาหารือและขอการสนับสนุนได้อย่างต่อเนื่อง

นอกจากนั้นยังเห็นว่กิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางคณะนักวิจัยได้ดำเนินการมานั้นน่าที่จะมีการรับช่วงต่อโดยองค์กรในระดับท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นในระดับจังหวัด หรืออำเภอ หรือตำบล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับจังหวัดถ้าหากว่ามีการจัดสรรงบประมาณลงไปเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่เครือข่ายขององค์กรภายในจังหวัด โดยอาจจะอาศัยรูปแบบที่ทางคณะนักวิจัยได้ทำอยู่แล้ว โดยขยายเครือข่ายออกไปให้เต็มพื้นที่ของจังหวัด โดยขั้นต้นอาจจะเริ่มต้นจากเครือข่ายธนาคารหมู่บ้าน กองทุนหมู่บ้าน สหกรณ์การเกษตรที่ดำเนินการแปรรูปมันสำปะหลัง สหกรณ์โคนม และกลุ่มอาชีพที่ทำการผลิตอาหารสัตว์ ฯลฯ หลังจากนั้นจึงจะขยายไปยังกลุ่มอื่น ๆ ต่อไป (ภาคผนวกที่ 1)

บรรณานุกรม

- กองบรรณาธิการ. เกษตรปราชญ์ 1 ไร่ ไม่ยากไม่จน. จดหมายข่าวก้าวหน้าปราชญ์ชาวบ้าน
ภาคอีสาน ม.ค.-มี.ค. 2546; 6(1): 2-3.
- กองบรรณาธิการ. จากครัวบ้านสู่ครัวโลกที่มีศักดิ์ศรี. จดหมายข่าวก้าวหน้าประชาคมสุข
ภาพ อำเภอบุรบือ ต.ค.-ธ.ค. 2545; 10(4): 2-3.
- กองบรรณาธิการ. ฝันให้ไกลไปให้ถึง 1 ล้านครอบครัวทั่วอีสาน. จดหมายข่าวก้าวหน้า
ปราชญ์ชาวบ้านภาคอีสาน ม.ค.-มี.ค. 2545; 5(1): 2-4.
- จำนง สมประสงค์. การบริหารศูนย์เครือข่ายองค์กรการเงินชุมชนระดับจังหวัด.
กรุงเทพฯ: [ม.ป.พ.]; 2543.
- จำนง สมประสงค์. ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความยากจนเกษตรกรรมตามแนวพระราช
ทาน. เอกสารโครงการธนาคารหมู่บ้าน. กรุงเทพฯ: [ม.ป.พ.]; 2546.
- ซาราล เอล เฟด คาร์เดน เทอร์รี่ สมิท. แผนที่ผลลัพธ์: การสร้างการเรียนรู้และการ
สะท้อนกลับในแผนงานพัฒนา. แปลโดย พิกุล สิทธิประเสริฐกุล, วีรบูรณ์
วิสารทสกุล. กรุงเทพฯ: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.);
2547.
- ประสิทธิ์ ตงยั้งศิริ. การวางแผนและการวิเคราะห์โครงการ. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น;
2545.
- พระมหาสุทนต์อำภากโร. เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้และการจัดการ. กรุงเทพฯ: โครงการ
เสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.); 2547.
- ฟิลลิป ค็อตเลอร์. การจัดการการตลาด. กรุงเทพฯ: เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า;
2546.
- ละมุล แก้วคำทอง. บทบาทธนาคารหมู่บ้านกับการให้บริการสินเชื่อเพื่อการเกษตร
บ้านเลี้ยว ตำบลวังชัย อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น [วิทยานิพนธ์ปริญญา
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจการเกษตร]. ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2545.
- วิทยา สุทธิดำรง. การจัดการโซ่อุปทาน. กรุงเทพฯ: เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า; 2547.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์กรมหาชน). ประสบการณ์การบริหารจัดการกองทุนโดย
องค์กรชุมชน. ขอนแก่น: [ม.ป.พ.]; 2544.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์กรมหาชน). รายงานเบื้องต้นกลไกการดำเนินงานพัฒนา
องค์กรชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ขอนแก่น: [ม.ป.พ.]; 2545.

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). สำนักงานปฏิบัติการภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
โครงการศึกษาข้อมูลเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งองค์กรชุมชน จังหวัดขอนแก่น. รายงานเบื้องต้น; 2544.

สหกรณ์การเกษตรกระนวน จำกัด. รายงานประชุมใหญ่สามัญ ประจำปี 2545/46 .[เอกสาร
อัดสำเนา]. ขอนแก่น: [ม.ป.พ.]; [ม.ป.ป.]

สหกรณ์การเกษตรน้ำพอง จำกัด. รายงานประชุมใหญ่สามัญ ประจำปี 2545/46. [เอกสาร
อัดสำเนา]. ขอนแก่น: [ม.ป.พ.]; [ม.ป.ป.]

สหกรณ์การเช่าที่ดินดงมูลหนึ่ง จำกัด. รายงานประชุมใหญ่สามัญ ประจำปี 2543/44. [เอกสาร
อัดสำเนา]. ขอนแก่น: [ม.ป.พ.]; [ม.ป.ป.]

สหกรณ์การเช่าที่ดินดงมูลหนึ่ง จำกัด. รายงานประชุมใหญ่สามัญ ประจำปี 2544/45. [เอกสาร
อัดสำเนา]. ขอนแก่น: [ม.ป.พ.]; [ม.ป.ป.]

สหกรณ์การเช่าที่ดินดงมูลหนึ่ง จำกัด. รายงานประชุมใหญ่สามัญ ประจำปี 2545/46. [เอกสาร
อัดสำเนา]. ขอนแก่น: [ม.ป.พ.]; [ม.ป.ป.]

ภาคผนวก

ภาคผนวก 1
ตารางแสดงข้อมูลพื้นฐาน

ตารางผนวกที่ 1.1 จำนวนสหกรณ์ในจังหวัดขอนแก่นจำแนกตามประเภทของสหกรณ์ ปี 2545

ประเภทสหกรณ์	จำนวนสหกรณ์
การเกษตร	129
ออมทรัพย์	34
นิคม	2
ประมง	1
ร้านค้า	8
บริการ	9
ชุมนุมสหกรณ์	4
รวม	187

ที่มา : สำนักงานสหกรณ์จังหวัดขอนแก่น, 2545

ตารางผนวกที่ 1.2 ผลการดำเนินธุรกิจสหกรณ์จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามสหกรณ์ ปี 2545

สหกรณ์	สหกรณ์การเกษตร	สหกรณ์ประมง	สหกรณ์นิคม	สหกรณ์ร้านค้า	สหกรณ์บริการ	สหกรณ์ออมทรัพย์	รวม
จำนวนสหกรณ์	89	1	1	5	8	29	182
ทุนเรือนหุ้น(บาท)	378,274,245	-	-	2,909,455	1,399,550	3,358,806,009	3,742,857,894
จ่ายเงินกู้ระหว่างปี(บาท)	463,984,116	-	10,779,719	-	2,788,405	9,372,590,265	9,851,580,794
ลูกหนี้คงเหลือ (บาท)	1,026,440,695	-	-	3,511,423	7,250,017	7,372,868,120	8,415,964,304
ธุรกิจรวมซื้อ(บาท)	309,202,422	4,742,395	49,333,547	21,658,907	14,812,309	-	406,236,724
ธุรกิจรวมขาย(บาท)	244,044,863	4,545,915	643,903	-	-	-	249,404,039
การรับฝากเงิน(บาท)	253,136,657	-	1,928,156	-	1908,972	101,088,672	356,352,457
ธุรกิจบริการ(บาท)	4,329,577	-	-	-	1,048,058	-	5,394,635
กำไรสุทธิ	30,989,557	58,764	-240,655	1,383,021	-661,021	368,387,599	399,695,156

หมายเหตุ: สหกรณ์เฉพาะที่ผ่านการตรวจบัญชีจากกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

ที่มา : กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2545

ตารางผนวกที่ 1.3 จำนวนสมาชิกและจำนวนเงินออมของธนาคารหมู่บ้านแต่ละแห่งในพื้นที่
จังหวัดขอนแก่น

ชื่อธนาคารหมู่บ้าน	จำนวนสมาชิก (คน)
1.ธนาคารหมู่บ้านวัดชัยศรีบ้านเสียว	950
2.ธนาคารหมู่บ้านโพธิ์ชุมดิน	250
3.ธนาคารหมู่บ้านวัดบริบูรณ์บ้านพระบุ	850
4.ธนาคารหมู่บ้านโคกสูง-ยางคำ	500
5.ธนาคารหมู่บ้านโสกม่วง	90
6.ธนาคารหมู่บ้านบ้านสระแก้วพัฒนา	250
7.ธนาคารหมู่บ้านบ้านโสกกลาง	150
รวม	3,040

ที่มา : ศูนย์เครือข่ายองค์กรการเงินชุมชนจังหวัดขอนแก่น, 2545

ตารางผนวกที่ 1.4 รายชื่อคณะกรรมการเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
ระดับจังหวัด

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่			อำเภอ	ตำแหน่ง	โทรศัพท์
		บ้านเลขที่	หมู่ที่	ตำบล			
1	นายเคน พรหมบ้านสังข์	353/119	15	บ้านเปิด	เมือง	ประธาน	043-325108,09-6192599
2	นายประยงค์ อินโซหน้า	251	16	ชุมแพ	ชุมแพ	รองประธานคนที่ 1	043-313168,095715843
3	นายคจิตร พงษ์คำพันธ์	77	1	ลอมคอม	พล	รองประธานคนที่ 1	01-6622858,043-418238
4	นายสมนึก ชื่นใจ	19	10	ชัยสมบุญ	โคกโพธิ์ชัย	รองประธานคนที่ 1	043-223869,098631889
5	นายเกษม ศรีพลเรือน	138	9	บ้านเรือ	ภูเวียง	เลขานุการ	0463-291695,01-7990958
6	นางบานเย็น บุญเพชร	143	7	ท่ากระเสริม	น้ำพอง	เหรัญญิก	01-7683951,01-0501572
7	นายสุรัชย์ ตันทอริพานิช	126	11	กุดกว้าง	หนองเรือ	ผู้ช่วยเลขานุการ	043-296018- 9,0984009985
8	น.ส.กฤษณา ชาภุธร	50	8	ห้วยม่วง	ภูผามาน	ผู้ช่วยเหรัญญิก	01-6701188
9	นายสุพัฒน์ อินนามเพ็ง	251	13	พระยืน	พระยืน	ฝ่ายการศึกษา	043-300407,01-57455019
10	นายสกล เทียนคำ	487	9	กุดเค้า	มัญจาคีรี	ฝ่ายการศึกษา	043-289097,01-7682435
11	นายสพเนียง สมบัติทิพย์	91	1	บ้านโนน	ซำสูง	ฝ่ายการศึกษา	
12	นายวสันต์ เปรมศรี	8	9	หนองเม็ก	หนองสองห้อง	ฝ่ายบัญชีและการเงิน	01-8732526,043-212271
13	นายประครอง แก้วคำหาร	229/1	5	หนองโก	กระนวน	ฝ่ายกฎหมาย	
14	นายคำฟอง เกียรติสุนทรกุล	3	1	นาคำ	อุบลรัตน์	ฝ่ายประชาสัมพันธ์	043-320662
15	นายโดม เนตรสมจิตร	27	4	บ้านไผ่	บ้านไผ่	ฝ่ายประชาสัมพันธ์	043-273603,015419372
16	นายสิทธิชัย โชติศิลากุล	15	7	เปือยน้อย	เปือยน้อย	ฝ่ายกฎหมาย	043-494006,09-9426558
17	นายจิตร คำปึกา	49/1	4	หนองบัว	บ้านฝาง	ฝ่ายทะเบียน	043-299173,01-3920810
18	นายเจริญ หมั่นดี	39/1	12	ชนบท	ชนบท	ฝ่ายบัญชีและการเงิน	01-5451727
19	นายแจ่ม ขาววงษ์	13	8	กุดธาตุ	หนองนาคำ	ฝ่ายประชาสัมพันธ์	01-76848144
20	นายสุพล เวียงวงษ์	194	3	แวงใหญ่	แวงใหญ่	ฝ่ายทะเบียน	043-496078,01-9548375
21	นายวิสุทธิ์ กระแสร์	48	1	เปือยใหญ่	โนศิลา	ฝ่ายกฎหมาย	01-8726591
22	นายขุนทอง มาตยคำมี	43	15	ดงเมืองแอม	เขาสวนกวาง	ฝ่ายตรวจสอบและติดตาม	043-249418
23	นายเตรียม งานไว	291	2	ท่านางแนว	แวงน้อย	ฝ่ายตรวจสอบและติดตาม	
24	นายประดิษฐ์ ทองหาร	81	2	โคกสำราญ	บ้านแฮด	ฝ่ายบัญชีและการเงิน	043-278001,013926284
25	นายสุวรรณ เต็มเขียว	113	6	หนองแดง	สีชมพู	ฝ่ายตรวจสอบและติดตาม	01-6015317

ที่มา : เครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ระดับจังหวัดขอนแก่น, 2545

ตารางผนวกที่ 1.5 ต้นทุนด้านการจัดการแปรรูปมันเส้นของสหกรณ์

รายการ	จำนวนเงิน	ต่อวัน	ต่อกิโลกรัม
แรงงาน	400.00	400.00	0.0400
น้ำมัน (ราคาลิตรละ 15 บาท)	75.00	75...	0.0075
ค่าขนส่ง (12-15 ตันรถบรรทุก)	1,200.00	1,200.00	0.1000
ค่าแรงงานขนกระสอบ 50 กก. กระสอบละ 1 บาท	1.00		0.0200
ค่าบรรจุกระสอบ+ราคากระสอบ กระสอบละ 10 บาท	10.00		0.2000
*ต้นทุนค่าดำเนินการ			0.3675
*ต้นทุนมันดิบ ณ ราคา 1.05 บาท/กก.			1.6800
รวมต้นทุนทั้งสิ้น			2.4150

ที่มา : จากการสำรวจ

ตารางผนวกที่ 1.6 ราคามันเส้นสหกรณ์โคนมกระนวนสามัคคี จำกัด รัชชูปปี 2547 (บาท/กก.)

เดือน	ราคา	ต้นทุน	กำไร
มกราคม	2.75	2.415	0.3350
กุมภาพันธ์	2.95	2.415	0.5350
มีนาคม	2.90	2.415	0.4850
เมษายน	2.83	2.415	0.4150
พฤษภาคม	2.83	2.415	0.4150
มิถุนายน	3.06	2.415	0.6450
กรกฎาคม	3.50	2.415	1.0850
สิงหาคม	3.50	2.415	1.0850
กันยายน	3.50	2.415	1.0850
ตุลาคม	3.50	2.415	1.0850
พฤศจิกายน	3.50	2.415	1.0850
ธันวาคม	2.75	2.415	0.3350
เฉลี่ย	3.130833	2.415	0.7158

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ราคาตั้งแต่เดือนตุลาคม – ธันวาคม 2547 เป็นราคาประมาณการ

ตารางผนวกที่ 1.7 แสดงปริมาณความต้องการมันเส้นส่งออกในต่างประเทศ

หน่วย : ตัน/ล้านบาท

รายการ	มค.- เมย. 47		% +/- มค.- เมย. 46/47		มค.- พค. 47		% +/- มค.-พค. 46/47		ตลาดสำคัญ / อื่นๆ
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	
มันเส้น	1,744,974	4,982.11	44.42	43.84	1,936,309.023	5,673.59	40.23	43.48	จีน
มันอัดเม็ด	1,919,939.2	5,483.12	99.38	114.88	1,970,354.18	5,635.18	87.17	101.89	เนเธอร์แลนด์ สเปน และโปรตุเกส
รวม	3,664,913.2	10,465.23	68.79	73.97	3,906,663.203	11,308.77	60.54	67.65	
แป้งดิบ	665,354.2	4,628.466	6.43	4.14					ไต้หวัน อินโดนีเซีย มาเลเซีย ญี่ปุ่น
แป้งแปรรูป	367,830.63	5,801.714	6.21	6.97					ญี่ปุ่น จีน อินโดนีเซีย เนเธอร์แลนด์ สหรัฐฯ
รวม	1,033,184.8	10,430.18	6.35	5.69					
ผลิตภัณฑ์อื่นๆ	145,052.92	489.13	209.87	139.73					เกาหลีใต้ บังกลาเทศฮ่องกง ศรีลังกา
รวม		21,384.538		76.46					

ที่มา : สถิติ มค.- กค.ปี 47 จากกรมศุลกากร , สค.47 จากใบอนุญาตและหนังสือรับรองกรมการค้าต่างประเทศ (แบ่ง และผลิตภัณฑ์อื่นๆ ไม่ต้องขออนุญาตการส่งออก)

(1) มันเส้น/มันอัดเม็ด ตามสถิติของกรมศุลกากรเดือนมกราคม-กรกฎาคม ปี 2547 มีการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังรวมเป็นมูลค่า 21,384.54 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากระยะเดียวกันของปี 2546 ร้อยละ 76.46 โดยแยกเป็นการส่งออกมันเส้น/มันอัดเม็ด 3.664 ล้านตัน มูลค่า 10,465.23 ล้านบาท แป้งดิบ/แป้งแปรรูป 1.033 ล้านตัน มูลค่า 10,430.18 ล้านบาท และผลิตภัณฑ์อื่นๆอีก 0.145 ล้านตัน มูลค่า 489.13 ล้านบาท

สำหรับเดือนสิงหาคม 2547 กรมการค้าต่างประเทศได้ออกหนังสือรับรอง/ใบอนุญาต การส่งออกมันเส้น/มันอัดเม็ด รวม 0.241 ล้านตัน มูลค่า 843.54 ล้านบาท

(2) แป้งมันสำปะหลัง พิกัดฯ 11081400 ไปสหภาพยุโรป ภายใต้โควตาภาษีพิเศษที่สหภาพยุโรปกำหนดให้นำเข้าในงวดแรกจำนวน 3,333 ตัน ถูกใช้หมดปี 2547

สำหรับโควตาในส่วนที่เหลือจำนวน 6,667 ตัน สหภาพยุโรปกำหนดให้นำเข้าในช่วงเดือน พฤษภาคม – ธันวาคม 2547 และผู้ส่งออกสามารถเริ่มขอหนังสือรับรองการส่งออก (EC) ได้ตั้งแต่ 1 พฤษภาคม 2547 เป็นต้นไป ในเดือนพฤษภาคม – สิงหาคม 2547 กรมการค้าต่างประเทศได้ออกหนังสือรับรองการส่งออก (Export Certificate :EC) แป้งมันสำปะหลังสดตามพิกัดฯ 11081400 ไปสหภาพยุโรป ภายใต้โควตาพิเศษ จำนวน 4,338.584 ตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 65.08 ของช่วงโควตาที่ 2

(3) ราคาผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ส่งออก

สินค้า	ราคา FOB.กรุงเทพฯ (มิ.ย. 47)	% เปลี่ยนแปลงจาก พ.ค. 47/มิ.ย.47
มันเส้น	88.40	7.07
มันอัดเม็ด	74.10	3.49
แป้งมัน สำปะหลัง	193.00	-

ที่มา : ใบอนุญาตและหนังสือรับรองกรมการค้าต่างประเทศ และสมาคมการค้ามันสำปะหลังไทย

2.3 กรมการค้าต่างประเทศร่วมกับศูนย์ค้นคว้าและพัฒนาวิชาการอาหารสัตว์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้จัดอบรมการพัฒนาการผลิต/ตลาดมันเส้นสะอาด เพื่อยกระดับ การผลิตมันเส้นให้มีคุณภาพดีแก่เกษตรกร ณ จังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดบุรีรัมย์ ในวันที่ 26 และ 27 สิงหาคม 2547 ตามลำดับ

ตารางผนวกที่ 1.8 รายชื่อเครือข่ายกลุ่มผู้ผลิตและผู้ใช้น้ำมันสับมือ

ชื่อ – สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน	โทรศัพท์/โทรสาร
คุณศักดิ์ดา เนืองมัจฉา	ผู้ช่วยผู้จัดการ	สหกรณ์โคนมกระนวนสามัคคี จำกัด	09-5753407
คุณสมบูรณ์ โพธิ์ศรีอ่อน	ประธานกรรมการ	สหกรณ์โคนมกระนวนสามัคคี จำกัด	
คุณนิจราภรณ์ กุจะพันธ์	เจ้าหน้าที่	สหกรณ์โคนมขอนแก่น จำกัด	09-8419493
คุณเตียง พิรุณ	ประธานกรรมการ	สหกรณ์โคนมขอนแก่น จำกัด	
คุณวราพร จันทะแพง	ผู้ช่วยผู้จัดการ	สหกรณ์โคนมน้ำพอง จำกัด	
คุณสินสมุทร ประทุมตา	ประธานกรรมการ	สหกรณ์โคนมน้ำพอง จำกัด	01-3691642
คุณพนิดา จงกลณี	ผู้จัดการ	สหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่นจำกัด	043-324417 043-324413
คุณประเทียม พรหมจักร	ประธานกรรมการ	สหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่นจำกัด	
คุณปิยะพร หาญสุรีย์	ผู้จัดการ	สหกรณ์การเกษตรกระนวน จำกัด	07-8645606
คุณคำปุ่น ศิริแก้วเลิศ	ประธานกรรมการ	สหกรณ์การเกษตรกระนวน จำกัด	
คุณละเอียด ไพบูลย์	ผู้จัดการ	สหกรณ์การเกษตรน้ำพอง จำกัด	01-7086466
คุณประสัย บุษราคัม	ผู้ช่วยผู้จัดการ	สหกรณ์การเกษตรน้ำพอง จำกัด	
คุณสุพรทิพย์ ภักดีศรี	ผู้จัดการ	สหกรณ์การเช่าที่ดินดงมูลสอง จำกัด	06-2264086
คุณคำฟอง พรหมภักดี	ประธานกรรมการ	สหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด	
คุณสมศักดิ์ อาสาสนา	ผู้จัดการ	สหกรณ์การเช่าที่ดินดงมูลหนึ่ง จำกัด	
คุณทองใบ พรหมพันธ์	ประธานกรรมการ	สหกรณ์การเช่าที่ดินดงมูลหนึ่ง จำกัด	09-8419442

ที่มา : จากการสร้างเครือข่าย

ตารางผนวกที่ 1.9 แสดงปริมาณความต้องการของผู้ผลิตและผู้บริโภคก่อนการสร้างเครือข่ายสหกรณ์ในด้านอาหารโคนม

สหกรณ์(ผู้บริโภค)	ประเภทวัตถุดิบ	ปริมาณความต้องการ		ราคาซื้อ (บ./กก.)	แหล่งรับซื้อ	ช่วงเวลาที่ต้องการ	วิธีการชำระเงิน	หมายเหตุเงื่อนไข
		ตลอดปี	ความถี่					
1. สหกรณ์โคนมกระนวนสามัคคี จำกัด	มันบด	1,200 ตัน	100 ตัน/เดือน	2.90-3.30*	บ.เทียนชัยศรีรัตน สภ.ด.อุดร	15 วัน/ครั้ง	โอนเข้า บ./ช ภายใน 10-15 วัน หลังได้รับวัตถุดิบ	*ราคาส่งถึงสหกรณ์
	มันเส้น/มันสับมือ							
	รำอ่อน	360 ตัน	30 ตัน/15 วัน	5.50				
	หญ้าที่ ถั่วเหลือง	2.5 ตัน -	1 ครั้ง/ปี -	80 16.78				
2. สหกรณ์โคนมน้ำพอง จำกัด	มันบด	1,200 ตัน	100 ตัน/เดือน	2.60	บ.โชคประเสริฐ โรสไฮน์ฟอง ก.เม리트พันธุ์หญ้ารัฐ สนง.ส่งเสริมเกษตรฯก.	15 วัน/ครั้ง	ไม่เกิน 15 วัน	บรรจุกระสอบ และส่งถึงที่
	มันเส้น/มันสับมือ							
	รำอ่อน	840 ตัน	35 ตัน/15 วัน	5.40				
	หญ้าที่ ถั่วเหลือง	5 ตัน 360 ตัน	1 ครั้ง/ปี 30 ตัน/เดือน	58, 80, 95 15.10				
3. สหกรณ์โคนมขอนแก่น จำกัด	มันบด	1,800 ตัน	150 ตัน/เดือน	2.70	บ.โชคประเสริฐ นาของ บ.ชัยศิริกระนวน สภ.ด.ขอนแก่น บ.พูนอุดม, ส่งเสริมเกษตร โรสพัฒนา	15 วัน/ครั้ง	ใช้เครดิต ภายใน 30 วัน	ทุกชนิดส่งถึงที่ โดยการประมูล ให้ราคาต่ำกว่า
	มันเส้น/มันสับมือ							
	รำอ่อน	1,200 ตัน	50 ตัน/15 วัน	5.20				
	หญ้าที่ ถั่วเหลือง	4 ตัน -	1 ครั้ง/ปี 40 ตัน/เดือน	55-80 17.10				

ตารางผนวกที่ 1.9 แสดงปริมาณความต้องการของผู้ผลิตและผู้บริโภคก่อนการสร้างเครือข่ายสหกรณ์ในด้านอาหารโคนม (ต่อ)

สหกรณ์ (ผู้ผลิต)	ประเภทวัตถุดิบ	ปริมาณที่ผลิตได้		ราคาขาย (บ./กก.)	แหล่งจำหน่าย	ช่วงเวลา ที่จำหน่าย	วิธีการรับเงิน	หมายเหตุอื่นใด
		ตลอดปี	ความถี่					
1. สหกรณ์การเกษตรกระนวน จำกัด	มันบด	-	-	-	-	-	-	
	มันเส้น/มันสับมือ	-	-	-	-	-	-	
2. สหกรณ์การเกษตรน้ำพอง จำกัด	มันบด	-	-	-	-	-	-	
	มันเส้น/มันสับมือ	-	-	-	-	-	-	
3. สหกรณ์การเกษตรเมือง จำกัด	มันบด	-	-	-	-	-	-	
	มันเส้น/มันสับมือ	-	-	-	-	-	-	
4. สหกรณ์การเกษตรดงมูล 1 จำกัด	มันบด	-	-	-	-	-	-	
	มันเส้น/มันสับมือ	-	-	-	-	-	-	
5. สหกรณ์การเกษตรดงมูล 2 จำกัด	มันบด	-	-	-	-	-	-	
	มันเส้น/มันสับมือ	-	-	-	-	-	-	
6. กลุ่มสหกรณ์รวมทรัพย์ห้วยซู้	หญ้าที่	70 ตัน	1 ครั้ง/ปี	50	พ่อค้าคนกลาง	ธ.ค.-ม.ค.	-	ราคามาตรฐาน
	มันเส้น/มันสับมือ	-	-	-	สกต.สก.โคนม		-	ราคาตกเหี่ยวแบบไม่ ประกัน 20 บาท/กก. แบบประกัน 60 บาท/กก.
7. ชุมมสหกรณ์การเกษตรขอนแก่น จำกัด	รำอ่อน	-	-	5	-	-	-	
	รำแก่	-	-	2.5	-	-	-	

ที่มา : จากการสำรวจ เม.ย.2547

ตารางผนวกที่ 1.10 แสดงปริมาณความต้องการของผู้ผลิตและผู้บริโภค ณ วันที่ 26 พฤษภาคม 2547

สหกรณ์(ผู้บริโภค)	ประเภทวัตถุดิบ	ปริมาณความต้องการ		ราคาซื้อ (บ./กก.)	แหล่งรับซื้อ	ช่วงเวลาที่ต้องการ	วิธีการชำระเงิน	หมายเหตุเงื่อนไข
		ตลอดปี	ความถี่					
1. สหกรณ์โคมนกนาฬิก้า จำกัด	มันบด	1,200 ตัน	100 ตัน/เดือน	2.9-3.3	สก.เข้าที่ดินแดงมูล1	15 วัน/ครั้ง	โอนเข้า บ./ช	*ราคาส่งถึงสหกรณ์ โอนให้ผ่านทาง ธกส.
	มันเส้น/มันส้มมือ				สกก.กระนวน จก.		ภายใน 10-15 วัน	
	รำอ่อน	720 ตัน	30 ตัน/15 วัน	5			หลังได้รับวัตถุดิบ	
2. สหกรณ์โคมนกนาฬิก้า จำกัด	หญ้าสุสี	3 ตัน/ปี	1 ครั้ง/ปี	67	ก.สัจจะออมทรัพย์พยุหะ	1 ครั้ง/ปี		*ราคาส่งถึงสหกรณ์ โอนให้ผ่านทาง ธกส.
	ถั่วเหลือง	-	-	-				
	มันบด	1,200 ตัน	100 ตัน/เดือน	2.9-3.3	สก.เข้าที่ดินแดงมูล1	15 วัน/ครั้ง	โอนเข้าบัญชี	
	มันเส้น/มันส้มมือ						ภายใน 10-15 วัน	
	รำอ่อน	840 ตัน	35 ตัน/15 วัน	5		15 วัน/ครั้ง	หลังได้รับวัตถุดิบ	
3. สหกรณ์โคมนกนาฬิก้า จำกัด	หญ้าสุสี	5 ตัน	1 ครั้ง/ปี	60-80	ก.สัจจะออมทรัพย์พยุหะ	1 ครั้ง/ปี		
	ถั่วเหลือง	360 ตัน	30 ตัน/เดือน	14-18		15 วัน/ครั้ง		
	มันบด	1,800 ตัน	150 ตัน/เดือน	2.9-3.3		15 วัน/ครั้ง		
	มันเส้น/มันส้มมือ							
	รำอ่อน	1,200 ตัน	50 ตัน/15 วัน	5		15 วัน/ครั้ง		
	หญ้าสุสี	4 ตัน/ปี	1 ครั้ง/ปี	50-80		1 ครั้ง/ปี		
	ถั่วเหลือง	480 ตัน	40 ตัน/เดือน	13.75-18				

ตารางผนวกที่ 1.10 แสดงปริมาณความต้องการของผู้ผลิตและผู้บริโภค ณ วันที่ 26 พฤษภาคม 2547 (ต่อ)

สหกรณ์ (ผู้ผลิต)	ประเภทวัตถุดิบ	ปริมาณที่คาดว่าจะผลิตได้		ราคาขาย (บ./กก.)	แหล่งจำหน่าย	ช่วงเวลา จำหน่าย	วิธีการรับเงิน	หมายเหตุอื่น ๆ
		ตลอดปี	ความถี่					
1. สหกรณ์การเกษตรกระนวน จำกัด	มันบด มันเส้นมันสำบมือ	300-350 ตัน	ตลอดปี	2.9-3.3	สก.โคมนกระนวนสามัคคี จก.	-	-	ส่งถึง สก.
2. สหกรณ์การเกษตรน้ำพอง จำกัด	มันบด มันเส้นมันสำบมือ	-	-	-	-	-	-	
3. สหกรณ์การเกษตรเมือง จำกัด	มันบด มันเส้นมันสำบมือ	-	-	-	-	-	-	
4. สหกรณ์การเกษตรจตุล 1 จำกัด	มันบด มันเส้นมันสำบมือ	500-1,000 ตัน	ตลอดปี	2.9-3.3	สก.โคมนกระนวนสามัคคี จก.	-	-	ส่งถึง สก.
5. สหกรณ์การเกษตรจตุล 2 จำกัด	มันบด มันเส้นมันสำบมือ	-	-	-	-	-	-	
6. กลุ่มสัจจะออมทรัพย์หมู่บ้าน	หมู่บ้าน	100 ตัน	-	67	สก.โคมนกระนวนสามัคคี จก.	ธ.ค.-ม.ค.	-	ส่งถึง สก.
7. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรขอนแก่น จำกัด	หมู่บ้าน	-	-	5	สก.โคมนน้ำพอง จก.	-	-	
	หมู่บ้าน	-	-	2.5	-	-	-	

ที่มา : จากการสำรวจ พ.ค.2547

ภาคผนวก 2
บันทึกข้อตกลง

**บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ
ระหว่างเครือข่าย กลุ่ม/องค์กรประชาชน จังหวัดขอนแก่น**

ข้อตกลงฉบับนี้ ทำขึ้นเมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ ณ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ระหว่างตัวแทนกลุ่ม/องค์กรประชาชน จำนวน ๖ แห่ง ตามที่ได้ลงนามไว้ในบันทึกฉบับนี้ โดยได้ตกลงที่จะร่วมมือกัน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการให้แก่อนุชนรุ่น โดยมิข้อตกลง ดังนี้

- ๑) จะยินดีบริการและ/หรือถ่ายทอดความรู้ในการบริหารจัดการกลุ่มระหว่างกันโดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในการบริหารจัดการกลุ่ม
- ๒) จะให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เมื่อกลุ่ม/องค์กรประชาชนใด ประสบปัญหาในการบริหารงาน
- ๓) ในระยะต่อไป จะมีการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยพิจารณาความเป็นไปได้ในการสมัครเป็นสมาชิกซึ่งกันและกัน เพื่อให้มีความสามารถใช้บริการระหว่างกันให้สะดวกยิ่งขึ้น
- ๔) ค่าใช้จ่ายที่อาจเกิดขึ้นจากการบริการ ให้อยู่ในการพิจารณาของกลุ่มผู้ให้บริการและกลุ่มผู้ให้บริการ
- ๕) ให้บันทึกนี้มีผลตั้งแต่วันที่ลงนาม หากกลุ่ม/องค์กรประชาชนใดจะยกเลิกความร่วมมือ ต้องแจ้งให้กลุ่ม/องค์กรประชาชนอื่นทราบ โดยเป็นลายลักษณ์อักษร

บันทึกข้อตกลงนี้ ได้จัดทำขึ้นโดยให้แต่ละกลุ่ม/องค์กรประชาชน ยึดถือไว้ กลุ่ม/องค์กรประชาชนละ ๑ ฉบับ โดยมีข้อความเป็นอย่างเดียวกัน และทุกกลุ่ม/องค์กรประชาชนได้อ่านและเข้าใจกันโดยตลอดแล้ว จึงลงลายมือชื่อตัวแทนกลุ่ม/องค์กรประชาชนไว้ต่อหน้าพยานเป็นสำคัญ

ลงนามร่วมกัน ณ วันอังคารที่ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๗

.....

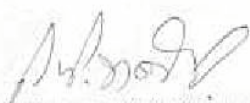
(นายคำไพ เปศรี)

ประธานกรรมการ ธนาคารหมู่บ้าน บ้านวังแก้ง

.....

(นายโชติ ทองหล่อ)

รองประธานกรรมการ ธนาคารหมู่บ้าน วัดชัยศรี บ้านเสียว

(นายโชติ ทองหล่อ)

ประธานกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน บ้านเสียว

(นางพรณพิไล สุขดี)

ผู้จัดการ ธนาคารหมู่บ้าน วัดบริบูรณ์ บ้านพระบุ

(นายนิติ ก้อนคำ)

ประธานกรรมการ ธนาคารหมู่บ้าน บ้านไต้น

(นายประครอง ตาดีนิง)

ประธานกรรมการ ธนาคารหมู่บ้าน บ้านโคกกลาง

(ดร.ปรีดา ประพฤติชอบ)

หัวหน้าคณะนักวิจัย

โครงการ“แนวทางการพัฒนาเครือข่ายกลุ่ม/องค์กรประชาชนในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น”

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.อัศนี ปาจีนบุวรรณ์)

คณบดีคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บันทึกความร่วมมือระหว่างสหกรณ์โคนมกระนวนสามัคคี จำกัด และ กลุ่มออมทรัพย์จังหวัดขอนแก่น

เขียนที่ สก.จ.ข. ๒๕๔๗ กระนวน สามัคคี จำกัด

วันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๗

บันทึกความร่วมมือฯ ฉบับนี้ทำขึ้นเพื่อแสดงถึงเจตจำนงความร่วมมือระหว่างองค์กรซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการศึกษาวิจัย บันทึกความร่วมมือฯ ฉบับนี้ทำขึ้นระหว่างสหกรณ์โคนมกระนวนสามัคคี จำกัด ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า "ผู้ซื้อ" และกลุ่มออมทรัพย์จังหวัดขอนแก่น ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า "ผู้ขาย"

โดยมีข้อตกลงดังต่อไปนี้

1. ทั้งสองฝ่ายยินดีที่จะร่วมมือกันในการที่จะสนับสนุนกิจการด้านการทำธุรกิจระหว่างกัน โดยเฉพาะในเรื่องของการซื้อนมเนื้อมีคุณภาพ
2. บันทึกฉบับนี้มีไว้สำหรับซื้อขาย และ ไม่มีผลบังคับตามกฎหมาย
3. ในเบื้องต้นทั้งสองฝ่ายตกลงที่จะมีการซื้อขายเนื้อมีคุณภาพระหว่างกัน โดยจะดำเนินการภายใต้หลักการของสหกรณ์ที่จะมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยผู้ซื้อและผู้ขายจะได้กำหนดปริมาณที่จะทำการซื้อขายตั้งแต่ต้นฤดูกาล สำหรับราคานั้นจะได้กำหนดโดยกำหนดช่วงราคาเบื้องต้น โดยอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามสัญญาซื้อขายในแต่ละครั้ง
4. ในการซื้อขายแต่ละครั้งทั้งสองฝ่ายยินดีจะให้ความเชื่อถือซึ่งกันและกัน โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ระยะยาวของทั้งสองฝ่ายเป็นหลัก
5. ในการซื้อขายในปีการเพาะปลูก ปี ๒๕๔๗/๔๘ ทางผู้ซื้อมีความประสงค์จะซื้อเนื้อมีคุณภาพจากผู้ขาย โดยมีรายละเอียดของราคาเป็นปริมาณ..... ๒๐๐๐ กก. โดยจะมีการส่งมอบดังต่อไปนี้
ครั้งที่ ๑ ในวันที่..... ๒๖.๖.๒๕๔๗ เป็นจำนวน..... ๒๐๐๐ กก ราคา..... บาทต่อกก.
ครั้งที่ ๒ ในวันที่..... เป็นจำนวน..... กก ราคา..... บาทต่อกก.
ครั้งที่ ๓ ในวันที่..... เป็นจำนวน..... กก ราคา..... บาทต่อกก.
ครั้งที่ ๔ ในวันที่..... เป็นจำนวน..... กก ราคา..... บาทต่อกก.
ครั้งที่ ๕ ในวันที่..... เป็นจำนวน..... กก ราคา..... บาทต่อกก.

สำหรับราคาซื้อขาย เงื่อนไขการชำระเงิน และการส่งมอบในแต่ละครั้งจะได้เป็นไปตามสัญญาซื้อขายที่จะให้ทำขึ้นต่อไป

6. ในการทำธุรกิจนี้ทั้งสองฝ่ายยินดีที่จะให้คำแนะนำวิจัยของโครงการ "แนวทางการสร้างเครือข่ายกลุ่มองค์กรประชาชนในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น" นี้เข้ามาศึกษาข้อมูล และ ให้เป็นผู้ประสานงานในกิจกรรมการทุกสิ่ง

ลงชื่อ..... ผู้ซื้อ
(.....)
ลงชื่อ..... ผู้ขาย
(.....)
ลงชื่อ.....
(.....)
ลงชื่อ.....
(.....)

เขียนที่.....

วันที่ 6 กรกฎาคม 2547

บันทึกความร่วมมือฯ ฉบับนี้ทำขึ้นเพื่อแสดงเจตจำนงความร่วมมือระหว่างองค์กรซึ่งเป็นตัว
สำคัญของการศึกษาวิจัย บันทึกความร่วมมือฯ ฉบับนี้ทำขึ้นระหว่างสหกรณ์โคนมน้ำทอง จำกัด ซึ่งต่อไปนี้จะ
เรียกว่า "ผู้จะซื้อ" และกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า "ผู้จะขาย"

โดยมีข้อตกลงดังต่อไปนี้

1. ทั้งสองฝ่ายยินดีที่จะร่วมมือกันในการที่จะสนับสนุนกิจการด้านการทำธุรกิจระหว่างกัน โดยเฉพาะ
ในเรื่องของการ ซื้อขายนมอัตรกันผู้
2. บันทึกฉบับนี้มีใจความซื้อขาย และ ไม่มีผลบังคับตามกฎหมาย
3. ในเบื้องต้นทั้งสองฝ่ายตกลงที่จะมีการซื้อขายนมอัตรกันผู้ระหว่างกัน โดยจะดำเนินการภายใต้
หลักการของสหกรณ์ที่จะมีการช่วยเหลือร่วมมือซึ่งกันและกัน โดยผู้จะซื้อและผู้จะขายจะได้อำนาจ
ปริมาณที่จะทำการซื้อขายตั้งแต่ต้นฤดูกาล สำหรับราคานั้นจะได้อำนาจโดยกำหนดช่วงราคาเบื้องต้น
โดยอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามสัญญาซื้อขายในแต่ละครั้ง
4. ในการซื้อขายแต่ละครั้งทั้งสองฝ่ายยินดีจะให้ความเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน โดยคำนึงถึงผลประโยชน์
ระยะยาวของทั้งสองฝ่ายเป็นหลัก
5. ในการซื้อขายในปีการเพาะปลูก ปี 2547/48 ทางผู้ซื้อมีความประสงค์จะซื้อนมอัตรกันผู้จากผู้จะซื้อโดยมี
รายละเอียดของสินค้าเป็นปริมาณ..... กก. โดยจะมีการส่งมอบดังต่อไปนี้
ครั้งที่ 1 ในวันที่..... เป็นจำนวน..... กก ราคา..... บาท/กก.
ครั้งที่ 2 ในวันที่..... เป็นจำนวน..... กก ราคา..... บาท/กก.
ครั้งที่ 3 ในวันที่..... เป็นจำนวน..... กก ราคา..... บาท/กก.
ครั้งที่ 4 ในวันที่..... เป็นจำนวน..... กก ราคา..... บาท/กก.
ครั้งที่ 5 ในวันที่..... เป็นจำนวน..... กก ราคา..... บาท/กก.

*สำหรับราคาซื้อขาย เงื่อนไขการชำระเงิน และ การส่งมอบในแต่ละครั้งจะได้เป็นไปตามสัญญาซื้อ
ขายที่ได้ทำขึ้นต่อไป

6. ในการทำธุรกิจนี้ทั้งสองฝ่ายยินดีที่จะให้คณะวิจัยของโครงการ - แนวทางการสร้างเครือข่ายกลุ่ม/
องค์กรประชาชนในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น" นี้เข้ามาศึกษาข้อมูล และ ให้เป็นผู้ประสานงานในการ
ดำเนินการทุกด้าน

ลงชื่อ.....ผู้จะซื้อ

(.....)

ลงชื่อ.....ผู้จะขาย

(.....)

ลงชื่อ.....พยาน

(.....)

ลงชื่อ.....พยาน

(.....)

ภาคผนวก 3
ภาพกิจกรรมโครงการ

กิจกรรมเครือข่ายองค์กรการเงิน

1) ประชุมเครือข่ายการเงิน ณ ศาลาการเปรียญ
วัดชัยศรีบ้านเสียว

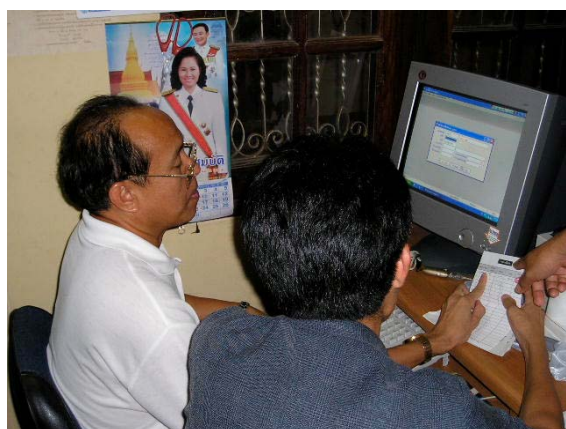
2) อบรมโปรแกรมคอมพิวเตอร์พื้นฐานแก่สมาชิก
เครือข่ายการเงิน

3) ธนาคารหมู่บ้านวัดชัยศรีบ้านเสียว ต.วังชัย
อ.น้ำพอง จ.ขอนแก่น

4) พัฒนาระบบโปรแกรมธนาคารหมู่บ้านโดย
นักวิชาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

5) พัฒนาระบบโปรแกรมธนาคารหมู่บ้าน (ต่อ)

6) การให้บริการฝาก-ถอนด้วยระบบคอมพิวเตอร์

7)ชี้แจงรายละเอียดในการทำบันทึกข้อตกลงเครือข่าย
ธนาคารหมู่บ้านและกองทุนหมู่บ้าน

8)ชี้แจงรายละเอียดในการทำบันทึกข้อตกลงเครือข่าย
ธนาคารหมู่บ้านและกองทุนหมู่บ้าน (ต่อ)

9) มอบบันทึกข้อตกลงโดยคณะบดีคณะเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

10) เจ้าหน้าที่ธนาคารหมู่บ้านวัดชัยศรีบ้านเสี้ยวถ่ายทอด
ความรู้โดยใช้โปรแกรมธนาคารหมู่บ้านให้แก่
สมาชิกเครือข่ายธนาคารหมู่บ้านและกองทุนหมู่บ้าน

11) ถ่ายรูปร่วมระหว่างสมาชิกเครือข่ายธนาคาร
หมู่บ้านและกองทุนหมู่บ้าน

12) วิทยากรอบรมการจัดทำระบบโปรแกรมบัญชีร้านค้า